GAÉTAN SOUCY

KEFARET

2. BASKI
Çeviri: SERTAÇ CANBOLAT

can
roman

GAÉTAN SOUCY

KEFARET

L'Acquittement, Gaétan Soucy
© 1997, Éditions du Boréal
© 2014, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Bu eserin Türkçe yayın hakları Anatolialit Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2014
Düzeltilmiş 2. basım: Ağustos 2014, İstanbul
Bu kitabın 2. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Ayça Sezen

Düzelti: Nükhet Polat, Aylin Samancı
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul
Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-1820-5

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

GAÉTAN SOUCY

KEFARET

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Sertaç Canbolat

can

Gaétan Soucy'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Müzikhol, 2012

GAÉTAN SOUCY, 1958'de Québec, Montreal'de doğdu. Montreal Üniversitesi'nde gördüğü fizik eğitiminin ardından felsefe yüksek lisansı yaptı. İlk romanı *L'Immaculée conception* 1994'te yayımlandı. 1997'de basılan ikinci romanı *Kefaret*, Grand Prix du livre de Montreal Ödülü'nü aldı. Bir sonraki yıl yayımlanan üçüncü romanı *La petite fille qui aimait trop les allumettes*, Prix Ringuet de l'Académie des lettres du Québec ve Prix du grand public la presse / Salon du livre de Montreal ödüllerinin yanı sıra eleştirmenlerden büyük övgüler aldı ve on sekiz dile çevrildi. 2002'de yayımlanan romanı *Müzikhol*, uluslararası birçok ödülün yanı sıra Prix des libraires du Québec ve Prix France-Québec'e layık görüldü ve on iki dile çevrildi. Gaétan Soucy, 2013'te Montreal'de evinde kalp krizi geçirerek öldü.

SERTAÇ CANBOLAT, 1971'de İstanbul'da doğdu. MSGSÜ Sosyoloji Bölümü'nde lisansını tamamladı. Tiyatro oyunculuğu yaptı, uzun yıllar gazete ve dergilerde editör olarak çalıştı, makaleler ve film eleştirileri yazdı. 15 yıl süreyle çeşitli festivallerde altyazı çevirisi yaptı, halen bir üniversitenin çevirlbilim bölümünde altyazı ve dublaj çevirisi kapsamında ders veriyor. Fırsat buldukça edebiyat çevirisi yapıyor.

Claire'e.

Belleğimiz bize geçmişi gösteriyorsa, bunun geçmiş olduğunu bize nasıl gösteriyor?

LUDWIG WITTGENSTEIN

Tuzak

Dünyanın tüm gerçekliğini oluşturan asıl yıkım, sevdiklerimizin kaçınılmaz ölümüdür. Olup bitenin gerçekdışılığını öne sürecek kişiye, yas tutmanın gerçekliğini hatırlatmak yeter.

Louis, rüyasında çocukluğunu görüyordu. Mevsim yazdı, bahçedeki çimenlikte ayakta duruyordu. Yolun karşısında arabaya binmeye hazırlanan babasının el sallayışına aynen karşılık veriyordu. Kırk dört yaşındaki yetişkin bedenine sıkışıp kalmış kendisi de, bir ağacın yakınına çekilmiş, o çocuk halini gözlüyordu. Rüyasında, böyle bir şeyin nasıl mümkün olduğunu soruyordu kendine. Dakikalar sonsuzlukta takılıp kalmışçasına durmadan el sallıyordu babası. Sadece sırttan görülebiliyordu çocuk. Yüzü çoktan yitip gitmişti belki.

Boğulma duygusu çekip çıkardı Louis'yi uykudan. Nerede olduğunu hemen anlayamadı, şoförden tekrar etmesini istedi.

"Yol kapalı mösyö. İlerleyemiyoruz."

"Kapalı mı?"

Araba kaymış ve yolun solundaki hendeği dolduran kar yığınına saplanmıştı. Şoför sövüp sayıyordu. Temmuz sabahında aklının oyunundan sersemlemesi henüz geçmemiş olduğundan Louis durumu tam tartamıyordu. Rü-

yasında babasını gördüğü için mi olmuştu bu? Tüm bunlar ona yabancı, anlaşılmaz geliyordu. Şoförün homurdanışındaki o tuhaf yapmacıklı hava da öyleydi. Büyükler gibi kızmaya çalışan bir çocuktu sanki.

"Ne yapacağız?"

"Ne yapacağızı mı var? Gara döneceğiz."

Louis, bezginlikle iç geçirerek iyice yapıştı koltuğa (bunu yapar yapmaz da pişman oldu: ya şoför onu bir şeyle suçladığını düşünürse?) bavulunu peşinden sürükleyerek, oradan oraya, bir araçtan öbürüne binip yine de gideceği yere varamamakla geçmişti şu son on sekiz saati.

"Hiç mi yolu yok? Tekerlekleri kardan kurtarmayı deneyemez miyiz?"

Şoför alaycı bir küçümsemeyle homurdandı. Bunun için, en azından üç at gerekeceği cevabını verdi.

"O zaman yürüyerek dönmek gerekecek," dedi Louis yüksek sesle düşünüyormuş gibi.

"Korkarım öyle."

Louis'nin homurdanmalarına rağmen, şoför hiç de oralı değil gibiydi. Keyfinin yerine geldiği bir durumdaydı şimdi. Üstelik, yolcunun tavırlarındaki o dalgınlık, hatta afallama hali, onda neşeyle karışık bir şaşkınlık uyandırmaktan da geri durmuyordu. Kötü niyetten değildi. Çocukların palyaçolara duyduğu o yakınlığı hissediyordu Louis'ye.

Arabanın sol tarafı, kapının açılmasına olanak vermeyecek biçimde kara gömülmüştü. İkisi de, zorlanarak da olsa sağdan indiler. Vadiden başlayarak, yol geçit vermiyordu. Kar vadiyi yutmuş, üzerine devasa bir pudra şekeri örtüsü sermişti. Louis boynundaki fuları yoklayıp düzeltti. Ufalan bavulu hem boyutu hem biçimiyle doktor çantasını andırıyordu. Yolculukta yükünü hafifletmek için eski gocuğunu giymekten son anda vazgeçmişti ama bunu yapmakla belki de hata etmiş olduğu-

nun farkına varıyordu. Müflonlu bir yağmurluk giymişti sadece.

Şoför, arabasını inceliyordu (Ford'un savaştan hemen sonra ürettiği bir modeldi) Louis de önünde uzanan manzarayı seyrediyordu. Karanlık çöküyordu. Karlı örtü bir tür ışık yayıyordu. Rüzgârın kar tepeciklerinde açtığı yivler öylesine belirgin ve incelikliydi ki, zanaatkâr elinden çıkmışlar denebilirdi. Engebelerin çevresine insan dudağının yumuşak çizgisi gibi çekilmeleri gözle takip edilebiliyordu. Elmas tozundan burgaçlar kalkıyordu yüzeyde, biraz orada, biraz burada, sonra duman gibi dağılıyorlardı. Bir orman göz alabildiğine kollarını açıyordu vadinin her iki yanında. Yırtıcı manzara her yönü doldurarak bir balon gibi şişiriyordu enginliği.

"Yok, böyle idare ederim herhalde," diye cevap verdi ona kar raketleri vermeyi öneren şoföre. (Aslında, daha önce hiç takmamıştı bunlardan, beceriksizlik yapabileceğinden çekiniyordu.)

Dört elle sarıldı çantasına. Valizini kendi taşımayı tercih ediyordu, hem alçak gönüllülükten kaynaklanan bir refleksti bu hem de hizmet görmeye alışık değildi. Şoför göğü işaret etti.

"Şuna bak ya!"

Louis saf saf kaldırdı başını. Beriki usulca dalgasını geçiyordu kar raketlerini bağlarken. O ise, gözleriyle gökyüzünü taramaya devam ediyordu. Sabırsızlandı şoför.

"Hişt, hey! Şaka yahu. Yok bir şey."

"Biliyorum."

Ama dikkatini bir kez o boş maviliğe çektikten sonra, Louis'yi oradan koparmak kolay olmuyordu.

İstasyona iki kilometre vardı. Yolcu önde yürüyordu. Arabayla gitme konusunda ısrarcı olduğundan dolayı kabahati kendinde buluyordu, çekicinin ücretini üstlenmeye hazırdı. Şoförün gevezeliğine aldırış etmemeye ça-

lışıyordu, belli ki bu terslikler onu pek etkilememişti. Arada sırada şoför peş peşe iki-üç okkalı küfür savuruyordu, âdet yerini bulsun diye, aksi oluşunu hatırlıyordu da göstermesi gerekiyordu sanki. Ama hemen ardından, gamsızca şarkı mırıldanmaya koyuluyordu, hayat kimi zaman öyle bile isteye üretiyor ki bu adama diş bilemeyecek birilerini.

Kafası önünde, gözleri beyazlığa sabitlenmiş yürüyordu Louis. Kafasının çevresindeki alanı dolanan soluğundan başka bir şey işitmiyordu. Rüyası, babasını kanlı canlı gördüğü sabahı (bir anda elli yıl yaşlanmış olan bir çocuktu bu yetim) ona tekrar yaşatırken Louis'yi öyle bir duruma sokmuştu ki, gerçekten uyandığına dair hâlâ şüpheleri vardı. Olup bitenler onu ikna etmemişti. Belki de, bir rüyadan çıkıp başka bir rüyaya dalmıştı.

Başlangıçta taş sandığı şey, yaklaşmasıyla birlikte birden ayağa kalktı, öylesine aniden doğrulmuştu ki, Louis karabina mermisi yemişçesine geriye attı omuzlarını. Bir oklukirpi[1], bu şeyi ilk defa görüyordu. "Ormanda kaybolunca, bunların çiğ yenebildiği doğru mu?" Dağda yollarını kaybetmiş talihsizlere kalsın diye kirpileri tuzakla avlamanın yasak olduğunu duymuştu; dendiğine göre derileri bir muzunki gibi soyuluyormuş. Bu öykünün, ister doğru olsun ister yanlış, bıraktığı bir iz vardı ve Louis sırf bu yüzden inanmıştı. Ucu esas olana dokunmadıkça istenildiği gibi dalga geçilebilirdi. Düzeltmeye uğraşmıyordu, önemli görmüyordu. Tanrı'yı, işleyen zamanı, ölümü yadsımakta adamakıllı iyiydi.

Bir hayvanı çiğ çiğ yemek düşüncesiyle yüz metre kadar oyalandı. Neredeyse dizlerine kadar çıkan kar, botunun içine sızıyordu. Berbat bir ağırlık çöreklendi göğ-

1. (Fr.) *Porc-épics*: Oklukirpi. Aynı zamanda Kanada Innu yerlilerine verilen isim. (Y.N.)

süne. Bembeyaz kâğıdın üzerinde, bodur gölgesiyle portedeki yarım durak işaretine benzeyen şapkası dışında bir şey seçemiyordu gözleri. Şoför peşinden geliyordu, sanki uyması gereken bir hizayı korur gibi, aralarındaki mesafeyi bozmadan ilerliyordu.

Çok geçmeden raylarda yürümeye başladılar. Tepenin yamacında istasyonun ışıklarını fark ettiler. Onlar yaklaştıkça bu ışıklar daha yoğun parıldıyordu adeta. Gün batımının etkisiydi bu sadece, gün şimdiden neredeyse ölmüştü bile. Bazı dağ evlerinden öylesine cansız ışıltılar yayılıyordu ki, sabit bakışla yakalamaya çalışıldığında, sımsıkı yumulan gözkapaklarımızda uçuşan o ışık benekleri gibi kayboluyorlardı.

"Affedersiniz..."

"Zannetmem," dedi şoför canı burnunda soluyarak, "bu gece von Croft'ların evine varamazsınız."

Louis cevap vermedi. Von Croft'a mutlaka bugün gitmeyi aklına koymuş değildi zaten. Misafirhanede yer ayırtmış olduğu Saint-Aldor'a varmayı istiyordu sadece. Yoksa nerede geçirirdi geceyi? İstasyonla kasaba arasındaki, diyelim ki on kilometrelik, o mesafeyi yürümek zorunda mı kalacaktı?

Louis raylardan inip dolgu şevinin mıcırlarında yürümeye başladı: zemindeki girintileri çıkıntıları ayak tabanında hissediyordu. Hem titriyor hem de boncuk boncuk terliyordu. Demiryolu boyunca dizilmiş on beş adam rayları temizlemeye uğraşıyordu. Şoför onlarla konuşmak üzere durdu. Louis yürümeye devam ediyordu.

Peronda dikilmiş olan istasyon şefi, yanına gelene kadar onlardan ayırmadı gözlerini. Üzerinde, deniz subaylarında görülen apoletli bir palto, kafasında da paltoyla uyumlu, kadınlara kafalarını çevirip baktırtan bir kasket vardı. İncecik ve sapsarı İngiliz bıyığıyla, ya pipo ya da görünüşüne uygun sigaralardan (ince, uzun) içme-

siyle Kanadalı alt kademeden subaylar arasında en yeni moda Anglosakson soğukluğunu, el kol hareketlerinde tutumlu ve net olma tavrını yakıştırmıştı kendisine.

Bunun dışında yiğit çocuktu, erdemin ve asker şanının otuzlu yaş eseri, ateşli çıkışların adamı. Yürekli olduğunu biliyordu, hiç caka satmıyordu, kimilerinin kulağının iyi işitmesi ya da düztaban olması gibi, o da doğuştan namusluydu, buna fazladan bir değer atfetmeye çalışmıyordu. Müttefiklerin zaferiyle sonuçlanmış bir dünyada, sadece görevini yerine getirmesinin, kendisini göstereceği günün gelmesi için yeterli olacağına ve taşranın ücra köşesindeki görevinin bir ömür sürmeyeceğine dair soğukkanlı bir güven duyarak bu durumunu metanetle karşılıyordu.

"Bozuldu mu?" Bağırmasına gerek kalmasın diye, yeterince yaklaştıklarında sordu.

Şoför ayağındaki raketlerin karlarını silkeledi:

"Koyaktan sonra yol almak olanaksız."

Louis çantasını yere bırakıp duvara yaslandı. Yürürken bu derece hissetmemişti yorgunluğu. Şimdiyse bedeni bir tür yıkımı açığa vuruyordu. Kalbi göğsünü yırtarcasına çarpıyor, gözlerinin çevresinde yıldızlar patlıyordu küçük küçük. Camdaki yansımasında, üstünün başının ne kadar battığını süzdü baştan aşağı. Tıknaz gölgesini, yağlı yüzünü gördü, tombalak ve sarkık yanaklarını – Senbernar'ınki gibi sarkık, derdi Françoise onları öperken; gözünün altındaki halkalar çeyrek dolar tutabilecek cepler gibiydi. Siyah, yağlı ve uzun saçlarından bir tutamı alıp, kulaklarının arkasına attı, tamamen alışkanlıktan. Dudakları ceset dudağı gibi şişmiş ve morarmıştı.

İçi bayıldı suratından, dönüverdi camdan.

"Gelin," dedi nazik biçimde istasyon şefi, "gelin ısının biraz." Şoföre döndü, "Sen gidip Beaulieu Nine'den bir sefertası çorba getir."

Şoför ikiletmeden kar raketlerini geçirdi ayağına. Şoförün, uzaktan kırmızı ışıklar saçan kulübenin istikametinde yol almasına baktılar.

İstasyon şefi elini Louis'nin omzuna koyarak içeri buyur etti. Louis'nin göğsü daha da sıkışıyordu. Fularını çıkardı.

"Buyurun oturun, çay demlemiştim."

Şömine ateşinin çevrinde dört koltuk yarım ay biçiminde diziliydi. Şöminenin yaydığı ısı, fırınınki kadar yoğun değildi, Louis ateşe doğru usulca yaklaşırken, nihayet kendini iyi hissetti. Üşümüş ellerini ateşe yakın tutabilmek için kalçasının ucunda oturdu.

Subay elinde bir çaydanlıkla çıkageldi, fiskos masasına bıraktı. Demme çatma barakaya hiç uymayan zarif bir porselen fincan uzattı Louis'ye.

"Buyurun Mösyö Bapaume. Kusura bakmayın ama garip bir soyadı bu Bapaume. Karşınızdakine hep bir daha tekrarlamak zorunda kalıyorsunuzdur. Öylesine demiyorum, iyi bildiğim bir soyad. Pas-de-Calais'de bu adla bir ilçe var, oradan geçmiştim bir ara, adım gibi eminim."

Louis kafasını sallamakla yetindi. Genellikle, bir soru usulüne uygun olarak sorulmadığında ağzını açmazdı. Anlık en tatsız zorunlulukların köşeye sıkıştırdığı, hayalperest, becerikli, çekingen denen o insanların türündendi. Bina en fazla sekiz metrekareydi. Tavan arasına çıkan merdivenin gölgesindeki tezgâhın üzerindeki kayıtlar düzgün biçimde istif edilmiş, panoya da faturalar, idari belgeler ve özenle katlanmış yol haritaları iliştirilmişti. Tam ortadaki sütunun üzerindeki saat yediyi yirmi geçiyordu, akşamın yedisi. Aşağısında, her gün bir sayfası koparılan takvimlerden asılıydı: 22 Aralık.

"Sağ olun," dedi Louis subay çay bardağını doldurunca.

Louis gara öğlenden sonra ikiye doğru gelmişti. Bu-

ralara ayak basmayalı yirmi yıl olmuştu ve ilginçtir hiç yön duygusu olmadığından, evinin sokağından çıkıp da başka yerlere saptığı her seferinde neredeyse kaybolurdu, mesafeleri yanlış değerlendirmişti. Saint-Aldor kasabasının istasyona çok yakın olduğunu düşünmüştü, yürüyerek gidilebilir sanmıştı. Ancak gerçek uzaklık ve geceden beri süren kar yağışı böylesi bir girişimi tehlikeli kılmış, istasyon şefi de vazgeçmesini öğütlemişti. Bu adamın kendisine gösterdiği saygı onu şaşırtmaya devam ediyordu. Silik kişiliğinin, salon beyefendiliğinden düpedüz uzak hal ve tavrının, Müttefikler'in zaferinden yeni dönmüş kibar bir subaydan saygı görmesi bir tarafa, karşısındaki herhangi birinde yakınlık uyandırmaya yeteceğinden bile kuşkuluydu. Kısacası, kimsenin özel bir ilgi göstermemesini, hatta soğuk davranılmasını yeğlerdi. Kibarlık karşısında ne yapacağını bilemiyordu. Üstelik bu kibarlık içine dokundukça, yüreğini minnettarlıkla sıkıştırdıkça nasıl davranacağını büsbütün şaşırıyordu.

İstasyon şefi de oturdu koltuklardan birine, bütün yapmacıksızlığını ortaya koymak isteyen samimi bir tavırla.

"Peki bu Mösyö Bapaume, hangi meslekle uğraşır acaba?"

"Hangi meslek?" diye mırıldandı Louis, bu soru ona yersiz gelmiş ve düşünmeyi gerektirirmiş gibi gözkapaklarını kırpıştırdı. "Montreal Notre-Dame Bazilikası'nda orgcuyum. Yardımcı orgcu. Ben... sonuçta beste de yapıyorum."

Subay gülümseyince iki altın dişi göründü.

"Tahmin etmiştim... Yüz adımdan anlamıştım müzisyen olduğunuzu, duruşunuzdan elbette."

"Güzel."

"Annem de müzisyendi. Paris'te yaşadığı sıralarda keman dersi veriyordu."

"Bu ilginçmiş işte."

Bu kadar bir replikten sonra Louis söze nasıl tekrar başlayacağını bilemiyordu. Bu türden sabun köpüğü konuşmalar ona hep azap verirdi. *Konuşmak* zorunda olmak, şakacı bir sesle doğal şeyler söylemeye çalışmak, hey Tanrım! Genellikle durumu hızlıca kavrayan muhatabı ısrarcı olmuyor, o zaman Louis de biraz utanç biraz da başarısızlık duygusunun eşlik ettiği acı bir teselli hissediyordu.

İstasyon şefi yine de şemsiyeden girdi söze. Uygarlığa en yakın yerin sadece Saint-Aldor köyü olduğu bu kırlık yerde, bu kaçınılmaz inzivada, biriyle görev talimatlarının dışında bir alışverişinin olmasına, başka bir şeyler konuşmaya aşeriyordu. Etrafı köylülerle çevrilmişken, kendisi gibi birini bulduğunu hisseden kalburüstü kişilerin teklifsiz yakınlığıyla davranıyordu Louis Bapaume'a. Kendisine hitap edildiğini duyduğu her defasında, Bapaume'un kolunu, bacağını, sırtını yaz mevsiminin şimşekleri gibi aniden çakan kasılmalar sarıyordu. Bu gerginliğini görünüşteki dinginliğiyle örtmeye fazlasıyla çabaladığından, ne anlatıldığına hiç dikkat etmezdi. Subay şoförden bahsediyordu.

"Chouinard, göğsüne bir madalya veya sırma işleme iliştirildiğinde minnettarlıkla dolup taşarak size ömür boyu bağlanacak o saf kişilerden biridir."

Sözlerinde aşağılama değil, bir yumurcaktan sevecenlikle bahsedildiğinde olduğu gibi bir miktar alay vardı.

"Ama madem önümüzdeki saatleri birlikte geçirmeye mecburuz, izninizle kendimi tanıtayım! (Sanki yabaniyim, bunu daha önce yapmalıydım) Teğmen Hurtubise. Jacques Hurtubise."

Louis, karşılık olarak kalçalarını hafifçe koltuktan kaldırdı.

"Memnun oldum. Yalnız ben bu gece Saint-Aldor'a gitmekte ısrarlıyım."

Ve sanki olmazsa olmaz bir görev üstlenmişçesine ayrıntısını ekledi:

"Otelde yer ayırttım."

Teğmen Hurtubise yüzünü ekşitti.

"Bundan çok kuşkuluyum. Yol, yarın öğleden sonraya kadar açılmaz. Belki daha daha geç."

Subayın insanları çekip çevirme deneyiminden çıkardığı sonuç, bunları gözünün önünden hiç ayırmaması gerektiğiydi ve kendisine çevrilmiş bakışlara katlanamayan Louis tedirgin oluyordu. Karamsar bir ifadeyle fincanın içine dikti gözlerini.

"Ama yukarıdaki odamı kullanabilirsiniz Mösyö Bapaume. Ben burada kampette yatarım. Hiç çekinmeyin, böyle şeylere alışığım."

"Yarına kadar bekleyemem. Von Croft ailesine yarın sabah için sözüm var. Noel günü Montreal'de olabilmek için zaten yola çıkmam gerekiyor. Kutlama'da orgu ben çalacağım."

Bunu keyifsiz bir sesle, kendi kendisine söylemişti aslında. Yalnız kaldığında böyle sık sık yüksek sesle konuştuğu olurdu.

"Von Croft'lar aile dostlarınız mı? Yoksa akrabalarınız mı?"

"Değil..." dedi Louis.

Konuşmanın başından beri ilk kez, subaya yüzünü dönüp konuştu. Duygulu bir tını yerleşti sesine birdenbire:

"Eski bir mesele!"

İçi kederle kasıp kavrulan bir adam olarak derin bir nefes aldı ama daha fazlasını söylemedi. Gözleri buğulandı. Fincanını son yudumuna kadar bitirdi, elleri titriyordu biraz. Hurtubise saygılı ve ciddi bir ifadeyle süzüyordu karşısındakini. Louis Bapaume ne yapacağını bilemedi, elindeki fincanı ve altlığını fiskosun üzerine bıraktı.

"Bir tane daha alır mıydınız?"

"Sağ olun teğmen, hayır."

Subay ellerini kenetledi, derin derin düşünürken olduğu üzere başparmakları dudaklarında kavuştu.

"Şu an için, bu durumu nasıl çözebiliriz bilemiyorum. Cipimiz görevdeki onbaşıda, köpeklerimiz de bu hafta bitmeden gelmeyecek."

Şoför, yay takılı arka kapıdan içeri girdi, kapı sertçe kapandı. Önünde zar zor taşıdığı bakracın bembeyaz dumanı tütüyordu.

"İşte Chouinard çorbayla geldi."

Chouinard, odun yanan şöminenin önündeki kare taşlara bıraktı bakracı. Dizleri bükülmeyen şu kuklalara benzeyen, ağır aksak, paytak ve gülünç bir yürüyüşü vardı. Odayı, arpa şehriye, soğan ve domuz yağı kokusu kaplamıştı. Chouinard yanlarına gelip subayın iki karış ötesinde dikildi. Louis hayranlıkla, "Kafası ne kadar da boş," diye düşündü. Yirmi iki yaşında ancak var. Mutlu görünüyor. Teğmenine hizmet ediyor.

Teğmen adama durumu aktardı. Chouinard başını ona doğru eğip dinledi. Sonra Bapaume'a döndü:

"Maurice'e sorabiliriz."

"Maurice?" dedi Louis.

Chouinard yüzünü yeniden teğmenine döndü:

"Von Croft'un oğlu. Tabii, şimdi çok geç oldu. Ama yarın şafak söker sökmez kızağıyla, köpekleriyle gelebilir. Tanışıklığım var biraz von Croft ailesiyle. Telefon edip sorabilirim. Telefonları var."

Hurtubise, gözleriyle Bapaume'u şöyle bir yokladı.

"Maurice mi dediniz?"

"Evet Mösyö Bapaume. Maurice von Croft. On beş yaşlarında olsa gerek."

Louis şaşkın şaşkın bakıyordu.

Hurtubise girdi söze:

"Gelmeyi kabul edeceğine emin misin?"

"Hemen telefon edip sorayım teğmenim."

"Bari otele de telefon et, beyefendinin bu gece gelemeyeceğini bildir. Uygun mudur Mösyö Bapaume?"

Geceyi subayla geçirmek, onun yemeğini paylaşmak, havadan sudan konuşmak, hatta kendisinden bahsetmek eziyetine katlanmak fikri, Louis Bapaume'da kendini asma isteği uyandırıyordu. Saatlerdir tüm dileği, hiçbir yere kıpırdamadan, ertesi gün onu bekleyen zor sınavı aklına getirmeden, bir otel odasının yalnızlığında oturmaktı.

Peki seçeneği var mıydı?

"Konukseverliğinizden ötürü size teşekkür borçluyum."

"Lafı mı olur! Haydi Chouinard, sen git telefon et. Sizin epey karnınız acıkmış olmalı Mösyö Bapaume. Peynirimiz, ekmeğimiz, çorbamız var. İnsan Tanrı'dan daha ne ister ki?"

Subay ıslık çalarak sofrayı kurdu. İşlerin gidişatı keyfini yerine getirmişti. "Müzikten konuşuruz!" dedi neşeyle. Louis içinden pek gelmese de: "Nasıl isterseniz," diye cevap verdi. Hurtubise kâse ve tabakları fiskosa bıraktı, ekmeği kesti, peyniri dilimledi; özenliydi ve içtenliği belli oluyordu.

"Tamamdır, hazır," dedi. "Teklife gerek yok. Haydi başlayalım, artık ne varsa!"

Sanki o salon adamlığı cilasının altında, çoğu zaman askerle bağdaştırılan o kaba saba saflığı göstermek istiyormuşçasına yumuldu ekmeğe, peynire, çorbaya. Louis de, alışık olduğu biçimde, küçük lokmalar halinde, ekmeğini kuşlara verecekmişçesine ufalayarak yemeye başladı. Az yediğinden değildi. Ama uzun sürüyordu yemesi, minik adımlarla ilerliyordu denebilir, her seferinde azıcık dolduruyordu kaşığını ve gecenin sonunda çorba

kâsesinin dibini kolayca bulabiliyordu. Ara sıra fırsat olduğunda, içkiyi de böyle içiyordu.

Chouinard döndü.

"Oteldekiler anladılar tabii fırtına yüzünden olduğunu... Ama yine de, zararları karşılansın istiyorlar. Biliyorsunuz işte, yemek hazırlamışlar..."

"Öderim, merak etmesinler. Peki... peki şu Maurice von Croft ne oldu?"

Şoför hareketlendi:

"Tamamdır. İkindiye doğru gelecek, daha önce gelemezmiş. Arama çalışmaları yüzünden..."

"Ne araması?" diye sordu teğmen.

"Kilise kayyumunun kızı kaybolmuş. Bu sabah erken saatte dağa gitmiş. Ama fırtınaya çevirdi hava... Kısacası, ne olduğu bilinmiyor. Aramaya devam etmek için saat geç oldu. Yarın sabah gün doğarken tekrar başlayacaklar."

"Kendi adamlarımızdan göndermemiz gerek," dedi subay kaşığını yavaşça bırakarak.

"Bu durumda, o delikanlının beni almaya gelmesi şart değil. Adamlarınızla birlikte gidebilirim."

Hurtubise irkildi.

"Aklınızdan bile geçirmeyin! Söz konusu olan bir arama seferi. Ayaklarda kar raketi, sırtta çantalar olacak. Alışık olmayanın kaldıracağı şey değil, çok çetin geçecek. Yok, olmaz Mösyö Bapaume. Siz von Croft'u bekleseniz daha iyi."

Louis son derece uysal, başını eğdi. Sığırlardaki o dalgın ve ağırdan alan tavırla yeniden çorbasını içmeye koyuldu. Ağzına bir parça peynir götürdü. Ondaki bu heyecan yoksunluğu teğmenin kafasını karıştırıyordu.

"Bu yavan öğün sizi düş kırıklığına uğratmamıştır umarım?"

Louis, ağzındakini çiğniyor olduğundan eliyle itiraz etti.

"Mesele şu ki, ben biraz yavaş yerim..." diye cevapladı lokmasını yuttuktan sonra.

"Dilediğiniz gibi yiyin, hiç acelesi yok."

Louis teşekkür etti. Ardından, nedendir bilinmez, bir uyuşukluk ve bitkinlik çöküverdi üzerine, yemek yemek katlanılmaz bir şey oluverdi. Tabağı yavaşça itti:

"Kusuruma bakmayın, kuşkusuz yorgunluktan..."

"Çok iyi anlıyorum. (Yardımcısına da döndü) Şunu kaldırıver lütfen."

Chouinard bir asker selamı çakıp çıktı odadan. Bapaume bunca zaman şapkasını ve paltosunu çıkarmamıştı. Bunun o an farkına vardı. Onları nereye bırakabileceğini sordu.

"Dresuarın üzerine bırakın, Chouinard daha sonra odama çıkarır. Yani, bu akşamlık sizin odanıza..."

Bapaume pencereye yaklaştı. Demiryolundan dönen adamlar kürekleri ve aletleri peronun ucundaki hangara bırakıyorlardı. Bu kadar adamın nerede uyuyacağını sordu kendi kendine. O hangar ve istasyon binası dışında, çevrede başka yer yoktu. Teğmenin Beaulieu Nine'ye ait olduğunu söylediği barakada uyuyacaklardı belki.

Adamlardan üçü kemer altında dikilmiş, bir yandan sigara içip bir yandan göğü seyrediyorlardı. Bir tanesi dirseğini pencerenin pervazına dayamıştı. Arada cam olmasa, Bapaume ona dokunabilirdi. Delikanlı, sigarasını baş ve işaretparmakları arasında tutuyordu çünkü diğer üç parmağı dibine kadar biçilmişti. Bapaume'u fark ettiğinde, yolcu ile gecenin arasına perde çekmemek için alçakgönüllülükle çekildi pencerenin önünden.

Ay yükseliyordu. O kadar yakın, o kadar berraktı ki, üzerindeki çıkıntılar sayılabilir, kraterlerine parmak sokulabilirmiş gibiydi. Louis'nin gördüğü açıdan dev bir köknarın tepesinden, koskoca bir ağacın gövdesinde ışıktan bir baş gibi beliriyordu.

Bilboquet'yi[1] de andırıyordu. Kırlarda, kilisede ayin akşamları yakılan mumların aydınlığı hüküm sürüyürdü. Karları kımıldatan tek bir esinti bile yoktu. Kar, dalların ucuna mucize eseri takılıp kalmış gibiydi, o kadar çok yıldız vardı ki, Samanyolu yolunu şaşırmış, dağların arasında uykuya dalmış gibiydi. Öyleyse beklemek niye? Arama çalışmalarına devam etmek için bu aydınlıktan neden yararlanılmasındı, bir kara kuruş otuz adımdan fark edilebilirken her dakika değerli değil miydi? Hurtubise'in sesi geldi arkasından:

"Çamların altında üç karış ötenizi göremezsiniz."

"Ama o kadın... İnanması güç... Buraları bilmesi gerekmez mi? Ne olmuş olabilir?"

"Geçen yaz çok yağmur yağdı. Epeyce göçük meydana geldi. Belli yerlerde dağların görünümü tamamen değişti, buraları çocukluğundan beri tanıyan kişiler için bile yabancılaştı. İyi bildiğinize emin olduğunuz yerlerde, tedbiri elden bırakmadığınızı da hesaba katın. Beklenmedik bir yarık, otuz metre düşmenize neden olabilir. Pudra gibi karla dolu bir yarığın dibine düşmek ne demek bilir misiniz? Çarpmanın hızını keser belki ama bataklıktaki gibi gittikçe batarsınız."

Teğmen piposunu yaktı. Sol ayağının bileğini sağ dizine alarak koltuğa yerleşti.

"Ne dediniz? Oklukirpiler mi?"

"Yok bir şey teğmen. Kendi kendime konuşuyordum. Kusurıma bakmayın."

Louis koltuğuna dönerken, tezgâhı süsleyen genç kadın portresinin önünde durdu. Öğleden sonra istasyona ilk geldiğinde fark etmişti bu suluboya tabloyu. Genç

1. (Fr.) Bir tür dikkat ve denge oyunu. Oyunda, araç olarak birbirlerine uzunca bir iple bağlı bir top ya da başka bir yuvarlak nesneyle, çubuk ya da topun içine oturabileceği yuva kullanılır. (Y.N.)

kadının adı resmin altında yazıyordu ve onu çarpan şey de buydu.

"Annemin genç kızlık resmi," dedi teğmen gülümseyerek.

Hemen ardından yüzü kızardı.

• • •

Teğmen Hurtubise, Saint-Aldor'un sorumlularıyla telefonda konuşmuştu. Arama çalışmalarıyla ilgili olarak daha kesin bilgiler edinmek istiyordu. Daha sonra, ertesi günün talimatlarını vermek üzere adamlarının yanına gitti. Bapaume, çantasından çıkardığı partisyonları inceliyordu. Müzik kafasının içinde akıp gittiğinden bunlara dikkatini veremiyor, sürekli olarak iki sayfa geri geliyordu. Çenesi göğsüne düşmüş, uyuklamaya başlamıştı. Subay omzuna dokunduğunda sıçrayarak uyandı.

"Odanız hazır oluncaya kadar dilerseniz kampete uzanabilirsiniz."

"Yok, idare ederim. Şimdi uyursam gece yarısı ayağa dikilirim."

Adamların kemer altındaki şamatası, bir uçtan öbürüne bağrışmaları kesilmişti artık.

"Gerçi çok geç olmasını da bekleyemeyeceğim. Yarın çok zorlu geçecek."

"Chouinard hangarın kapısını sürgülemeye gitti. Gelir gelmez hazırlar odanızı."

"Bu kadar zahmet etmeyin, ben yerde bile uyuyabilirim."

Hurtubise hiç ses çıkarmadan Baupaume'a baktı. Baupaume'un aklını sanki bir soru çelmiş ama sormaya cesaret edemiyor gibiydi. Yakarmaya benzeyen bir eziklikle garip biçimde ufalmıştı gözbebekleri, şakaklarına silah dayanmış bir adamınki gibi küçücük olmuştu gözleri.

Hurtubise bu durumdan rahatsızlık duydu, piposunu yerine kaldırdı, odanın bir köşesindeki gramofona doğru yöneldi.

"Paha biçilmez şeyler değiller tabii; ama birkaç güzel kayıt var. Schumann hoşunuza gider mi?"

"Daha iyisi olamazdı."

Hurtubise, bir koleksiyoncunun o kıskançlık, o biraz da bağnazca kurumlanma gösterisindeki özenle parmaklarını gezdirdi plaklarda, sonra tozdan kurtarmak için bir tanesinin üstüne üfledi. Plaktan ilk cızırtılar gelmeye başladığında söze girdi:

"Patavatsızlık etmek istemem ama neyin nesidir bu von Croft ailesi? Bu bölgede pek de fazla Alman olmasa gerek."

"*Davidsbündlertänze*," diye mırıldandı Bapaume ilk notaları duyunca.

"İşte bu. Doğru tahmin ettiniz."

Teğmen gelip koltuğuna oturdu yine. Sorusunun cevabını bekliyordu. Louis bilmediğini belirtmek için omuzlarını silkti.

"Pek tanıyor sayılmam onları. Yirmi yıldır görmüyorum. O zamanlar, Saint-Aldor'da müzik hocasıydım. Von Croft, kızlarına müzik dersi vermem için tutmuştu beni..."

"Ve yirmi yıl sonra, öylesine görmeye mi geldiniz onları?"

"Bu... kişisel bir mesele."

Bir kez daha, Hurtubise hiç ses etmeden tepeden tırnağa süzdü onu. Louis, gelme amacıyla ilgili sorulardan kurtulmak için Robert von Croft hakkında bildiği pek az şeyi anlatmaya koyuldu. Almanya'yı yirmili yılların başında terk etmişti. Kendi kendini yetiştirmiş biri olarak, yirmili yıllarda bir işçi örgütlenmesinde yer almıştı, artık nasılını nedenini Tanrı bilir, aşırı uçtaki hareketlerle görülecek bir hesabı vardı. Diğer taraftan, Yahudi bir kadınla evlenmiş olması hayatını hiç de kolaylaştırmamıştı.

"Elbette," dedi teğmen kaşlarını kaldırıp.

Avrupa'yı terk etmeye karar verdikten sonra, Kanada'ya yerleşme düşüncesinin akıllarına düşmesi, öyle görünüyor ki dille ilgiliydi; çünkü kadın Fransız kökenli bir Yahudi'ydi.

"Ne garip," dedi Hurtubise, "annem de Yahudi'ydi."

İki kız dünyaya getirmişti kadın, ikizler. Doğum sırasında da ölmüştü.

"Sonrasında, sanırım von Croft yeniden evlendi, şimdi bir oğlu olduğuna göre... İşte bu kadar. Sadece bu kadarını biliyorum."

Bapaume kafasını çevirdi. İşaretparmağıyla kolçağa müziğin ölçüsünü vuruyordu. Suçluluk duyuyor, biraz da utanıyordu; çünkü Hurtubise annesinin Yahudi olduğunu söylemişti.

"Bu insanları yıllar sonra görmek sizde bambaşka duygular yaratacaktır eminim. Hele ikizler... Acayip bir şey. Tekerleme söyledikleri yaşları bildiğiniz iki kız çocuğu, masal gibiler, orman cinleriyle, kelebeklerle veya artık aklınıza gelebilecek her şeyle haşır neşir oldukları yaşlar, apayrı bir büyüsü vardır. İleride nasıl da birer peri kızı olacaklar kim bilir, diye düşünceye kapılır insan. Sonra, on yıl sonra karşılaştığınızda, noterin oğluyla evlenmekten başka bir şey düşünmüyorlardır artık. Benim açımdan gizemli tarafı bu işte."

"Babam da noterdi. Peşimden evlilik için koşulduğu hiç olmadı."

"Neyse, belki benim kişisel izlenimimdir bu," dedi Hurtubise kötü bir anıyı kovar gibi elini sallayarak.

Bapaume'un öyküsü, yirmi yılın ardından böylesi bir dönüşü neyin tetikleyebileceğini pek anlayamamış olan subayın merakını bilemişti. Her nasılsa, çekincelerinin üstesinden gelip açıkça sormayı göze aldı. Başkalarının suyuna gitmeye istekli ve yumuşak başlı olmakla birlikte

etrafına bir sır duvarı, zayıflığın duvarını ören Bapaume'un tavrında, boşboğazlıkların hızını kesen bir şeyler vardı. Plak takılmıştı, Hurtubise plağı aldı, gramofonu kapattı.

Louis gözucuyla izliyordu teğmeni. Çocukluğunda, Bach'tan bir *Invention* icra ettikten sonra öğretmeninden gelecek cezayı beklediği sıradaki o duyguyu yeniden yaşıyordu (Şöyleydi, hiç ses çıkarmadan elleri arkada kavuşturup pencerenin önünde dikiliyordu). Louis de subaya neden buralara geldiğini sorabilirdi. Bu ıssız dağların ortasında askerî bir birliğin ne işi vardı? Dünyanın sert çekirdeğini oluşturan cevapsız sorulara, biraz cesaretsizliğin biraz da bitkinliğin etkisiyle yüz çeviren Bapaume, teğmeni sorguya çekmekten vazgeçti.

Ağzında piposunu evirip çevirirken gözleri dağlara dalmıştı. Sanki ayrı odalarda bulmuşlardı kendilerini, birbirlerini işleriyle baş başa bırakmışlar gibi geçti dakikalar. Hurtubise cebinden bir not defteri çıkarmış, içine cümleler yazıyordu. Louis partisyonların sayfalarını karıştırıyordu. Ama o sessizlikte, o dipten gelen gürültünün içinde, saatin ansızın farkına varılan tıktakları gibi, akıllarına girip çıkıyordu kilisenin kayyumunun kızı.

Chouinard aniden içeri girdi, heyecanla konuştu:

"Teğmenim! Bakın burada ne var!"

Kolunu uzatmış bir şey sallıyordu. Bapaume hemen anlamadı ne olduğunu. Teğmen Chouinard'a hangarın anahtarlarını vermesini söyledi. Chouinard sabırsızlıkla uzattı anahtarları.

"Şuna bakın teğmenim, bakın! Olacak şey değil! Odunları istifliyordum. Bir gürültü duydum, başımı kaldırdım, bir de ne göreyim, direğin tepesine ne tünemiş? Bir kar baykuşu! Değnekle vurdum zevkine, sırf bunu işkillendireyim diye, bilirsiniz beni... Tabii uyanmış oldu. Sonra ormandan tarafa uçtu. Bakın pençesinden ne düşürdü!"

"Kar baykuşu mu? Emin misin?"

Hurtubise kuşkuluydu.

"Tabii, yeminle!"

Chouinard bulduğu şeyi Louis Bapaume'un burnunun dibine tuttu. Bir oyuncaktı bu, bir pelüş ayıcık. Karnındaki yırtık, belli ki yırtıcı kuşun gagasının ve pençesinin eseriydi. Gözlerinden biri de yoktu. Kulaklardan biri koparılmıştı. Kuşun karnında olmalıydı.

"Yeğenime hediye edeceğim," dedi Chouinard durumdan hoşnut.

Parkasından iğne iplik çıkardı. Bu ayrıntı Bapaume'u neşelendirdi. Parkada bir çekiç, testere, küçük bir tava, bir de tabure olduğunu öğrendiğine hiç şaşırmadı. Hurtubise bugün ilk kez böyle görüyordu Louis'yi, oysa bu durumun asla söz konusu olamayacağına büsbütün emindi az önce.

Yarığın kenarları tutturuldukça, hiç değilse gülümsemeyi andırıyordu. Chouinard bağdaş kurup oturmuş, oyuncak ayının göbeğini dikiyordu. Burnunun ucunda asılı kalan uzun esnek sümük, o her seferinde hiç acele etmeden ve sürekli çektiğinden, yo-yo gibi inip çıkıyordu.

"Bununla daha sonra uğraşırsın," dedi teğmen. "Çıkıp beyefendinin odasını hazırlayıver, çok yorgun. Tanrı aşkına burnunu sil!"

Chouinard burnunu kolunun yenine sildi. Ayıcığı dresuarın üzerine bıraktı, memnuniyetsizliğini incelikle yedirdiği bir hareketle yolcunun küçük çantasını kapıp üç adımda yukarı kata çıkıp gözden kayboldu. Hurtubise tezgâhın arkasından elinde bir şişeyle belirdi.

"Ülkenin en iyi caribou'su[1]," dedi muzipçe göz kırparak. "Yatmadan önce bir-iki kadeh içmek kâbusları savmak için birebir."

1. Kırmızı şaraba daha sert alkollü içkilerin eklenmesiyle elde edilen, evde yapılabilen, aynı zamanda seri üretimi de olan içki. (Ç.N.)

Bapaume ikna olmamıştı. Ama hayır demeyi bilen bir adam olsaydı, insanlarla ilişkisi en az on kat daha az karmaşık olurdu. Bir kadehi kabul etti. Hurtubise hemen müzikten söz açtı; çünkü içkiyi ısmarlayan söz hakkını da alırdı. Bilgili bir müzik âşığı olduğu ortaya çıkmıştı. Bapaume sıradan bir müzik meraklısı değildi ama teğmenin ünlü plak kayıtları ve yorumlar konusundaki uzmanlığı katbekat ilerideydi. Louis öğrendiklerini başıyla onaylıyordu.

Teğmenin monoloğu hiç kesintiye uğramadan annesine geldi. Louis ise Françoise'ı düşünüyordu. Hurtubise'in cümlesini yarıda kesti:

"Babanız da müzisyen miydi?" diye sorarken buldu kendini.

Teğmen başparmağının tırnağını ısırıp anılarını aklından geçirdi.

"Ne garip, bu soruyu hiç sormamıştım kendime. Ne var ki, annemin de bana bu konuda herhangi bir şey söylediğini hatırlamıyorum. İşin aslı şu ki, babamı hiç tanımadım, ben sekiz aylıkken Fransa'da ölmüş. Hekimmiş, tek bildiğim bu."

Hurtubise safça, hiç nedensiz gülümsedi. Bir parmak caribou daha koymak için şişeyi uzattı ama Bapaume eliyle kapattı kadehini.

"Sağ olun ama içkiye pek dayanıklı değilim. Bir armoni hocamız vardı, Rahibe Marie-Ange, bize her zaman şöyle söylerdi: 'Bir müzisyenle evlenme hatasına asla düşmeyin.'"

Hurtubise, düşünmeyi seven ve kendisine sunulan hiçbir şeyi reddetmeyen bir adam olarak konuyu dikkate aldı. Bapaume'un direncini kıran ateşli bir merakla söze girdi:

"Peki ya siz? Siz ne düşünüyorsunuz bunun hakkında? Bir müzisyenle mi evlendiniz?"

Louis'nin parmağındaki yüzüğü fark etmişti.

"Françoise'ı tanıdığımda Paris'ten yeni gelmişti, bir oda orkestrasında kemancıydı."

Hurtubise'in gülümsemesinde kuşku vardı.

"Gerçekten mi? Talihin işine bak! Benim annemin de adı Françoise. Tezgâhın arkasında duran portresinin üstünde de yazıyor."

"Fark etmiştim," dedi Louis.

Bu rastlantı, görünen o ki teğmenin hoşuna gitmişti.

"Mösyönün odası hazır," dedi Choinard merdivenlerden zıpkın gibi inerken.

Sanki en acil işiymiş gibi ayıcığına yöneldi.

Teğmen, Bapaume'un sandalyede bıraktığı partisyonlara eğilip baktı.

"Sizin mi?"

"Kilise orguna uyarladım sadece," dedi Bapaume, defteri kapatıp koltuğunun altına koyuverdi. "Kusuruma bakmayın teğmen, ölüyorum yorgunluktan..."

"Elbette Mösyö Bapaume, ben zaten sizi fazla oyaladım."

Louis, yukarıya yanında teğmen olmadan çıkmayı yeğlerdi. Tek başına girmediği bir odada rahat etmesi kolay olmuyordu. (Piyanonun yanındaki sandık odasında, nota kâğıtlarının yanında uyumasına Françoise'ın alışması zaman almıştı...) İnsanın gördüğü rüyalar, uyuduğu yere bağlıdır. Bunu hiç kimseden duymamış, hiçbir yerde okumamıştı, bin defa yinelenen bir deneyimden aldığı özgüvenle biliyordu. Bir odaya gürültü yaparak veya olmayacak biriyle tartışarak uluorta girmenin, pineklemekte olan bir yırtıcının kafesine hazır olla girip topuk vurmak kadar sorumsuzca olduğu kanısındaydı. Bu kadar patavatsız davranıp düşlerin gazabını çekmemek gerekiyordu.

"Gece uyanırsanız, dikkat edin de kafanızı çarpmayın," dedi teğmen.

Duvar, çatının eğimiyle tam yatağın tarafında birleşiyordu. Çatı penceresinin altına sarı renkte küçük bir yazı masası yerleştirilmişti. Yatağın ayakucundaki lavabonun musluğuna takılmış olan kauçuk hortumdan sürekli ve iplik gibi akan su belli ki çok soğuktu.

"Havlu ve kese de var. Yatağın altında da... lağzımlık duruyor."

"Sağ olun."

Subay odadan çıkmayı geciktiriyordu. Hiçbir şey olmamış gibi devam ediyordu konuşmaya. Biraz piyano tıngırdattığını söylerken yüzü kızardı, ha elbette tamamen amatör olarak, caz çalıyordu, Louis'nin ise hiç bilmediği, hiç de ilgilenmediği bir alandı. Hurtubise tam oturmaya hazırlanıyordu ki, Louis, sabırsızlanmasının işareti olarak dilini şaklattı. "Pekâlâ, ben gideyim," dedi teğmen. Sonra, altın kaplama azı dişlerini ortaya çıkaran o aynı saf gülümsemeyle:

"Aslında müthiş bir şey. Eşiniz ve annem... İkisi de kemancı, ikisi de Parisli, ikisinin de adı Françoise! Döndüğümde bir buluşma ayarlanabilir, ne dersiniz? Annem de Montreal'de oturuyor."

Bu öneri, çok basmakalıp olsa da yolcuyu afallatmış gibiydi.

"Bilmem. Olabilir..." dedi Louis.

Hurtubise, bütün bu rastlantılar sanki ikisini daha yakınlaştırmışçasına misafirin elini hararetle sıkarken iyi geceler diledi. Bapaume, rastlantıların büyülediği kişilere hep şaşırırdı. Bu rastlantılarda, bir hiçlik denizinde yüzmediklerini, hayatın akışında bir uyum olduğunun doğrulanmasını görenlere hep şaşırırdı.

"İkisinin Yahudi olmasını da ekleyin," diye mırıldandı, subayın çıkıp arkasından kapattığı kapıya doğru.

* * *

Uzunca bir süre yatağın üzerinde oturdu. Işığı kapamaktan, uyumaktan, rüya görmekten korkarak, bir kavgaya hazırlanırkenki yürek darlığını aynen hissederek uyumaya hazırlıyordu kendisini. Davetsiz bir misafirin adımlarının, mağarada yarasaları sağa sola bir anda havalandırdığı gibi, teğmenin de o gevezelikleriyle odadaki kâbus örtüsünü kaldırdığını düşünüyordu.

Soyunmaya başladı. En az dayanıksız olduğu şeyden, soğuktan dolayı endişeliydi ama sonuçta odanın ortasından geçen şömine bacasının etrafı iyi ısıttığı kanısına vardı. Yazı masasına gelişigüzel bıraktı giysilerini. Aynadaki yarı çıplak, tıknaz, kıllı, biçimsiz vücuduna takıldı gözü, sonra da o koca bebek suratının asıklığındaki kederli havayı fark etti. (Françoise onu hemen sakinleştirirdi: "Hiç de değil, sen Hugo'nun sakalsız haline benziyorsun, herkes öyle söylüyor.") Çantasını açtı. Kâğıt yığınının altından tıraş malzemelerini çıkardıysa da, fırçası eline gelmedi. Bir süre sonra pijamasının cebindeki zarfı buldu.

Zarftan gözlerini ayırmadan giydi yatak kıyafetini. Sakalını kesmeye o an karar verdi. Yarını beklememek üzere bütün nedenlerini sıraladı ama zarfı açma ânını ertelemeye çalıştığını saklayamadı kendinden. Fırçayı bulamadığından köpüksüz olacaktı tıraşını. Aynada ona keder ve endişeyle bakan bu şişik surat Hugo'yla (Victor Hugo'nun Jersey Adası'ndaki ilk sürgün yıllarındaki o meczup haliyle) benzerliğini doğruluyordu. Bir dönem bundan çocukça bir memnuniyet duymuş olsa da, bugün artık sırtındaki yükü ikiye katlıyordu. Eski zamanlarda akıl hastalarına kral kostümü giydirip alaya almaları gibi, gülünç benliğine eklenmişti.

Zarfın ağzı kapalı değildi. İçindeki dişi aldı önce. Ağzın gerisindeki dişlerinden biriydi, karar verip onu kendisi sökmeden önce her yıl üç kez o bayramlık ağrısının

tutması nedeniyle acı ve uykusuzluk içinde geçirdiği haftaları borçlu olduğu azıdişi. Bir bağ yaratıyor böylesi, o da bir bağ kurmuştu dişiyle. Dişi, uğur getirsin diye piyanonun nota tablasına koyuyordu. Dik konumda bir dikilitaşa, yatık konumda bir yunusun kopmuş başına benziyordu. Küçücük, nar kırmızısı et parçacıklarının olduğu kökü siyah renkteydi. Bir köpeğin eski bir kemiğe yaptığı gibi, dikkatle kokladı onu, küçük bir kıpırtı oldu yüz hatlarında. Sonra gözlerini kapatıp dişi ağzına götürdü. Bir zamanlar capcanlı durduğu çukura özenle yerleştirdi, daha iyi gömülsün, anıları canlansın diye çenesini kenetledi. İpince bir acıyla fırladı sandalyesinden. Azı dişini avucuna tükürdü. Kâğıdı tekrar katladığında kalbi daha hızlı veya daha güçlü atıyor değildi; *titrediğini* hissediyordu garip bir biçimde.

Aşkım,

Kocam,

Sonsuz ırmağım,

O girişti̇ğin şeye girişmekle ne umuyorsun? Acı çekmeyi mi? Son aylarda yeterince acı çekmedik mi? Kendini küçük düşürmeyi mi? Kimi yenmeyi umuyorsun, bir biçimde güçlü olduğunu mu kanıtlayacaksın en sonunda? Beni sana bütün bir hayat bağlıyordu ve bana öyle geliyor ki, gerdikçe incelen tek bir ip kaldı artık; benden böyle uzaklaşmaya devam edersen, bütün umuduma, bütün beklentime karşın ayrılıkla sonuçlanmayacağını kim bilebilir? Aşkımız adına, aşkımızın kutsallığı adına, hem şu son dönemde yaşadıklarımızın hem de benim çabalarımın daha da kutsal hale getirdiği aşkımız adına, çocuğumuz adına, bu anlamsız projene burada bir son verip bana yardım eli uzatmanı istiyorum, soğuğun esiri oldum, bitmez tükenmez bir kar örtüsü yutuyor beni.

Varsa yoksa von Croft'lar! Bütün bunların sendeki karşılığını, ağırlığını biliyorum elbette ve kendi kendini mahvet-

menden, benim de mahvolmamdan başka anlam taşımayan bir yola girdiğini düşünüyorum. Dünyanın ahlak düzeni, dengesi, bütün bunları omuzlayacağını ileri sürecek kadar güçlü müsün? Farkındayım, sadece seni bağladığını, sadece görevinin gereklerini yerine getirdiğini söyleyeceksin. Ama beni unutuyorsun, ben sadece seninle varım ve sen bir başına, kendi iradenle boşluğa yuvarlanmaya koşmakta böyle ısrar ederek uçuruma gidiyorsun. Aşkım, bütün bunların sonunda kâinat değişecek mi?

Evet, bana dön... Ama eserine de dön Louis, eserine! Olivier Messiaen'in mektubunu bir daha okudum. Ne demek olduğunu, ne kadar dostça bir el, nasıl da ısrarlı bir teşvik olduğunu iyi değerlendirebiliyor musun? Hiç uyumadığının okunduğu solgun bir yüzle odama girdiğin o sabahki umutsuzluğumu sana anlatacak söz bulamıyorum. Ve biliyorum ki, sakın yalan söyleme, biliyorum ki içmiştin. "Oratoryoyu yazmayacağım," dediğinde, benden kaçtığın, benden kaçırdığın o bakışını asla unutmayacağım. Oysa, aylar boyunca hayata tutunmamı sırf o müziğe borçlu olduğumu biliyordun. Burada, ne eksik ne fazla, beni kurtarmak söz konusuydu, unuttun mu? Verdiğin Söz'ü unuttun mu? Varsın başkaları gülsün buna, benim gerçeğim ne kadar tuhaf olsa da benim gerçeğim ve yemin ederim hayatımı sürdürmek için o müziğe ihtiyacım var. Bunu anlıyor musun? Hayatıma bir anlam katsın diye değil, sadece ama nefes almak için Louis, nefes almak için.

Bu konuda Tanrı'nın takınacağı tavrı bildiğimi ifşa ederek kutsal olana saygısızlık edeceğim. Sana emretmek konusunda –hayır! emretmek değil; çünkü başımıza gelen felakete rağmen Tanrı'nın şiddet kullanmayacağına inanmamız gerek– sana yalvarmak konusunda Tanrı benimle hemfikir, evet, o eseri layığıyla bitirmemek SUÇUNDAN kendini sakınman için benimle birlikte sana yalvarıyor. Yalvarıyorum aşkım, geri gel. Henüz vakit geç değilken von Croft'ları bir yana bırak. Ne olursa olsun seveceğim seni. Ama acele et, parmaklarım buz

tuttu. Pencereler buz tuttu. Göğüs kafesimde kalbimin attığını neredeyse hissetmiyorum artık.

Tanrı katındaki karın,

Françoise

Louis ışığı kapamıştı. Teğmenin odada unuttuğu, silahlı kuvvetlere ait bir fotoğraf albümünü karıştırmıştı biraz. Şimdi yazı masasına oturmuş, yatmadan önce son defa geceyi seyrediyordu. Hıçkırıklara boğulmadan akıtıyordu gözyaşlarını. Ağlayan o değildi. Bir parçasının, ona yabancılaşmış bir parçasının, gözyaşlarını akıtmasına izin vermişti. Ama kendisinin buna hakkı yoktu. Yüreği kabarıyordu utançtan. Hayata karşı kusur işlemişti.

Bulutlar, tıpkı korku filmlerindeki gibi hızla kaplıyordu gökyüzünü. Pek az zaman geçmişti ki, karların kül rengi durgunluğundan başka bir şey seçilmez oldu ve manzara yitip gitti karanlıkta. Ufukta bir halkaya sıkışmıştı gök şimdi, mora çalan mavisi, güneşe tutulmuş bir aynanın yansısı gibi parıldayan tek bir yıldız vardı ortasında. Louis, kilise kayyumunun kızını düşünüyordu. Eğer hâlâ hayattaysa, neyle karşı karşıyaydı acaba? Belki yardım gelmesinden umudunu kestiği anda, örümceğin gölgesinin ağdaki sineğin üzerinde büyümesi misali, kadın üstüne gecenin çöktüğünü görüyordu; ve ölmek istemeyenin şiddetiyle yanan bu yıldız, ürkünç ve sessiz bir çığlığa benziyordu.

Louis perdeyi çekti, kafasını yastığa koydu. Yıldız, perdenin güpürünün arkasından hâlâ görülüyordu. Gözlerini kapadı, yıldızı hâlâ görüyor gibiydi, efsanede anlatıldığı kadarıyla ellerindeki kanı bir türlü silemeyen prensesi geçirdi aklından.

Louis'nin etrafındaki karanlığa, duman kadar yavaş bulanık şeyler doluyordu ve kulağına dokunuşlar, fısıltılar geliyordu. Omuzları uyuşuyordu. Kafasını suyun dışında

tutmaya çalışırcasına çırpınıyordu. Bütün duvar saatlerinden kurtulmuş, zaman paramparça olmuştu. Louis birdenbire, kayyumun kızına Françoise'ın özelliklerini yüklediğini fark etti üzüntüyle ama daha ileri gidemedi, ensesinde uykunun kaya gibi ağırlığıyla rüyaların girdabına daldı.

Louis bir kırbaç şaklamasıyla yatağından fırladı, kafasını tavanın şevine çarptı. Ardından kastanyet sesini andıran bir tıkırtı geldi. Sonra kesildi. Ses yazı masasının altından geliyordu sanki. Zihni hâlâ sisler içindeyken lambayı yaktı, yere eğildi.

Boynunu kapana kaptırmış olan bir fare son nefesini vermişti. Kasılma yüzünden, bir ayağı hâlâ hareket ediyordu. Fareyi kuyruğundan tuttu.

Farenin ayağını tuzaktan kurtarırken anlamsız sözler homurdanıyordu, birkaç damla kan damladı çıplak ayak parmaklarına, fare uykusunda hareket ediyor gibiydi. Odanın karanlık bir köşesine rasgele fırlattı fareyi. Geride hiçbir iz kalmasın diye fare kapanını ip gibi akan suyun altında var gücüyle yıkadı. Suyu süzülsün diye iyice silkeledi. Rüyalarının karmaşasına dönmeden önce, görevi tamamlamış olarak içi rahat, kapanı küçük çantasının içine gelişigüzel fırlattı.

Ben

Köpeklerin ulumasıyla uyandı. Saatine baktı. Altıyı geçmişti. Von Croft'un oğlu gelmiş olabilir miydi? Niye bu kadar uyumasına göz yummuşlardı?

Çatı penceresinden giren güneş, bir kılıç gibi dalıyordu odanın gölgelerine. Louis dışarıya bir göz atmak istedi ama ışık öylesine parlaktı ki, tokat yemişçesine bir adım geriledi. Kapı çalındı. Hemen bir pantolon geçirdi üstüne. Teğmen karşısında gömleğiyle duruyordu.

"Sizi uyandıramadım bir türlü. Hasta olabileceğinizden endişelendim. Rüyanızda oklukirpi diye sayıklıyordunuz. Şimdi nasılsınız?"

"Henüz bilmiyorum."

"Von Croft'un oğlu geldi."

"Maurice mi? Söyleyin beklesin. Elimi yüzümü yıkayıp hemen iniyorum."

Louis kapıyı kapadı, eli kapı pervazında kalakaldı. Kalbinin gürültülü atışıyla kulakları uğulduyor, bilekleri zonkluyordu. Korku kaplamıştı bedenini.

Merdivenden inerken Maurice von Croft'un ateşin başında oturduğunu fark etti. Üzerinde omuzları daha geniş gösteren bir palto vardı. Soluk sarı saçları bir şapkanın altında terlemiş gibi şakaklarına yapışmıştı. Garip bir duygu kapladı Bapaume'u. "Benim bununla halledi-

lecek bir şeyim yok," dedi kendi kendine. "İşim *onunla* değil."

Louis yaklaşınca delikanlı doğruldu. Fıldır fıldır ve gergin bakışlı küçük kestane rengi gözleriyle keskin bir ifadesi vardı. Mırıldanarak selam verdi. Emirleri yerine getirmek için sabırsızlanıyor gibiydi. Başına, deri kulakçıkları yanağına doğru inen bir kasket geçirdi. Dışarıdan köpeklerin havlaması geliyordu.

"Şu şaklabana bakın," dedi Hurtubise gülerek.

Suratını eğip bükerek, el kol hareketleri yaparak köpekleri kızdırmakla eğlenen Chouinard'ı izliyordu pencereden.

Açılır kapanır masa şöminenin yanına yerleştirilmişti. Kareli bir örtü, domuz panesi, bir somun ekmek, arpa şehriyeli çorba, reçel ve bisküvi; Hurtubise misafirinin fark etmeyeceği ayrıntılara kadar hepsiyle uğraşmıştı mutlaka. Buharı tüten cezvenin kahve kokusu, ocakta çıtırdayan sedir odununun kokusuna karışıyordu. Böylesi arkadaşça bir özenle hazırlanmış kahvaltıyı geri çevirmek olmazdı, Bapaume hayır demedi. Çekinip duraksayan genç von Croft da teğmenin teklifini kabul etti. Reçel kavanozuna açgözlülükle saldırarak kendine bir dilim ekmek hazırladı.

"Bir haber çıkmadı," dedi teğmen, Bapaume'un sorusu üzerine. "Aramalar sürüyor."

Hurtubise'in yüzü, gece iyi uyuyamamış bir adamın çizgilerini almıştı. Masaya onlarla birlikte oturmuştu ama kahvaltısını çoktan yapmış olduğu belliydi, sigarasını içiyordu. Bapaume, teğmenin kafasında kilise kayyumunun kızının dolandığını tahmin etti (insanlığındandı kuşkusuz; ama adamlarını işe koştuğundan birliği ve kendisi için de bir şeref meselesiydi belki de). Sabah sabah bu yiyeceklerin onda uyandırdığı tiksintiye teslim olmamak için başka şeyler düşünmeye çalışarak iştahsızca çiğniyordu lokma-

larını. Gün ışığının yıkadığı pencerelerden dışarısı neredeyse hiç görünmüyordu.

Bir önceki gece bulunan oyuncak ayı tamir edilmişti; kafası telefona yaslanmış, tezgâhın üzerini süslüyordu. Chouinard, sağ gözün yerine bir don düğmesi dikmişti ama bir gözü hâlâ eksikti. Louis dikkatini bir türlü çekip alamıyordu o taraftan. Maurice von Croft, ağzının her tarafına reçeli bulaştırarak yiyordu lokmalarını. Kimseden tek söz çıkmıyordu. Hurtubise sofra örtüsünün bir kenarını dalgın dalgın eliyle düzeltiyordu.

Louis masadan kalktı.

"Unutmayın, son tren akşam sekizde kalkıyor."

"Daha önce dönmüş olurum herhalde."

Maurice derhal kapıya yöneldi, teğmen de peşinden gitti.

"Yetişirim ben size," dedi Bapaume çantasını almak için odaya çıkarken.

Samoyed cinsi köpekler von Croft'un oğlunu görür görmez sevinçle hırıldamaya başladı. Birbirlerine sürtünüyor, kuyruklarını çarpıştırıyor, toprağı veya arkadaşlar arasında olağan olduğu üzere birbirlerinin kıçlarını kokluyorlardı. Chouinard peron boyunca kasaları taşıyordu. Gölgesi kalemle çizilmiş gibi kopkoyu düşüyordu gündüzün mavisine. Tek bir bulut yoktu gökyüzünde. Karların parlaklığı, göze parmak sokulmuşçasına acı veriyordu.

Maurice bir kömür kovasına elini daldırdı ve elmacıkkemiğine kalınca bir çizgi çekti. Teğmen, Bapaume'a da aynı şeyi yapmasını salık verdi. Louis denileni yaptı ama büyük bir fark göremedi, ışık hâlâ gözünü kamaştırmaya devam ediyordu. Bacakları güçsüzdü, köpekler de onda çocukça bir korku yaratıyordu. Yakınlarından geçmemek için yarım daire çizdi. Kızaktaki yerini aldı. Teğmen bacaklarına yünlü bir kumaş örttü.

Kızağa bir düzine köpek koşulmuştu. Maurice von Croft, çantayı Louis'nin kavalkemiğine yaslayarak yerleştirdi.

"Çok rahatsız değil, değil mi?"

İlk kez duyduğu bu sesin yumuşaklığı, o zengin tınısı Louis'ye öyle eşsiz gelmişti ki, bir daha duymak için soruyu yinelemesini istedi ama delikanlı gözlerini dikip bakmakla yetindi.

"İdare eder sanırım," dedi Louis.

Maurice kızağın arkasına bindi.

"Unutmayın Mösyö Bapaume! Saat sekizde! Her halükârda sizi beklerim!"

Köpekler, önlerinde kanlı bir et parçası sürüklenen aç hayvanlar gibi hemen hareketlendi. Chouinard avaz avaz bağırarak yetişti peşlerinden. Pergel gibi açtığı bacaklarıyla, aynı hızı artık tutturamayıncaya kadar kızağın yanında koştu bir süre.

"Bana Saint-Aldor kartpostalları getirmeyi unutmayın!" diye bağırdı ellerini ağzının iki yanına dayayarak.

Ardından, iki eliyle karları avuçlayıp havaya savurdu. Kar kristalleri yere düşerken göğün maviliğinde harelendi; Chouinard öyle hayranlık duymuştu ki, gülüyordu. Hurtubise, bu adamın kıymet bilir biri olduğunu söylediğinde bunu kastediyordu.

• • •

Kızak vadiye ulaştı ve çevresinden dolanırken orman boyunca ilerlemeye başladı. Yol bir kurdele kadar dardı; araba asla sığmazdı. Koşumdaki köpekler her an hizayı bozabilecek olduğundan, Maurice ikide bir dizginleri çekiştiriyordu. Köpekler var güçleriyle koşuyordu. Alçak dallar kızağın yanına sürtüyor, köpekler, derileri sıyrıldığı halde hızlarını düşürmüyordu. Louis, düşüyormuş duy-

gusuna kapıldı. Kulakları uğulduyordu rüzgârdan. Demirci körüğünün nefesi gibi kavurucu bir soğuk çarpıyordu yanaklarına. Her taraftan patlıyordu ışık, bir çığlık gibi sağır ediyordu.

Arazinin öte tarafından bir el tüfek sesi geldi ve vadinin yükseklerini çevreleyen kardan kuşaklar birer birer, bütün bütün çatladı, döküldü, çöktü.

"Kim ateş ediyor? Çığ düşerse arama çalışmalarını etkilemez mi?"

"Bilmiyorum."

Hayvanlar ormanın içinde daha da dar bir yola girdi. Maurice hızlarını düşürdü. Dallardan, hafifçe, örtü gibi veya kalıp kalıp, tıpkı un çuvalı gibi ağır ve hacimli karlar düşüyordu. Louis örtüyü başının üzerine çekti. Samoyed'lerin soluması havayı buğuyla kaplıyordu. Soluklarının keskin kokusu duyulabiliyordu.

Delikanlı tek söz etmiyordu. Bapaume'un bir sözle, bir el hareketiyle yakalamak istediği ikircimli bakışlarını, şimdi düşük hızla seyir halinde olduklarından ara sıra onunkiyle çakıştırınca hemen başka tarafa kaçırıyordu. Oyun alanında uzaktan birbirlerine kanı kaynayan ama ilk selamı vermeye cesaret edemeyen iki utangaç çocuktular. Louis, bir terslik çıkmasını ister hale gelmişti. Mesela yolu şaşırsınlar veya kızak çukura yuvarlansın... Bela bile olsa, onunla bir şeyler paylaşmaya hevesliydi. Hedefe yaklaştıkça, projesinin acil olmaktan uzaklaştığı duygusuna kapılıyordu. Kendinden kısacık bir tatil koparması, sınav öncesinde bir parça müsamaha ne kadar da güzel olurdu.

Kızağın dip kısmına bir termos yerleştirilmişti. Louis, kahveyle dolu olduğunu düşündü. Bir kayanın gölgesinde oturup hiçbir şey düşünmeden, karların ortasında birlikte ve yalnız başlarına, aynı örtünün altına sığınmış, bu beyazlığın müziği sessizlikle çevrelenmiş olarak sıcak sıcak

yudumlamak suç değildi. Belki de, kim bilir, avuçlarına alırdı Maurice'in ellerini...

Dileği yerine geliyordu sanki, delikanlı köpekleri bir düzlükte durdurdu. Ağaçlığın kenarına yürüdü. Bacaklarını açtı.

"Arkanızı dönün!" diye bağırdı omzunun üstünden.

Louis kızardı. Toprağın kırçlı kabuğunda, sıcak sıvının pıtırtısını duydu.

Başka bir gürültü, ağaçların tepesini yeniden sarstı ve ağır beyaz kesekler düşmesine neden oldu. Louis, Maurice'e doğru döndü. Karda hâlâ dumanı tüten sarı bir iz vardı ama delikanlı ortada yoktu. Bapaume ayağa kalktı, çevresine bakındı. Seslenmek istedi ama Maurice adı boğazında düğümlendi, *seslenmeye* güç bulamadığını hissediyordu.

Koşumdaki köpekler kendiliğinden hareketlendi ve Louis kızaktan düşecek gibi oldu. El yordamıyla freni aradı. Von Croft'un oğlunu gördü yolun ortasında, delikanlı cesurca sıçrayarak tam hız giden kızağın ayaklarına bindi.

"Korktum," dedi Bapaume, elini göğsüne koydu.

Delikanlı cevap vermedi.

Patika ormanın dışına açılıyordu, Louis dağın gölgesinde beliren Saint-Aldor-de-la-Crucifixion Lisesi'ni gördü.

İki yıllık yoğun ve saplantılı bir öğrenim sonrasında Avrupa'dan dönüşte, bir görev yerine getirecek olmanın yakıcı coşkusuyla çalışmaya geldiği yerdi burası. Ormanın ıssızlığındaki bu yetimhane bir tür Vaat Edilmiş Toprak gibi cezbetmişti onu, öyle ya, dünyanın en yoksullarını barındırıyordu. Paris'teki yirmi iki aylık sefaleti boyunca, hocaların kaprislerini ve sürekli para kaygısının işkencesini çekmesine rağmen, kafayı vücut geliştirme, homeopati, vejetaryenlik, nüdist hijyen, Uzakdoğu dinleri gibi her türden saçmalıkla doldurmanın yolunu bulabilmişti; gerçeküstücülerin çevresinde dolanan uzun

saçlı çocuklarla da takıldığı olmuştu. Geceleri de, beynini patlatırcasma, "doğal" yöntemle müzik öğrenme kavramı üzerine çalışıyordu.

Sınamaya can attığı, bununla birlikte uygulamada da doğrulandığını göreceğinden emin olduğu bu yöntemle dönmüştü ülkeye. Tonal sistemin, hatta Avrupa'daki günlerinde keşfini duyduğunda vahiyle aydınlanmış gibi sarsıldığı atonalitenin sırlarını, armoninin kilit noktalarını, ister kalın kafalılara ister hödüklere, her kim olursa olsun öğretebileceğine gönülden güven duyuyordu o günlerde. Françoise'a defalarca dile getirmişti: Bunu başardığında başka biri olacaktı.

Belki de, bir aziz. Gerekli bütün hazırlıkları, kibirden en ufak bir eser olmayan yüreğine ölçüsüz bir gururu kilitlemiş olmanın farkındalığıyla tamamlayacaktı. Ancak her şey birdenbire tepetaklak gitmiş ve bir yılın sonunda Saint Aldor'u karalanmış, rezil olmuş, *nefret edilmiş*, bir kartopu bombardımanıyla aşağılanmış olarak terk etmişti (bu taşa tutma parodisine bazı meslektaşları bile katılmıştı). Yıllar boyunca, Saint Aldor adını duyması odayı terk etmesine yetmişti; bir şarlatanmış gibi davranıldığı aklına düştükçe, derisinin altından yürüyen bir sıcaklık bedenini kaplıyor, dayanılmaz bir kalp sıkışması ve utançla harmanlanan o duyguya, akşamdan kalma insanın hissettiği o panik duygusu eşlik ediyordu.

Yirmi yıl sonra kasabaya dönme kararını pekiştirdiğinde, binanın artık Les frères de l'Instruction Chrétienne[1] tarafından kullanıldığını büyük bir şaşkınlıkla fark etmiş ve kendini asla bağışlamayacağı bir rahatlamayla karşılamıştı. O yetimhane artık yoktu.

Saint-Aldor Dağı'nın sarp yamaçlarının etrafını do-

1. Hıristiyan öğretisini yaymayı amaçlayan bir tarikat. (Y.N.)

lanıyorlardı. Soluk soluğa kalmış olan köpekler şimdi yavaş yürüyordu. Usul usul bir esinti geziniyordu karman çorman kürklerinde. Sırtlarında sürekli bir ürperti, iştahla içiyorlardı havayı. İki kat şişiyordu böğürleri.

Çiftlik arazilerinden geçti kızak. Tomruktan yapılma kulübelerin duası gibi yükseliyordu bir bacanın dumanı. Bapaume bunları sanki ilk defa görüyordu. Dağların çehresi, buz tutmuş derenin menderesleri, ormanlar, fiyordun bitimini çizen ve ortadan kalkmış bir mezhebin kalıntılarını anıştıran sarp kayalıklar, bunların hiçbiri anılarına hitap etmiyordu. Yumuşak eğimli son bir bayır kalmıştı. Ardından, çan kulesinin tepeden baktığı evler birer birer belirmeye başlarken, Louis, sevilen bir yüzü tanır gibi hemen tanıdı bunları.

Köpekler bildikleri bir arazide kendi başlarına ilerliyordu. Köy ıssızdı. Öyle değilse de, ana sokakta kimseler görünmüyordu. Bapaume, erkeklerin kilise kayyumunun kızını arama çalışmalara katılmış olduklarını düşündü. Peki çocuklar neredeydi? Kilisenin arkasından ancak yarısı görünüyordu okulun, tam önünden geçtikleri sırada boş olduğu izlenimine kapıldı.

Köpekler köy bakkalının önünde durdu, üstelik Maurice parmağını bile kıpırdatmamıştı. Bu, alışkanlıkla açıklanabilirdi pekâlâ. Ama Bapaume'un içi titredi.

"Hemen geleceğim."

Delikanlı kızaktan atladı, ağır aksak adımlarla dükkâna girdi. Köpekler yüzüstü yere yatmıştı. Çeneleri pençelerinin üstünde, derin derin soluyorlardı. Louis, çocukluğundan beri köpeklere atfettiği yırtıcılıkla hiç örtüşmeyen ve insanı duygulandıran o zeki, o dingin bakışlar da dahil, onların zihinlerinin rahatlığına imreniyordu.

Yünlü örtüsüne sıkıca sarınmıştı. Perdeler çekilmiş, birileri pencereye yapışmış onu gözetliyormuş gibi geliyordu. Ara sıra, soğuk havanın boğduğu... evet, acı dolu

iniltiler geliyordu kulağına. Françoise'ın doğum sırasındaki inlemelerini düşündü. Bunlar da aynıydı sanki.

Dışarıya renk vermemek için, kilise dikkatini çekiyormuş gibi yaptı. Kilise doğal taştan yapılmıştı, çatısı mavi, çan kulesi sacdandı. Kiliseyi öyle iyi tanıyordu ki, ona gülümsediğini görür gibiydi. Civarı da aynı şekilde. Geri kalanı, evler, bakkal –gerçi bakkal değil de han olduğunu düşünüyordu– sokak, bunlar ilk sabahındaki kadar yabancıydı.

Von Croft'un evi için de geçerliydi aynısı. Ne kadar eşelese de boşuna, belleği donup kalmıştı, su yüzüne bir şeyin çıktığı yoktu. Belki de burnunun dibinde duruyordu o anda ama bilemiyordu. Hayatının on üç ayını geçirdiği bir yeri nasıl olur da bu derece unutabilirdi?

Bakkalın kapısına asılı duran çanın sesi duyuldu. Çıkan Maurice değildi. İnce ve kederli bir gölge birkaç basamaklı sahanlığa uzandı. Dizlerine inen, gri renkte bir mantosu vardı kadının. Yaka ve manşetlerin kenarındaki kürk, şapkadakinin aynısıydı. Kırklı yaşlarının ortalarında olabilirdi. Rüküşlüğü bir zarafet kaygısını ele veriyordu ama on beş yıl geriden gelen bir moda anlayışına göre, bakışlarında hâlâ yaşayan o gençlik kırıntısı da çaresizdi artık ve duruşunda adlandırılamaz bir şey vardı, gülünç ve dokunaklı, belli ki yalnızdı, yüreği pek hizmet etmemiş, hani yetmiyormuş gibi bir de zeki denilebilirdi kadına ve görünüşü, nedendir bilinmez, o düzenli hayatının insanın tüylerini diken diken edecek bir sırrı örttüğünü söylüyordu. Kadın kızağa şöyle bir göz attı sadece.

Ama adımları yavaşladı ve bu kez dikkatle baktı yolcuya. Kadın durdu. "Kim bu? Beni tanıyor sanki..." Maurice von Croft bakkaldan koltuğunun altında bir paketle çıktı. Hayvanlar yeniden yola koyuldu, delikanlı yine en ufak bir işaret vermemişti. Louis kadına bakmaya devam etti. Kadın, şaşkınlıktan olduğu yere çakılıp kalmıştı,

kolları bedeniyle birlikte sallanırken gözleriyle uzaklaşan kızağı takip etti.

Von Croft ailesinin evi köyün öbür ucundaydı. Sevince benzer bir heyecan kapladı Louis'yi. Çatının kıvrık uçlu kanatları, kırmızı taştan duvarlar, denizlikleri olan dikine pencereler, bunların Victoria tarzı silmeleri... hepsi birden, yirmi yıl geriden, ilk bakışta bile ona tanıdık geliyordu.

"Burası," dedi Maurice.

"Biliyorum."

Yüreği bu beklenmedik bellek tazeliğiyle çarpıyordu sanki, kıvançla ekledi:

"Bu yeni işte!"

Arka cepheye yakın, çatısı tahta kiremitli ve tahta kulübeciği işaret ediyordu.

"Bilmiyorum. Bu hep buradaydı."

"Sen çok gençsin. Yirmi yıl önce burada yoktu."

Maurice omzunu silkmekle yetindi. Bapaume boş bulunup ona sen diye hitap etmişti, iyi edip etmediğini geçirdi aklından.

Evin otuz metre kadar uzağındaydılar şimdi. Baba ocağından olsa gerek, Bapaume'un istasyonda tanık olduğu o ürkmüş gelincik bakışı yoktu artık Maurice'in gözlerinde. Kızaktan indi ve kazık gibi dikildi karların ortasında.

"Benim gidip aramalara yardım etmem gerek."

Louis, sınavını verirken çocuğun orada bulunmayabileceğini aklına getirememişti. Ondan tam olarak ne beklediğini bilmiyordu ama onun etrafındaki varlığını böyle apansız kaybedecek olması cesaretini kırıyordu. Uslu uslu bekliyordu delikanlı. Bapaume bir dostluk belirtisi umuyordu, bir gülümsemenin sadece gözlerde belli olan başlangıcı; ama yok, kepengi inmişti yüzünün. Murice, yanağını gıdıklayan kâkülünü geriye atmak için bir eldi-

venini çıkardı. İnce uzundu eli, güçlüydü, belirgin çizgileri hayranlık uyandırıcıydı; bir piyanistin soylu eli. Louis ona gülümsemeye cesaret edemedi. Aynada ne zaman denk gelse, gülüşünün ona bön bir hava verdiğini düşünmüştü.

Gönülsüzce indi kızaktan ve kırk beş dakikadır kan gitmeyen bacakları gövdesinin ağırlığı altında büküldü, yüzünde de nahoş bir ifade bıraktılar. Delikanlı hemen dizginlere geçti. Hoşça kal bile demedi, köpeklerin soluğundan çıkan buharla sarmalanmış olarak dağa yöneldi. Bir kurtarma ekibi de oradan dönüyordu. Günbatımının kızıla kestiği beyazlıkta siyahımsı benekler oluşturuyorlardı ve bu mesafeden, şekere üşüşmüş sineklere benziyorlardı biraz.

"Öldü zannettiği kişinin çıkageldiğini gören biri gibi," diye söylendi Louis, çantasının sapını kavrarken. Bakkalın önündeki kadının huzursuzluğunu düşünüyordu.

• • •

Kapıyı Robert von Croft açtı. Gelişini vasistastan gördüğünden Louis'nin ihtiyacı kalmamıştı zili çalmaya. İhtiyar iri kemikliydi, uzundu ve güçlüydü. Şövale veya akrobat resimlerini akla getiriyordu. Sakat olan sol ayağına geçirilmiş deri ayakkabı at tırnağına benziyordu. Kırışıklıklara rağmen yüz hatları, düşüncelerini ele vermeyen bir soğukkanlılığı koruyordu ve iğneyle tutturulmuş gibi duran delici, kurnaz ve ihtiyatlı gözlerinde yıldırımlar çakıyordu.

Alman aksanından da vazgeçmemişti, boğuk ve gürlüğünü yitirmiş sesiyle: "Önümüzdeki seneyi beklemeliydiniz," dedi, "demiryolu buraya kadar gelecek: Çalışmaların ilkbaharda başlayacak olması gerek. Maurice'le bir sorun yaşadınız mı?"

"Hayır," dedi Louis, soruyu neye yoracağını bilemiyordu.

"Haytanın teki," dedi von Croft.

Başka bir dönemden, başka bir dünyadan kalma bir selamlamayla içeri buyur etti Louis'yi.

Louis adımını eve atar atmaz fark etti genç kadını. Cevap mektubunda yaşlı von Croft, ikizleri basitçe nasıl ayırt edeceği hakkında Bapaume'u bilgilendirmişti: Büyüme çağında Julia'nın üstdudağında bir ben çıkmıştı. O halde Louis'nin karşısındaki genç kadın Geneviève olmalıydı. Kadın özensiz bir tavırla reverans yapmaya girişti. Bapaume, karşısındaki genç kadında küçük bir kız çocuğunun çizgilerini bulmuş olmanın hayretiyle bir süre duraladı. Geneviève gıkını çıkarmadan ona bakış fırlattı, sert gülümsemesinde meydan okuma vardı. Otuzlarına yakındı. Yüzü hoştu, hepsi bu; ama bir canlılık ve yabanıllık vardı gözlerinde, çok incelikli bir dengesizlik, vahşi doğanın ıssızlıklarında büyütülmüş ve felaket getiren tutkulara açık hayalperest kadınlara özgü bir şey. Bapaume utangaçça bir elini uzattı, karşılık görmedi.

"Çıkarsanıza üzerinizdekileri," dedi kadın hiç de cana yakın olmayan bir sesle.

Çıkarmasına yardım ettiği paltoyu alıp başı dimdik, başka bir odaya geçti. "İşte," diye düşündü Bapaume, "bana hâlâ kızgın."

Robert von Croft'un peşinden yemek odasına geçti. Herkes masanın bir köşesine oturdu. Louis dirseklerini masaya dayadı, dizleri açık, başı öne eğikti. Haftalar boyunca gözünde canlandırmıştı bu sahneyi. Yüreğinin pek de yetmeyeceğini bilerek ve her gün göstereceği çabaya bel bağlayarak, bir yoksulun kuruş kuruş biriktirmesi gibi günbegün cesaret toplamıştı yüzleşmek için. Ve işte tam da bunu işe koşması gerektiği an, gözünü kırpamıyordu, hepsi boşa çıkmıştı.

Ama bu zayıflığından dolayı kendisine sinirlenip için için terslenme arzusuyla harekete geçti ve konuya daldı.

"Julia'yla konuşmaya geldim."

Von Croft kaşlarını kaldırdı.

"Ne konuda? Julia çoktan evlendi!"

Louis, kafasını kurcalayan şeyden fersah fersah uzaktaki bu uyarıyla afalladı.

"Efendim, elbette konu bu değil. Ben... konuşmam gerekiyor. Şahsi bir mesele. Benim açımdan çok önemli. Belki onun için de öyledir."

Geneviève ellerinde tabaklarla geldi. Tabakları, ağırdan alarak ve ses çıkarmak amacıyla sertçe yerleştiriyordu masaya.

"Siz yine de boş yere geldiniz beyefendi. Kız kardeşim bugün burada değil."

"Gerçi ben mektubumda..."

"Ne istiyorsunuz," dedi Geneviève, biraz da kızgınlığını bastırarak konuşuyordu, "Julia evlendiğinden beri burada yaşamıyor. Maurice yatılı okulda, bu evde sadece babam ve ben kaldık."

"Maurice'in annesi öldü o halde?" diye içinden geçirdi Bapaume. Geneviève, isakulağı[1] dolu bir tabak, iki şişe elma şarabı, buram buram tarçın ve elma kokan, dumanı üzerinde kekler bıraktı masaya.

"Siz hiç endişelenmeyin Mösyö Bapaume," dedi von Croft, bir şişe şarap açıp ikram etti. "Julia belki de bugün yarın gelir. Julia ebelik yapıyor, bilmem bilir misiniz? Gecenin bir yarısı geldiler almaya. Çok işi var. Artık bitmesi de lazım, saat kaç oldu. (Gülmeye başladı.) Annesi olacak zavallı kadında da meme yok gibi, çocuk ileride açıkgöz biri olacak."

1. Kanada'nın Québec bölgesinin geleneksel yemeklerinden biri. (Ç.N.)

Louis, köyün içinden geçerken duyduğu iniltileri hatırladı. Yanılmamıştı o halde? Duyduğu bu muydu? Aklına, niyetini gerçekleştirmesini zora sokabilecek bir engel geldi.

"Kocası?.."

Von Croft ayı pençesi gibi geniş elini kaldırdı:

"Ha o mu? Oradan oraya dolanıyor! Şehre gitti. Yılbaşında gelir diye bekliyoruz."

Von Croft bir şeyler daha ekleyecekti ama öksürüğe boğuldu. Bir türlü marşı basmayan bir motor gibi öksürüyordu, kıpkırmızı kesilmişti. Bapaume yardım etmek üzere bir hamle yaptı ama ihtiyar adam bir şey yapmamasını işaret etti. Öksürük nöbeti sona erdi. Von Croft gözlerini kapatıp birkaç saniye ağzındaki balgamı toparladı. Ardından, biraz yana dönerek, yastık kılıfı büyüklüğünde bir mendille temizledi ağzını.

"Rahat olun," dedi, yemekleri kastediyordu.

Elmalı keklerden birini yemeye başladı. Takma dişleri öyle sallanıyordu ki, neredeyse her çiğnemeden sonra parmağıyla düzeltiyordu onları. Elma şarabından, meme emer gibi uzun bir yudum çekti. Mutfağın bir ucunda, Geneviève, dolabın kapaklarını çarpıp, kalçasıyla sandalyeleri iterek gösteriyordu tavrını. Von Croft babacan bir tavırla dudak kıvırdı, boş verin, öyledir o, ziyanı yok...

Bapaume, buraya bir şey için geldiğine inanılabilsin diye bisküviye uzandı. Yemek odasının ve salonun dekoru değişmişti. Louis'nin belleğinde, kasvetle kardeş, kanaatkâr ve ağırbaşlı bir intiba kalmıştı. Ama sonrasında, iki genç kız bir tornado gibi geçmişti odadan, duvarlar meyve renklerine boyanmıştı, etrafta müzik kutuları, danteller, hacimli koltuklar, ufak tefek yaşlıların parmağı kadar kırılgan biblolar vardı. Perdenin fırfırlarının arasından ipincecik bir toz bulutu güneşin ışığında hareleniyordu. Louis'nin gözleri piyanoyu aradı. Oturma odasın-

da, odayı bölen perdenin biraz ötesine durduğunu hatırladı.

Büfenin üstünde, kurt suratı biçimindeki kitap tutucuların arasında bir İncil ve okul kiatpları duruyordu. Bir de Latince kitap vardı, açık sayfalarının üzerine yüzüstü bırakılmıştı, sanki birisi okumayı yarıda kesmişti.

"Okuyor mu oğlunuz?"

Von Croft'un ağzı hâlâ doluydu, alaycı bir biçimde kıkırdadı.

"Burada, Les frères de l'Instruction Chrétienne'de yatılı okuyor. Bayramı geçirmek için geldi yanımıza. Boş verin siz onu. Hergelenin biridir."

Dilinin ucuyla, dişlerinde kalanları ite çeke temizledi. Gözlerinde bir pırıltı, keyfi yerinde, hoş bir şakanın tadını çıkarır veya gençlikteki hovardalıkları hatırlar gibi bir ifadeyle kıkırdamaya devam ediyordu. Geneviève, yan odada sabırsızlıktan dudaklarını kemiren bir vodvil karakteri gibi, ilk fırsatta ansızın daldı içeri.

"Şekerleme vaktiniz babacığım! Babam yaşh, fazla yorulmaması gerek."

"Ben daha sonra gelirim," dedi Louis ayağa kalkarak.

İhtiyar, olmaz, dedi, dışarısı buz kesmişti, üstelik köyde gidilecek başka bir yer de yoktu.

"Kilise bile kapalı! Bapaume lütfen beni kırmayın. Kızıma söyledim, sizin için odayı hazırlayacak. Rahat edersiniz. Dinlenmek isterseniz divana uzanabilirsiniz. Evinizde olduğunuzu farz edin. Benim hayta akordunu fazla bozmamışsa piyanoyu da kullanabilirsiniz, asla rahatsız olmayız."

Çantasını almak üzere eğilmiş olan Louis, sıçrayarak doğruldu.

"Müzisyen mi?"

Von Croft boynunu omuzlarına gömüp yeniden kıkırdamaya başladı.

"Güldürmeyin beni artık!"

İhtiyar, tırabzana beş parmağıyla yapışıp basamakları çıkmaya başladı. Tiyatroda, oyunun başlayacağını haber veren kalın değneğin sesini çıkarıyordu saboları.

* * *

Geneviève, Louis'ye odanın bulunduğu tarafı gösterdi. Havası, tavrı, sesindeki vurgu sadece emirleri yerine getirdiğini gösteriyordu, yoksa ona kalsa...

Kenarlarına düzeltiler yapılmış partisyon yığınını piyanonun üzerinde görmesiyle birlikte, Bapaume durakladı.

"Erkek kardeşim lise korosunda," dedi Geneviève soğuk bir ifadeyle. "Ama kâğıtlarını karıştırmanızdan hoşlanıp hoşlanmayacağını bilemem."

Yanan bir şeye dokunmuş gibi elini çekti Bapaume.

"Ben sizi yalnız bırakayım. İşlerim var."

Louis piyanonun taburesine çöktü kaldı. Bugün ilk defa tek başına kalıyordu ve onun gibi yalnız kalmaya aşeren biri için uykusuz geçmiş üç geceye bedeldi bu. Oda serindi, ağır kumaş perdelerle karanlığa gömülmüştü. Fazla ışıktan sonra, bu da hoşuna gidiyordu şimdi. Karakalemle işaretlenmiş partisyonlara yaklaştı. Koro için barok tarzda bir şarkıydı, a cappella, kontrpuanlı. Yazı masasında serili duran üç sayfaya göz gezdirdi. Bunları okudukça, o bakış açısındaki zekâyı ve dinginliği keşfediyor, kalbi daha hızlı atıyordu. Beklenmedik bir ziyaretten kaygılanarak arkasına bir göz attı, sonra kâğıtları eline aldı, alttakilerle birlikte okumaya devam etti. Bunu kim bestelemişti acaba? Nefesi kesilmişti Louis'nin. Partisyonları peşi sıra çeviriyor, defterleri, evdeki mücevheratı bulmak için yastıkları deşen bir hırsız gibi şevkle açıyordu. Ne var ki, yedi sayfa sonra birdenbire kesiliyordu müzik.

Louis afallamıştı, gözlerini önüne eğmişti. Demek genç Maurice kendisini buna adamıştı. Yüreğinden geçenlere inanamadı, bir daha okudu. Temize çekilmiş halinden belliydi, bu notaları, asla titremeyen ve zora dayanıklı eller, geometrik bir kesinlikle çizmişti. Sonuç, Mozart'ın bir elyazmasındaki o ışıltıya sahipti. İncelikli, zekice düzeltiler, şu kontrpuan denen harika şeye dair gerçek bir kavrayışı ortaya koyuyordu! Bir baş dönmesi aldı Bapaume'u, başını ellerinin arasına aldı.

Bas notalarla bir akor bastı ve ses sönümleninceye kadar alnını titreşen kasadan çekmedi. Göğsü dayanılmaz bir umutla, dayanılmazlığını güzelliğinden alan bir umutla inip kalkarken, kendini bu umuda büsbütün kaptırmaktan da çekiniyordu. *Maurice bu parçanın bestecisi olabilir miydi?* Sendeleyerek pencerenin kenarına geldi, perdeleri çekti. Görünürde von Croft'un oğlundan bir iz yoktu.

Louis kendini kandırılmış, içi boşalmış hissediyordu şimdi, horgörüyordu kendisini. Koltuktaki yarım bırakılmış örgüyü hışımla alıp XVIII. yüzyıl perukları gibi başına koydu. Piyanonun üzerinde duran küçük aynada kendine baktı. "Johann Sebastian Bach," dedi içinden, alayla. Yüz göz eğdi. Bastırılmış bir hayal kırıklığının el çabukluğuyla kurtuldu örgüden.

Françoise, Françoise,
sevdiğim, aşkım,
çıplak ayaklı prensesim...

Sen de, yavrumuz da burnumda tütüyorsunuz! Uzuvları kesilmiş zavallı askerler, görünen o ki, savaşta, kayıp bacaklarında ağrımaya devam ediyor. Buna hayalet uzuv deniyor. Ve sen Tanrı'dan bahsediyorsun son mektubunda bana! Hani sanki benimle konuşmaya fırsat bulamamışsın gibi çantama saklamış olduğun şu son mektup. Aylardır Tanrı'dan kopardım kendimi,

çok iyi biliyorsun! O'na inanmakta BÜNYEM yetersiz kalıyor. Ah tabii, biliyorum ne diyeceğini: "İsa, Buddha, Yüce Varlık, ne dersen de!.." Keşke adlandırmakla ilgili basit bir sorun olsaydı. Ödevimizin, en azından kendi adıma, ödevimin ne olduğunu Tanrı'dan iyi bilmemize dair inancım ayakta tutuyor beni. İnsan O'na inanıyorken, içten içte O'nun hoşuna gitmek arzusuyla uygun davranır İlahî Yasa'ya. O'nu baştan çıkarmak istercesine gerdan kırar kalça kıvırır önünde. Ödevin gerçekten ne gerektirdiğini ölçüp biçmek, O'ndan herhangi bir şey geleceğine dair tüm umutları yitirmekle olur Ben o noktadayım.

İsterim ki, bana sürekli oratoryomu hatırlatmayasın, yalvarırım. Cezalandırıldım Françoise, bunu anlamak istemiyor musun? Kibrim cezalandırıldı. Ne yazık ki, bundan böyle, ortaya asla bir müzik eseri çıkarmaya muktedir olamayacağımı biliyorum. Beni Yukarı'ya bağlayan o iplik, bilmiyorum hangi kabahatimden dolayı koptu. Çırılçıplak kaldım sanki. Hani eldivenini kaybettiğinde üşeme gelir ya ellerine, öyle bir üşüme var bende göklere karşı.

Geneviève'in odadaki varlığı metni düzeltmesine engel oldu. Oturma odası dar bir kapıyla mutfağın arka kısmına açılıyordu ve tam o kısımda duran daracık masada, sanki onu sürekli gözünün önünde tutmak istiyormuşçasına, Geneviève, elmaları soyuyordu. Elinin kolunun kasılması öfkesini ele veriyordu. İğneleyici, kupkuru gülümsemelerle bakıyordu.

"Bana kızgınsınız, değil mi?"

Louis'nin sesi öyle cılızdı ki, Geneviève tekrarlamasını istedi.

"Ben mi? Size niye kızgın olayım Mösyö Bapaume? Bana bir zararınız olmadı ki..."

Ve Geneviève kamçı gibi yaralayan bir bakışla sabitledi gözlerini.

Evet, perişanım Françoise. Senin kederin, umutsuzluğun da beni eziyor. Gözlerimi her gün, bir an yaşama sevincini yeniden kazanacaksın umuduyla ama her geçen gün azalan bir umutla açıyorum. Yatağına yaklaşıyorum, başın yastıkta, alnın yanıyor, bedenin beni donduruyor. Saçların yüzüne gelmiş, sımsıkı sarmalıyorum seni. Ama kıpkırmızı olmuş gözbeneklerini fark ediyorum, yorgunluktan çökmüş yüzünü, anlıyorum ki ağlayarak geçirmişsin geceyi, işte o an ruhum çekiliyor bedenimden. Bize hazırlanmış bu korkunç olay karşısında elbette bir şey gelmiyor elimizden ve ben seni mücadele etmemekle suçlamıyorum. Ama sen beni, ikimiz adına da mücadele etme zorunluluğunun dayanılmaz yükü altında bıraktın. Çok şey umdun benden. Çıplak ve kıpırtısız, bir pişmanlık gibi kaskatı bedenini bana bağlayan urgan baştan aşağı kesiyorken beni, mücadele etmek istemeyen bedenin, sendeki o dipsiz keder uçurumuna çekiyorken beni, varsın kayalığın girinti çıkıntısında ellerim, dizlerim soyulsun, var gücümle çıkmaya çalışıyorum şu sarp yamacı.

Müziğimin seni hayatta tuttuğunu söylüyordun ve inandım ben buna, Tanrım inandım! Sanrı kumaşından bir kibirle atıldım oratoryoya. Nasıl da boş bir Vaat! Bizi bu kurtarıyordu, daha azı değil, bizi Yaradan'ın ve insanların önünde temize çekiyor, maddi yoksunluklarımızı alıp götürüyor, yoksulluğumuzu tersyüz ediyordu. Ancak bütün bunların sonunda, şüphe götürmez bir kesinlikle anladım ki, bu İlahi, böyle adlandırmıştın onu, kendimi beğenmişliğimin büyüklüğünü yansıtıyordu sadece. Bu sefer ben hissediyorum her canlıdan, her kaynaktan kopuyor olduğumu, ıssızlığımın boyutunu ölçmek korkutucu. Bu derece nasıl yanılabildim, bu şatafatlı müzik, değeri hakkında beni bu kadar uzun süre nasıl aldatabildi? İniş çıkışlı ruh halinin gülünç sonuçlarını göremeyen, sanrılar içinde zavallı bir hasta olmama rağmen, zannediyordum ki bir esinle dolup taşıyordum, Yehova'nın işaretparmağı dokunuyor işaretparmağıma, yaratıcı bir iradeyle kavruluyordum. Yanaklarına allık sü-

rüp kafalarındaki sarı peruklar ve yirmi yaş özentisi rüküş kıyafetleriyle havalara giren ve bu acıklı dengesizlik içinde, kendilerine yönelmiş şaşkın bakışları beğeni zanneden şu yaşlı kadınlara benziyordum.

Bu yükün ağırlığı altında yumurta gibi kırıldım, affet. Yeteneksiz biri olduğum halde, yetenekli bir adamın kusurlarına sahip olduğum için beni affet.

Sen de bu akılsızlığın suç ortağı oldun benim zavallı Françoise'ım. Hem de bilmeyerek. Bu acı sana da yolunu şaşırttı. Seni daha da derinden yaralamadan, müziğe dair o hiç şaşmayan, berrak akıl terazini de yeniden sorgulayarak bunu sana nasıl anlatmalı? Eğer olur da bir gün, merhametin ve ilahî adaletin hiç aklıma gelmeyecek o lütfu, bana hiç ummayacağım dönüşü sayesinde, evet eğer bir kez daha müzik yapabileceğimi, yapmam gerektiğini göklerden gelen bir işaret gibi gösteren en küçük bir akor, en küçük bir nota, en ufak bir çağrı duyarsam yüreğimde, yemin ediyorum cevapsız bırakmayacağım, inan bana, KOLLARIM İKİ YANA AÇIK, GÖZLERİM GÖKYÜZÜNDE, ÇÖKECEĞİM DİZLERİMİN ÜSTÜNE!

Ancak böyle bir şeyin mümkün olabileceğinden emin değilim. Bunu boş vermişlikle söylemiyorum, tam tersine. Bir daha beste yapamayacağım düşüncesinde, yaratıcılık beklentisi tümden kesip atılmış bir gelecek manzarasında, yanlışlıkla gömülüp kapalı bir tabutta kendime gelecek olsam hissedeceğim aynı korkuyu duyuyorum. Benim için en ufak bir selamet olasılığı varsa, o, Saint-Aldor'da yapmaya geldiğim şeyde. Öte yandan, hazır olduğum irade beyanı beni nereye götürür bilemiyorum. Belki de aramaya gelmediğim şeyi burada bulacağım. Belki de aramaya geldiğim şeyi hiç farkında olmadan bulacağım. Önemi yok. Bu benim son fırsatım. Eğer dediğin gibi bu felaketim olacaksa, varsın olsun hatta, öylesi daha iyi! Bir adam dünya nüfusunda kalabalık etmeye ancak belli bir yere kadar zorlanabilir.

Uzaktan çan ve çıngırak sesleri, hayvanların nefesleri duyuluyordu. İkisinin de gözlerinde aynı soru işareti vardı şimdi. Geneviève ayağa kalktı, yemek odasına yöneldi. Von Croft'un oğlu köpeklerle gelmişti.

* * *

Louis oturma odasında sanki tutsakmış gibi oturuyordu. Odayı bölen perdenin bir parçasını açınca Maurice'i gördü; masaya ilişmiş, Latince ders kitabının sayfalarını ağır ağır çevirmekteydi. Bir tablonun öznesi gibiydi. Dünyanın tüm zifirî karanlıklarının, cahilliğin, yalnızlığın, yoksulluğun bedelini bu baş ödüyordu; bir çocuğun bir kitaba eğilmiş başı. *Yetim ve Yansıması*. Louis, çocuğun ayaklarının dibine bir de viola da gamba çizdi.

Delikanlı gözlerini kitaptan kaldırdı ve yüzüne ansızın, belki de endişeden yerleşen o keder Louis'nin yüreğini karartti. On beş yaşındayken kafasında evirip çevirdiği şeyleri hatırlamaya gayret ediyordu. Geçmişinden kocaman parçalar, bu unutma halinin birkaç aydır ahtapot gibi tükürdüğü siyah mürekkepte yüzüyordu. (Anıları soğuk ve şimşek gibi çakan fışkırmalar halinde püskürmelerle bölük pörçük geliyordu aklına). Maurice'in kaç yaşındayken annesini kaybetmiş olabileceği geçti aklından. Okuldayken düşünüyor muydu acaba annesini, yatakhanenin bir köşesinden adını fısıldıyor muydu acaba, arkadaşlarının hainliklerine, alaylarına katlandığı gündüz vakitleri, geceleri aklına gelip uykuya dalmasını engelliyor muydu acaba? Louis, bir başkasının onun yanına doğru yürürken gösterdiği cesaretle gitmek isterdi delikanlının yanına, ona basit ve hakiki şeylerden, daha sonraları, keşke biri bana da bunları söyleseydi, diyeceğimiz türden şeylerden bahsetmek isterdi, hayatın ilk basamaklarında duran ve korkudan titreyen birini rahatlata-

cak sözler söylemek isterdi. (Peki, bu korkudan onun hiç kurtulduğu olmuş muydu?)

Louis'nin elindeki tüy kalem parmaklarının arasından kayıverdi, parkenin üzerinde hafifçe tıkırdadı. Maurice hayallerinden uyandı. Perdedeki yırtığı tedirgin gözlerle süzerken, Bapaume'u fark etti. Sırtı Louis'ye bakacak biçimde sandalyenin yerini değiştirdi. Geneviève çorba ve yağlı, reçelli ekmek getirdi.

Maurice kaşığı kullanmadan, çorbayı tastan içti. Çocukluğun hesapsızlığıyla dopdoluydu hâlâ, bedeni kendisine büyük gelen bir elbise gibiydi. Köpekler ve ufak çocuklar gibi açgözlülükle, hapur hupur yemesinin ardında bir art niyet yoktu. Geneviève yanına oturmuş, gülümseyerek bakıyordu Maurice'e. Sürekli alnına düşen perçemini sevecenlikle düzeltti.

Taraçanın merdivenlerinde ayak sesleri duyuldu. Kapı vuruldu. Louis, ancak sofaya kadar olan kısmı görüyordu. Kulak kabarttı. Birbirine karışan kimi sesler duyuyordu. Geneviève kısa bir süre sonra odaya döndü:

"Bulmuşlar kayyumun kızını."

Onun arkasından bir adam görünüverdi. Geneviève adamın mantosunu ve tavşan tüyü atkısını almıştı bile. Maurice çorbasını hızla bitirdi ve ağzını eliyle sildi.

"Kayalıkların arkasındaki bir yarıkta bulunmuş. Kızı oradan çıkarmak zaman alacak."

Bapaume oturma odasından çıktı:

"Yaşıyor mu?"

Geneviève, üstüne vazife mi dercesine hiç oralı olmadı. Ama son derece yerinde bir soruydu, şu kadarı döküldü ağzından:

"Bilmiyoruz."

Baba von Croft merdivenlerde belirdi, adama dönerek sordu:

"Kayyum nerede?"

"Papaz evinde. Gelmemesinin daha iyi olacağına ikna ettiler."

Yaşlı adam askıdan gümüşi renkteki kocaman kürkü aldı.

"Gidip yanında durayım." Mantosunun önünü iliklleyen oğluna dönüp, "Sen, sen burada kal. Köpekler yorgun, yemeklerini vermeyi de akıl edeceksin. Hem zaten beyefendiyi tek başına evde bırakmak olmaz," dedi. Beti benzi atmış olan Bapaume'a döndü: "Emin olun güvenip güvenmemekle ilgili değil, görgü kuralları böyle gerektiriyor."

Maurice dişlerini gıcırdatarak tabağının başına döndü.

"Biraz yürümek bana iyi gelecek," dedi Robert von Croft oğluna.

Maurice'in köydekilere katılmasının önündeki engel olmak Louis'nin içini buruyordu, delikanlı hiç kuşkusuz tepkiyle karşılıyordu bu durumu. Diğer taraftan, kendisiyle hiç ilgisi olmayan bir dramda iradesi dışında yer almaktan da hoşnutsuzdu. Herkes onu bir yana bırakıp yardıma gitmek için hareketlenmişti. Belki daha fazla adama ihtiyaç olurdu, acaba onun da mı gitmesi uygun olurdu? Hiç değilse yardım teklif etmesi gerekmez miydi? Ama Julia o yokken gelirse, bu sefer de ziyaret nedenine ters düşecekti, iyiden iyiye anlamsızlaşacaktı. Odanın ortasında öylece dikiliyordu, saçma sapan ve yakışıksızdı varlığı, büyücek bir mobilya gibi fazlalık yapıyordu.

"Julia, bir daha söyleyeyim bari, yürümek istiyorum," dedi yaşlı adam.

"Yirmi sekiz yıl oldu, bizi hâlâ karıştırıyor!" diye iç geçirdi Geneviève.

Louis onlara kapıya kadar eşlik etti. Köy bir anda insan dolmuştu sanki. Uzakta, her evden birilerinin sokağa fırladığı görülüyordu, özellikle de kadınların. En yeni söylentiler hararetle paylaşılıyor, yorumlanıyordu. Herkes fiyort yönüne koşuyordu.

Bir kadın çarptı gözüne, o koşmuyordu. Yavaş yavaş geliyordu. Bakkaldan çıkarken gördüğü kadındı bu.

"Kapatın kapıyı!" diye bağırdı Geneviève. "Dışarıyı ısıtmak için yakmıyoruz!"

Louis uykusundan uyandırılan bir insan gibi sıçradı. Titreye titreye hemen içeri girdi.

* * *

Maurice yemeğini bitirmiş, yerleştiği koltukta Latince ders kitabının sayfalarına gömülmüştü. Öne eğilmişti, burun delikleri açılmıştı, küçük küçük tarçınlı çöreği dişliyordu. Ara sıra, dudakları konuşur gibi oynuyordu. Kitabın arasına düşen kırıntıları üflüyordu. Burnunu bile kaldırmıyordu kitabından. Bapaume orada yokmuş gibi davranıyordu.

Louis ona nasıl yaklaşacağını bilemiyordu ve zaman geçtikçe cevaplamakta iyice geç kalınan o mektuplar gibi, bu yöndeki her girişiminin daha da yakışıksız görüneceği kanısındaydı. Maurice dirseklerini masaya dayamış, şamdandaki mum kalıntılarını ayıklamaya dalmıştı.

"Demek müzikle ilgileniyorsun?"

Arkadaşça olsun diye delikanlıya sen diye hitap etmeye karar vermişti. Ama bu o kadar yapmacık olmuştu ki, kendi sesi keyfini kaçırdı. Nasıl da tanırdı kendisini! Herkesin senli benli konuştuğu memlekette, o bunu hiç becerememişti!

"Az önce piyanonun nota sehpasında az önce gördüğüm beste kime ait?"

Maurice, bu soru aklının ucundan bile geçmemiş gibi dudak bükerek cevapladı.

"Bilmiyorum. Galiba Peder Decelles'in. Lisedeki koronun başında o var. Bizi buna çalıştırıyor."

"Müthiş bir eser."

"..."

Bapaume, bu görünüşteki kayıtsızlığın, en sevilen hakkında konuşulurken duyulan utanma duygusu olduğunu seziyordu.

"Onu biraz daha iyi incelememe izin verir misin?"

"Madem öyle istiyorsunuz..."

Delikanlı burnunu yine kitaba gömdü. Louis partisyonu almak için oturma odasına yöneldi. Omzunun üzerinden seslendi:

"Ha bu arada, bazı sayfaların eksik olduğunu gördüm. Yedi sayfa var sadece."

"Parçanın daha ilerisini çalışmadık," diye hemen itiraz etti şeytana uyan Maurice, kitabının açık kanatlarına doğru soludu.

Bapaume ne yaptığını gördüğünden dönüp geldi, masaya oturdu. Maurice'in bacağını sürekli ve sinirli bir titremenin aldığını fark etmişti.

"Sen mi yaptın düzeltileri?"

"Efendim?"

"Partisyondaki düzeltiler, sana mı ait?"

Bir de işaretparmağıyla gösterdi, delikanlı kelimenin anlamını kaçırıyordu galiba.

"Ha o mu? Hayır. Peder Decelles'in. Bendeki kopyayı kaybetmiştim, tatil için kendisindekini ödünç verdi."

"Hımm."

Bapaume hayal kırıklığını göstermekten sakındı. Kâğıtları önüne yaydı, onları deşifre ediyormuş gibi yaptı. Oysa bakışları kendine rağmen merdivenlerde geziniyordu. Üst kattaki odalarda değişiklik yapılıp yapılmadığını

merak ediyordu. Hayalgücü Julia'nın kapısının eşiğinde geriliyordu, akvaryumun camına gelen bir balık gibi titreyerek gerisingeri dönüyordu. Partisyona odaklanmaya gayret ediyordu ama aklı orada değildi. Hatta kimi zaman müzik bile onu bunaltıyordu. Korkmuş çocukların karanlıkta şişinerek mırıldandıkları oyun tekerlemeleri, fazladan bir yalan daha gibi geliyordu müzik ona.

Maurice ağzını bir yılan gibi açarak uzun uzun, tembel tembel esnedi, Bapaume'un ona sabitlenmiş gözleriyle karşılaşır karşılaşmaz bocaladı, aniden kitabı masanın üzerine atıverdi.

"Nereye gidiyorsunuz?"

"Köpekleri beslemeye."

Bapaume onun gitmesini engelleyecek bir şey bulamadı. Delikanlı evin çevresinden dolanırken, o pencerenin önünden geçti. Kupkuru karda adımları duyuluyordu. Köpekler yırtınırcasına havlayarak karşıladı delikanlıyı.

Louis oturma odasına dönüp not düştüğü kâğıtları toparladı. Temiz bir tanesini alıp başka birinden söz ediyormuşçasına şunları yazdı:

> Kendiyle çok benzeştirdiği bu delikanlının, bu gencin sert kabuğunun asla kırılamayacak olmasının, aslında yine kendininkine eş bir duygusallıktan kaynaklandığını biliyordu. Ona adadığı sevgi, derin sevgi ise, onu uyuşturucularınkiyle kardeş, esrik bir uyuşukluğa sürüklüyor, elini kolunu bağlıyordu. Maurice'in karşısında hissettiği bu tedirginlik diyelim, rahatsızlık demek yakışık almaz zira, kendisiyle olan ilişkisinde hissettiği rahatsızlığın aynıydı. Ne var ki, kendisinde nefret ettiği şeyi benzerinde acımayla karşılıyor, bu yüzden onun için kederleniyor, onu daha da seviyordu.

Louis, az önce çocuğun işgal ettiği koltuğa yaklaştı,

diz çöktü. Az önce başını yasladığı minderi kavradı. Uzun uzun süzdü. Yüzünü mindere gömdü, gözleri kapalı, alabildiğince ciğerlerine çekti. Evet, merhamet, diye düşündü, insani duyguların bu en şiddetlisi, bu ateşten gömlek...

Rüzgâr iyi kapanmamış kapıyı ardına kadar açtı, içeriye buz gibi bir hava üfürdü. Louis doğruldu. Yolun kenarında, bakkaldaki kadını görmesiyle, irkilmesi bir oldu. Kadın çömelmiş, bir dal parçasıyla karlarda bir şeyler çiziktiriyordu dalgın dalgın. Kapıyı kapatırken, "Köyün delisi," diye geçirdi aklından. Bununla birlikte, kadını birden annesine benzetmesi de garipti.

* * *

Louis, köylülerin dönüşünü izlemek için pencere yanındaki sallanan koltuğa yerleşmişti. Dün akşamdan beri kursağına hemen hiçbir şey girmediğini fark ederek, birkaç çörek, soğan aşı ve kızarmış domuz pastırması yemişti. Bacaklarında bir battaniye, tatlı bir uyuşukluğa kapıldı. Düşünceleri duman hareleriyle dağılıyordu. Kızın kar altında otuz altı saatten fazla hayatta kalıp kalamayacağını sordu kendi kendine. Kaybolması mutlaka öldüğü anlamına gelmiyordu, belki de sadece yaralıydı... Bütün bunlara Françoise'ın görüntüsü karışıyordu, hiç istemsiz döneniyordu kafasında (Göğsündeki bereketli hayat, ağzının derin boşluğu, karayemiş kokan karayemiş rengi saçları). Kuşların uykuya geçmiş bir ağacın yaprakları altında kıpırdaşması misali, kollarında, bacaklarında anıların fısıltısı yayılıyordu.

Saatin tik takları durunca, elle tutulur bir şeyleri olan bu ani sessizlik onu uyuşukluğundan çekip çıkardı. Saatin mekanizmasını kurmayı unutmuşlardı besbelli. Kendisini bu yabancı evde bulmasını yadırgadı birdenbire. Odun-

ların alevi parkede lal pırıltılarla yansıyordu. Yarım saati geçmişti ve Maurice henüz ortalıkta yoktu.

O fark etmeden içeri girip yukarı mı çıkmıştı acaba? Louis gaz lambalarından birini aldı, merdivenleri çıkmaya başladı. Ampulü açık olan odaya yöneldi. Hiçbir şeye dokunulmamıştı. Yatak toplanmamıştı, pantolonlar, bir hokey forması, donlar yere saçılmıştı, iç içe dürülmüş çoraplar at boku gibi şurada burada duruyordu. Ebeveyninin evine tatile gelmiş, yatılı okul öğrencisi odası.
Ama Maurice odada değildi. Louis, delikanlının, içindeki sese kulak vererek, babasının sözüne karşı gelip fiyordun yakınlarındaki kurtarma çalışmalarına katılmaya gittiği sonucuna vardı.

Babasının onu ne kadar sevdiği şu tek ayrıntıdan bile anlaşılıyordu: Evlenmiş olmasına rağmen, Julia'nın odası olduğu gibi bırakılmıştı. Bir dediği iki edilmeyen Julia'nın odası, bu kattaki en küçük odaydı. Odada neredeyse hiçbir şey değişmemişti. Otuz civarında oyuncak bebek vardı. Erkek çocuklar, büyüme çağında, kendilerinden geriye utandıkları hiçbir şey bırakmazlar, kızlar, onlar hiçbir şeyi atmaz; Louis'nin de sık sık fark ettiği üzere, çocukluklarını kitap arasındaki çiçekler gibi kuruturlar, ara sıra, herkesten gizli, parmak uçlarıyla sevgiyle dokunurlar.

Her şey özenle yerleştirilmiş, kusursuz bir düzen içindeydi. Maurice'in eskiden yeniye doğru sıralanmış fotoğraflarıyla doluydu duvarlar. Bir tanesinde, koronun ortasında beyaz mintanıyla duruyordu. Bir diğerinde, altı yaşında, soytarı kostümüyleydi. Yine bir diğerinde, eline doladığı tespihle diz çökmüştü, yüzü, varlığı aşikâr ve gözle görülebilecek bir şeye bakar gibi, cennete çevriliydi...

Louis arka taraftaki kulübenin civarında bir gölge fark etti. Maurice miydi acaba? Görünmemek için ışığı kapattı. Koridorda ayağını fiskosa çarptı, kâğıtlar yere hı-

şırıtıyla saçıldı. Toplayabildiği kadarını topladı, yemek odasına indi tekrar.

Peder Decelles'in bestelediği parçanın devamıydı. Louis'nin biraz keyfi kaçtı. Maurice neden söylememişti bu sayfaların onda olduğunu? Sayfaları elinde tuttukça, sinirlenmeye başladığını hissediyordu. Başkalarının başladıkları işi bitirmesi, ona kendi vasatlığını hatırlatıyordu, oysa haset etmekten iğrenirdi. Yine de, bu tereddütlü halinin üstesinden gelmeyi başardı, masaya oturdu, kâğıtları şamdanın hemen berisine, parafin parçalarının üstüne bıraktı.

Hepi topu on iki sayfaydı, dört şarkıdan, yani dört kısa duadan oluşuyordu. Belki de bir hafta sonunda beslenmişti, neyse ne. Sanatçının işinin ehli olduğunu gösteren o küçük şeylerdendi. Kafasını rahatlatmak için sayfalara göz atmaya başladı ama yine efsunlanmış gibiydi.

Cadının süpürgesine binmiş hissiyle peşinden gidiyordu satırların. Nota yazımının şekli şemali, bestecisinin, müziğinden duyduğu temkinli gururu, ona olan aşkı ve adanmaşlığı konusunda yeterince konuşuyordu. Kim olabilirdi bu Peder Decelles? Çivili botları, yamalı pelerini, sicimle bağlı gözlük saplarıyla alaylara kurban giden, kafası katedral gibi engin bir irfanla dolu biri olarak hayal ediyordu Louis onu. Müziğini, spor ve şehvetli hayallerle aptallaşmış liselilere, beşinden dördünün, *mi* ile *do* notalarını birbiriden ayıramayacak velilere ve meslektaşlarına yem ettiğini bilen biri. Keder ve istihza dolu, ebedî nankörlüğe boyun eğmiş, dışarı çıkmayan bir iç gülümseme. Eser tövbe duasıyla sonlanıyordu. Bu kısım basitçe bir kontrpuan ustalığını katbekat aşıyor, insaniyete, saf bir hicrana erişiyordu; Bapaume kirpiklerine batan gözyaşlarını tutamıyordu. Evet, Peder Decelles de, insanların aldırmazlığının ve geleceğin bitek topraklarına, unutulmuşluğun tabutu içinde canlı canlı gömülme duygusunu ya-

şamış olmalıydı. Bununla birlikte, ölüleri uyandırmanın imkânsızlığını bile bile yaratıcılığın hırpalayışına karşı ve rağmen ısrarla devam etmek, hiçbir şey yaratmamış insanların, o canlı cenazelerin asla düşünemeyecekleri bir kafa tutuşu, bir cesareti gösteriyordu. "Bu Peder Decelles'e bir şeyler yazacağım," dedi Bapaume.

Eser sayfa ortasında bitiyordu, önce bütün sesler uyum içinde çıkıyor, sonra boğazı tıkanan kuşlar gibi sırayla düşüyorlar, geriye görkemli bir org ezgisinde sönümlenen tek bir ses kalıyordu. Louis uzun bir süre nutku tutulmuş olarak kalakaldı, eylemi, tüm muammasıyla havada asılı bırakan o *si* bemolden kendini alamıyordu.

Kanlı bir bıçağı elinden atar gibi irkilerek, kâğıdı ansızın masaya fırlatıverdi. Kâğıdın alt kısmındaki not o kadar küçük harflerle yazılmıştı ki, okumak için neredeyse burnuna değdirecekti:

> Rahip Adrien Decelles tarafından, Saint-Aldor arşivlerinden tekrar notaya alınmıştır. 1927 civarında, Çarmıhtaki İsa Yetimhanesi'nin müzik hocası Louis Bapaume tarafından bestelenmiştir.

* * *

Sertçe itti kapıyı, arka tarafa yöneldi.

"Maurice? Maurice?"

Köpeklerin koro halinde havlamasıyla geri geri gitti, odunların üstüne devrildi.

Etrafta durumu gören kimse olmadığı halde, topaç gibi savrulmasından utandı. Bir avuç kar aldı, elinde top yapıp köpeklere doğru fırlattı. Havlamalar daha da arttı. İkinciyi de salladı. Ardından hiç nedensiz, öfkeyle, anlamsız hareketlerle eşyanın tabiatına meydan okur gibi,

avuçlarını karla doldurup başını, yüzünü ve ensesini ovuşturdu.

Evin basamağında kararsız kaldı. Ciddiye alınmadığını hissediyordu. Daha önemli şeylerle ilgilenmek için onu burada bırakmışlardı! Alık ama zararsız biri oyalansın diye nasıl rahat bırakılırsa onun varlığına da öyle katlanıyorlardı, pek aldırmıyorlardı ona. Bir cahiller köyünde böyle karşılık görecekse, o aylardır yaptığı vicdan muhasebesi, cehennemin ve yüreğin derinlerine yaptığı o yolculuk neye yaramıştı? Kendi rızasıyla, pişmiş topraktan bir kumbarayı kırar gibi parça parça etmişti kendisini, yeteneğini diri diri yakılmak üzere kurban etmişti, peki içlerinden hangisi ölçebilirdi bu fedakârlığın boyutunu? İsyanı patlama noktasına geldiğinde, Louis her şeyi boş verme, kibirle, tek bir açıklama yapmadan o dakika çekip gitme dürtüsüne kapıldı.

Ama bu aynı zamanda zorunlu bir görevden de kaçma dürtüsüydü, biliyordu, şahlandı ve kararı daha da sağlamlaştı. Kendi kendisine verdiği sözü tutacaktı. Bencillikten miydi yine, kendini beğenmişlikten mi? Her neyse. Ne olursa olsun, orada bir dakika bile bekleyecek gücü bulamadı kendisinde. Köye gitmeye karar verdi, otelde bekleyecekti, kilisede, yolun ortasında, neresi olursa olsun... Saati dördü çeyrek geçeyi gösteriyordu; von Croft' lara saat altı sularında dönecekti. Bilgileri olsun diye bir şeyler yazıp bırakmayı düşündü ama valizini kaptı, paltosunu, şapkası aldı ve çıktı. Bir kâğıda bir şeyler karalama düşüncesi bile öğürme duygusu veriyordu ona.

Beş dakikalık yürüyüşün ardından, kilisenin çan kulesi yokuşun yukarısında belirdi. Bapaume araziden geçip tekrar yolu tutturdu. Dişlerinin arasından söverek, kararlı adımlarla yürüyordu. Bir esinti yerden karları tozuttu, ağaçların sivri tepelerini eğdi, yıldızların ve dalların kıkır-

damasını birbirine kattı; Bapaume sussun diye rüzgâra bağırmak istiyordu. Zirveden, tepenin hatlarını incecik vurgulayarak, tıpkı arkasında yakılmış ateşin bir duvarı gösterdiği gibi, turuncuya kesmiş bir ışıltı yükseliyordu. Yolun öbür tarafında, önünden, bir karaltı da köy yönüne ilerliyordu. Zar zor seçebiliyordu ama yürüyüşünden Maurice olduğunu tahmin etti. Ellerini ağzının iki yanına götürüp seslendi. Karaltı dönüp cevap vermedi.

Louis delikanlıya yetişmek için adımlarını sıklaştırdı ama o ilerledikçe yol da bir o kadar kıvrılıyordu ve kısa zaman sonra yokuş birdenbire öylesine dikleşti ki, soluklanmak için duraklamak zorunda kaldı.

"Bekle! Bir şey söylemem gerek!"

Ama delikanlı şimdi daha da hızlanmıştı, kaçıyordu adeta. Son bir gayretle Bapaume da koşturdu. Sonunda, elini omzuna atabildi. Ancak o zaman fark etti yanıldığını. Küçük bir çocuktu bu, on iki yaşında vardı yoktu. Kurtulmaya çalıştı ama Louis kürklü yakasına yapışmıştı.

"Yardım et, düşüp bayılacağım."

Bayırın son metrelerini çocuğa tutunarak yürüdü. Kendi ağırlığıyla savrularak çocuğu da yolun dışına çekti, yere kapaklanmak üzere olan çember gibi sendeledi, bir ağacın dibine yığıldı.

"Sen Maurice değilsin," dedi soluk soluğa, kafasını toparlayamadı.

"Evet efendim. Ben Gérard."

Bapaume, ağacın gövdesine sırtını vermiş, yanan ciğerleri yüzünü ekşittiği halde çocuğa gülümsemeye çalışıyordu.

"Nesin sen, söyle bana? *Oklukirpi* misin?

"Anlamadım efendim."

"Boş ver... Önemli değil," dedi Bapaume elini hafifçe sallayarak.

Ufaklık, çocukların onlardan gizli bir şey çevriliyor

duygusuna kapıldıklarında ciddileştikleri gibi ciddiyetle süzdü yolcuyu. Eldivenli ellerini Louis'nin kulaklarına götürdü ısıtmak için.

"Hah anladım, iyi bir Samiriye'lisin,[1] değil mi?"

"İyi bir *Montagnais*[2], efendim."

"Doğru, doğru. Bir tek *Montagnais*'lerde oklukirpilere Gérard adını veriyorlar."

Çocuk ona doğru hafif eğilmişti, Louis göğün altında onu görüyordu. Kan şakaklarına hücum ediyor, gözlerine sis perdesi indiriyor, yıldızlara yıldız katıyor, çocuğun saçlarının her yerinde ışıl ışıl parlıyordu. Göğüs kafesindeki paniği yatıştırmak için gözkapaklarını indirdi. Git, diye işaret etti Gérard'a. Bitkinlikten öleceğini zannediyordu şimdi. Olmayacak şey değilse bile, korkmuyordu bundan. Hem zaten yarın bulurlardı bütün gizemiyle kaskatı kesilmiş cesedini. Kimse anlamayacaktı bu adamın neden buraya ölmeye geldiğini, hele von Croft' lar hiç... Oysa sinsi bir intikam duygusu vardı bunda, Bapaume kendini hemen sıyırdı bu günah çağrısından.Tekrar açtı gözlerini. İyi yürekli *Montagnais* artık yanında değildi.

Louis dehşet içinde bağırdı. Suratının hemen yanında apansızın fark ettiği şeyden daha korkunç bir şey görmemişti hayatında. Bir tür yaraydı sanki, dişlerle kaplı açık bir yara bir de yuvarlarından fırlamış gözler. Çığlığından ürken şey, bir oyuğa girip gözden kayboldu. Siyah, kısa boylu bir şeklin sürünür gibi ilerlediğini gördü. Ne olabileceği umurunda da değildi. Doğruldu, hâlâ zangırdıyordu. Kar ve çamur bulaşmış giysilerini silkeledi. O iğrenç şeyle bir daha karşılaşma endişesi içinde, tedirgin

1. Yeni Ahit, "Luka", 10: 25-37. (Y.N.)
2. Kanada'da yaşayan yerli halk gruplarından biri. (Y.N.)

adımlarla ilerledi, bir tabya gibi duran kozalaklı ağaçların arasından geçti. Neyse ki köy ayaklarının altındaydı artık, bir krallığın ışıltılarıyla göz kırpıyordu.

Köydekiler kilisenin çevresinde toplanmıştı. Artan soğukla birlikte meşalelerin alevleri daha da saflaşıyordu, dağların oyukları akkor bir pıhtıyla doluyordu. Köylüler, yüzleri ana kapıya dönük, avluda bekliyorlardı. Bapaume neye baktıklarını göremiyordu. Ancak olanca ağırlığıyla çökmüş olan sessizliğe bakılırsa, kanatları kırılmış bir meleğin düşecek yer olarak dünyanın bu bölgesini bulduğu zannedilebilirdi. Louis bu görüntünün güzelliğini sabaha kadar hayranlıkla seyredebilirdi. Merak daha güçlü geldi. Kilisenin toprağını mezarlığa kadar uzatan hafif yokuşu yuvarlanır gibi indi.

Ahali, kısa kesilen fısıldaşmaların yükseldiği küçük öbekler halinde toplanmıştı. Bir şey bekliyorlardı, Louis ne olduğunu bilmiyordu. Tek tük birileri kiliseye yaklaşıyordu, eşiğin ötesine pek de geçmiyorlardı. Daha sonra yeniden öbeklere dönüyorlar, kısık sesle yapılan hızlı bir açıklamanın ardından hepsi birden yine susuyorlardı. Yabancılarla pek de karşılaşılmayan yerlerdeki, o meraklı ve belli belirsiz bir kuşku taşıyan ifadeleriyle süzüyorlardı Bapaume'u. Isı durmadan düşüyordu. Louis ellerini ve ayak parmaklarını hissedememeye başlamıştı. Kilisenin ışıklarında sıcaklık vaadinin çağrısı vardı. Basamaklara yöneldiğinde, çevresinde bir fısıltı yayıldı. Ne önemi vardı, hava çok soğuktu.

Latalardan tabutu çapraz sahının göbeğine yerleştirmişlerdi. Dört köşesinde dört mum vardı. Louis ağır ağır yürüdü. Kayyumun ensesine, onu teselli etmek için elini koymuş olan von Croft'u yeni görüyordu. Kayyum yüksek sırtlı bir sandalyede oturuyordu, acıdan şaşkına dönmüştü, hiçbir şey anlamadan, canının canından geri kalanlara bakıyordu. Bapaume yandaki sıralardan birine

geçti. Dizlerinin üstüne çöktü, dua etmek niyetiyle değil, yorgunluk ve üzüntü bacaklarını çekip almıştı sadece. Dudaklarındaki sessiz titreme bir şeyler geveliyor gibiydi. Hiçbir şey, uçsuz bucaksız kar gibi beyaz bir bebek tabutundan daha büyük yer kaplayamaz bir kilisede.

Ayı yavrusu

Küçük kız sekiz-dokuz yaşlarında olmalıydı. Eteğinin henüz buzu çözülmemiş uçları daracık sandukadan sarkıyordu. Çiy taneleri nazikçe kaplamıştı bedenini, tabutun baş ve ayakuçlarına yerleştirilmiş mumların ısısıyla saçlarından ve mokasenlerinden buharlar yükseliyordu incecik, burgulu burgulu. Yarı saydam teninin garip yansımaları vardı; bir deniz kabuklusunun sedefi gibi solgun, mavi, hatta güzel. Hafifçe kalkmış olan başının altına –belki de boynu kırılmıştı– beyaz bir yastık iliştirivermişti biri. Neredeyse çenesine değecekti küçük yumrukları, kürklü mantosunun yakasında duruyorlardı kaskatı, ölümün dipsiz kuyusunda korku ve soğuktan titriyordu ve sonsuza kadar titreyecekti sanki.

Baba von Croft eliyle belli belirsiz selam verdi Louis'ye, önceki gün rüyasında babasının el sallayışını andırıyordu. Anladı ki, aslında şapkasını çıkarmasını işaret ediyor. Louis yüzü kızararak şapkayı çıkardı. O sırada, org mırıldanmaya başladı, tıpkı dağda yanına yaklaştıkça usul usul çağıldayan bir dere gibi. Üçüncü mezürle birlikte, Bapaume, aklının başında olup olmadığını geçirdi içinden.

Küçük kızın naaşına gitti, bir dizini yere koydu. Yakından daha da korkutucuydu. Kızın yumruğuna bir tes-

pih dolamışlardı. Giysisinin kıvrımlarındaki katır kutur buz parçaları tamamen erimek üzereydi, burun delikleriyle dudakları, yanığı andıran kupkuru kabartılarla çevrelenmişti, Bapaume gözlerini çevirmek zorunda kaldı; çünkü uykudan kalkıyormuşçasına hafifçe aralıktı genç kızın kirpikleri, böyle daha da güzel görünüyordu.

Louis ellerini kavuşturdu. Ancak orgun müziği onda öylesi bir iç sıkıntısı yaratıyordu ki, duaya veremiyordu kendisini. Arkalara yöneldi. Karolara ayağının ucuyla basmaya gayret ediyordu. Kayyum, o âna kadar varlığını hissetmediği bu yabancının, şimdi kederle sarsılmış olarak uzaklaşmasını izliyordu. Louis her saniye laf yemekten endişe ediyordu. ("Ne işiniz var burada? Yeriniz yok burada! Siz kim oluyorsunuz?") Ahşap merdiveni vücudunun ağırlığıyla çatırdattı.

Dünya üzerinde Tanrı'nın gerçek elçisi olup da kimsenin hatırlamadığı şu zanaatkârlardan birinin eseriydi org. Orgu en kuytu köşesine kadar tanırdı Bapaume. En yüksek mertebeden melekleri, cennetin dört bir yanından koro halinde çevresine o dakika toplayabilecek bir çalgı olduğunu biliyordu. *Jubé*'den[1] itibaren bir merdiven daha çıkacaktı. Basamağın başına gelişi parçanın bitişine rastladı. Klavyede bakkaldaki kadın vardı.

Başı, olacaklara hazırlanan biri gibi dimdik karşıya bakıyordu. Louis merdivenin ortasında durdu. Tırabzanın gerisinden sadece baş ve omuzları görünüyordu. Kadın onu gözucuyla görüyordu. Ellerini yüzüne kapadı yumuşak bir hareketle, elmacıkkemiklerini sıvazlayıp yanaklarını aşağıya doğru gerdirdi, parmaklarını ensesinde birleştirdi. Ardından bilekleri usulca indi kalçalarına. Bapaume son birkaç basamağı da tırmandı.

1. Kilisede sahın ile koro yeri arasındaki basamaklı bölme. (Y.N.)

"Bu ne anlama geliyor? Nasıl oluyor da biliyorsunuz bu parçayı? Hiç basılmadı. Yirmi yıl önce Paris'te yazdım ben bunu."

Bunlar alelacele, korku dolu bir fısıltıyla döküldü ağzından.

"Bana bir zamanlar siz diye hitap etmiyordunuz Mösyö Bapaume."

Louis kaskatı kesildi. Kadının yüzünü süzdü iyice. Annesine olan benzerliği dışında ona hiçbir şey hatırlatmıyordu, kadını ilk kez bugün gördüğüne yemin edebilirdi.

"Anlıyorum hanımefendi, sanırım eskiden bir tanışıklığımız var. Ama... özür dilerim... Sizi hatırlamıyorum."

Biraz eğilmiş, bir yumruğunu göğsüne koymuştu Louis, şaşkınlığının içtenliğini açıklıyordu bu duruşu.

"O halde, size bunu öğreten kişi ben mi oluyorum hanımefendi?"

Aklını birkaç saniye daha toparlamasına izin verdi kadın. Ardından bilinçli bir kayıtsızlıkla ekledi:

"Piyano için bir uyarlamasını yapmamış mıydım? Unutmuş olmanız üzdü beni. Görüştüğümüz son sabah, yataktan çıktıktan sonra dört el çalmıştık. Hatırlayın. Gidişinizden az önceydi."

"Sahiden mi hanımefendi? Sahiden mi?"

Louis yığılır gibi oturdu sıraya. Kafasını iki yana sallıyordu. Belirsiz hareketler yaptığı elleri, hemen sonra iki yanına düşüyordu. Az önce bir felaketin haber verildiği birini andırıyordu.

"İlk bestelerimden biri. Yirmi yaşında ya vardım ya yoktum. Baraj kuran kunduzlar gibi ötesini düşünmeden bestelediğim, neden olabileceği zarara dair hiçbir fikrimin olmadığı o dönemden, o kavak yelleri döneminden kalma. Demem o ki... Koch basili ne yaptığını bilir mi sanıyorsunuz? Bunu samimiyetle soruyorum hanımefen-

di. Koch basili olsaydınız, yaptığınız kötülüğe dair berrak bir düşünceniz olur muydu?"

"Bilemem. Yok, zannetmiyorum, olmazdı." Kadının bakışları, aklı yerinde olmayan birine bakıyormuşçasına güvensiz ve tedirgin süzüyordu onu, Bapaume bunun farkındaydı. Yeniden eğdi başını. Kendi kendine konuşuyor gibiydi.

"Çok aptalca ama tamamen unutmuşum bu besteyi... Evet, ilk bestelerimden biri... Geçen yaz elyazmalarını bulduğumda küçük dilimi yutuyordum... O sıralar oratoryomu bestelemeye kararlıydım. (gözlerini kaldırdı) Evet, bir oratoryo besteliyordum, düşünün. Son derece ciddiyim hanımefendi. Dahası, bir insanın başına gelebilecek en kötü felaketle aşağılanmış, küçük düşmüş, yanlış anlaşılmış, mahvolmuş bir adamım ben... Ve tam da bu girişi çalışırken tüm bu çabalarımın... nasıl desem, hiç önemi olmadığının farkına vardım. Kibirim kapana kısıldı. Müzik ebediyen terk etti beni hanımefendi. Zaten kim ilgileniyor ki böyle şeylerle? Bu anlattıklarım size saçma geliyordur mutlaka ve canınızı sıktığımı da görüyorum..."

"Canımı sıkmıyorsunuz."

"Size bir zararım dokunmuşsa... bu, her şeyi unutmamdan çok daha vahim olurdu..."

Kadın cevap vermedi. Dünyadan veya insanların birbirleri için yapabileceklerinden çok da fazla bir şey beklemeyen tavrı, zihninin yorgunluğunu, derin hüznünü yansıtıyordu sadece. Usulca geçti Bapaume'un önünden, sıranın diğer ucundaki el çantasını aldı. Kumaştan iki kese çıkardı.

"Alın," dedi.

Louis bunu işitmemiş gibiydi. Ürkek bir ifadeyle kadının kolunu tuttu. Hararetle itirafta bulunan bir adam gibi:

"Ben bir kadın olduğunu zannediyordum!" dedi.

Kadın kaşlarını çattı. Bileğini nazikçe Bapaume'dan kurtardı.

"Siz neden bahsediyorsunuz?"

Louis fısıldıyordu ama gözlerinde bir çöküntünün çığlığı vardı:

"Kayalıklarda ölen şu küçük kız!.. Bilmiyordum. Ben yetişkin bir kadın olduğunu sanıyordum. Anlıyor musunuz? Bir yetişkin, küçük bir kız değil! Hem niye buldukları gibi çıkarmışlar insanların önüne! Ölüler giydirilmez mi?"

"Kayyumun kendisi böyle istedi. Nedenini bilmiyorum."

Kısa bir sessizliğin ardından, kızın öğretmeni olduğunu, çok iyi bir çocuk olduğunu ekledi. Bu konudan bahsetmek istemediğini de söyledi. Dışarıdan yürümekte olan kalabalığın sesi, katır kutur ezilen karların sesi duyuldu.

"Konuşmak istemediğinize göre onu çok seviyordunuz herhalde madam."

Kadın tekrarladı: "Alın!" İki keseyi birden ona uzattı. Louis ikisini de aldı, ne olduklarını anlamak için evirip çevirdi. Kadın çantasından bir paket sigara çıkardı ve yapmacık bir küstahlıkla bir tane yaktı.

Bapaume küçük dilini yutmuş gibi ona bakıyordu. Kilisede sigara içmek! Kadın doğal bir hava takınmaya uğraşıyordu ama belli ki tütün alışkanlığı yoktu. Duman daha ağzındayken, istemeyerek yüzünü ekşitip hiç içine çekmeden dışarı üflüyordu, gözlerinden yaşlar geliyordu.

"Yirmi dört yaşındaydım. Yirmi dört yaşında da olmuşum, ne garip geliyor düşünmesi. Haftada bir veya iki, hava kararırken ortaya çıkardınız, von Croft'un ikiz kızlarına müzik dersi vermeye geliyordunuz. Sizi ne kadar görsem de yetmezdi bir türlü, çoğunlukla başımı belaya

sokmayı göze alırdım. Uzaktan da olsa, bir pencereden, biraz daha göreyim diye von Croft'ların evinin çevresinde dönenirdim. Ansızın gelebileceğinize dair acı dolu bekleyiş öyle yerleşmişti ki içime, evden çıkmaya cesaret edemez olmuştum. Görünmeyeceğinizden emin olmak için arka bahçeden girer, ancak gün batarken giderdiniz. Ve o sabah kendi kendime; 'İşte, yine bir şey unuttu!' dedim. Şu ikisini aldım, bir dahaki karşılaşmamızda vermek üzere el çantama koydum. Tek hatam, aynı gün sizi göreceğimi sanmam oldu. Daha akşam olmadan, gittiğinizi öğrendim. Bununla birlikte, bu karşılaşmanın mutlaka gerçekleşeceğini biliyordum; çünkü bir hoşça kal demeden bırakıp gitmeniz olacak şey değildi. İnanılır gibi değildi. İşte bu yüzden, bunlar hiç çıkmadı çantamdan. Yirmi yıldır bunlar olmadan bir defa dışarı çıkmış değilim..."

Bapaume, elindekileri açmadan, şaşkınlık içinde evirip çeviriyordu.

"Peki ama nedir bunlar?"

"Bugün sizi görünce, bir anlığına sandım ki... Nasıl desem? Sandım ki, benim için geldiniz buraya. Biraz benim için. Benden özür dilemeye. Bana neden öyle birdenbire baktınız?"

Louis cevap vermedi. Mahcup olan kadın, sigarasını ayağının altında söndürdü. Ne yapacağını bilemediği izmariti pakete geri koydu.

Keselerin ilkinde bir pipo vardı, diğerinde sert camdan piramit şeklinde bir nesne. Belki bir prizma. Tam olarak görmek için ışık yeterli değildi. Louis hayal meyal, artık çok uzakta kalmış bir geçmişte tütünü tattığını anımsıyordu... Cam piramit ise kim bilir kime aitti.

"Piramidi komodinin üzerinde unutmuştunuz, diğerini de mutfaktaki küllükte." Bu cümleler kadının ağzından Louis'nin yanından ayrılırken öylesine döküldü.

Kadın orgun başına döndü.

Alçak söveli bir kapı açıldı, küçücük yaşlı bir kadın göründü, koyu renk elbisesini alacakaranlık sardığından, havada yüzen ak saçlı bir kafa gibi görünüyordu. Kollarında tuttuğu partisyonları orgun üzerine usulca bıraktı. İcracı kadın teşekkür etti. Yaşlı kadın kısık sesle bir şeyler söyledi, diğeri aynı şekilde karşılık verdi.

Dışarıdaki kalabalık, Louis'nin tahmin edemediği bir nedenden nihayet kiliseye akın etmeye başlamıştı.

"Kurtarmaya katılan son ekip," diye açıkladı müzisyen kadın. "Başrahip de aralarında. Onu bekliyorlardı."

Kadının parmakları tuşlara yaklaştı. Yaşlı kadın, yanı başında, sayfaları çevirmek için itaatkâr bir biçimde oturuyordu.

"Anlıyorum ki benim yüzümden acı çekmek zorunda kalmışsınız. Pişmanım, emin olun. Aynı zamanda bu derece unutmuş olmamı da bağışlayın. Ben... bilseniz... feleğin öyle bir sillesini yedim ki..."

Kadın bezgince bir an sırıttı.

"Dedikleri gibi, gönlünüzü ferah tutun, size kin beslemiyorum. Birbirimize söyleyeceğimiz başka bir şey yok."

Louis kararsız adımlarla kadına doğru ilerledi.

"İzninizle Mösyö Bapaume," dedi kadın daha çok bir emre benzeyen, sakin ve kararlı bir sesle.

Louis geri çekildi. O farkında değildi ama kadın, merdivenlerde gözden kaybolana kadar izledi onu. Louis, pipoyu ve cam nesneyi bir basamağa bırakmayı geçirdi aklından ama vazgeçip cebine koydu. Kulak kabarttı. Kiliseyi yine kendi bestesi çınlatıyordu.

Biraz sizinkine benziyor, Louise, diye yanıtlardı kadın. Ne var ki, Louis, onun adını sormayı aklından bile geçirmemişti.

* * *

Kalabalık, geceleyin odada uyuyan çocuğu uyandırmamak için ölçülü davranışları andırır biçimde, usulca sıraların arasına geçiyordu. Başsağlığı dilemek üzere civar köylerden ziyaretçiler gelmişti; zira Saint-Aldor'un bu derece kalabalık olması pek mümkün değildi. Gençten bir rahip, acıma ve kederle allak bullak olmuş bir halde, inanmak istemiyormuşçasına temkinli bir biçimde yaklaştı tabuta. Kalınca bir atkı dolamıştı boynuna, yumruk olmuş elinde takkesini sıkıyordu. Bapaume birinin mırıldandığını duydu:

"Ona okumayı o öğretmişti..."

Maurice'in de babasıyla kemerli kısımda konuştuğunu fark etti. Onlar da Louis'yi fark etti, ona doğru yöneldiler. Delikanlı yolun yarısında duraladı, yan kapıdan çıkıp gitti. Robert von Croft'un kalın, kızıl kaşları vardı.

"Oğlumun dediğine göre doğum tamamlanmış. Julia sizi görebileceğini söylemiş. Soucy'lerin evinde hâlâ. Buraya çok yakındır, bakkalın hemen karşısındaki yeşil ev, görmemeniz mümkün değil. Sizi bekliyor."

Cemaatte mumlar elden ele aktarılıyordu, herkes kendininkini yanındakinin mumundan yakıyordu. Genç rahip, kayyumun yanına gitti, dizlerinin üstüne çöktü, başını dua iskemlesine dayadı. Sıra olmuş çocuklar öğretmenlerinin rehberliğinde kiliseye girmekteydi. Her yaştan çocuk vardı. En küçükleri ayı yavruları gibi giyinmişti. Bir tanesinin ellerini çırptığı görüldü, Noel kutlaması sanmıştı. Louis'nin gözleri küçük *Montagnais*'i aradı, orada değildi galiba. Tabutu çevreleyen şamdanların alevi, küçük kızın rüya gördüğünü işaret eder gibi usul usul salınıyordu şimdi. İhtiyar adam Louis'nin bileğini kavradı.

"Maurice'e atları ve kızağı hazırlamasını söyledim. Sizi istasyona götürecek. Çok ağırdan almayın, sekizde hazır olmanız lazım."

"Her şey için teşekkür ederim Mösyö von Croft."

Adam Bapaume'un gözlerinin içine bakıyordu.

"Biliyorsunuz Mösyö Bapaume, ben dürüst bir zanaatkârım. Mobilya yapılacak odun ile şömineye atılacak odunu bir tutmam. Unutmak da böyledir. Demek istediğim... Bir şeyi ateşe attığında, ne yaptığını bilir."

Bapaume alçakgönüllülükle onayladı.

"Aklımda tutmaya çalışacağım."

Von Croft başka hiçbir şey söylemeden, geçit vermez gözlerini Louis'ye dikmiş bakıyordu. "Ne hakla gelip bu insanların canını sıktım?" Böyle düşündü Louis. Köydeki varlığı şimdi daha da tuhaf, sebepsiz, gülünç geliyordu.

Kilisenin kapısını arkasından kapattığında ilk duaya geçilmişti. Dükkân, dosdoğru yokuşun sonundaydı. Louis'nin ne eli ayağı kesildi ne endişe duydu. Aklı ve yüreği bomboştu sanki. Kendisine yüklemiş olduğu göreve, kendisine sorular yöneltmeden yürüyordu. Bununla birlikte, yeşil evi görür görmez her yanının zangır zangır titremesine engel olamadı. Orgun kilisedeki kükreyişi zemini, bacaklarına kadar ulaşan bir sarsıntıyla titretiyordu.

Louis çiçek bahçesinden geçen patikaya çıkmıştı ki, kapı açıldı. Julia'nın eşikte duran adama verdiği öğütler bitmek üzereydi. Adam coşku dolu minnettarlığını Julia'nın elini öperek gösterdi. Sonra Julia ansızın Louis'ye dönerek:

"Vay canına," dedi keyifli bir sesle, bu Mösyö Bapaume değil mi!.."

Tutamadığı yaşlar gözlerini doldurmuştu, Louis onun adını mırıldandı... Julia yaklaştı, yüzünde bir ışıltıyla elini uzattı.

"Demek benimle konuşmak için geldiniz!"

Tanrı ebediyetten yaratmış olsa gerekti Julia'yı. Sekizindeki Julia gibiydi aynı. Son Hüküm Günü'nde olacağı gibi.

"Bebek üç buçuk kilo," dedi Julia, Soucy'lerin evini Louis'nin omuzunun üzerinden işaretparmağıyla gösterirken. "Bunun dışında küçücük bir kız."

"Tebrikler."

Julia hoşgörülü bir gülümsemeyle ekledi:

"Yok canım, tebrik edilmesi gereken ben değilim..."

Sonra capcanlı, parlayan gözlerle Louis'ye baktı. Gözleri aynı eskisi gibiydi; derinlerinde, bir cambazı seyrederken ipin her titreyişine dikkat kesilindiğinde olduğu gibi, tedirgin bir parıltı vardı. Louis dudağının üzerindeki bene şefkatle bakıyordu.

"Bana ne diyecektiniz, Mösyö Bapaume?"

Louis duraksadı; yüzünde, iyi bir şey mi budalalık mı yaptığını bilemeyen bir çocuğun ifadesi vardı. Julia, parmak uçlarıyla Louis'nin terli alnını okşadı.

"Gözaltlarınıza çektiğiniz kömür gitmemiş hâlâ. Şapkanızı takın yoksa üşütürsünüz."

"Sizden af dilemeye geldim Julia."

"Af mı? Neyin affı?"

Bunu mırıldanarak söyledi. Louis gözkapaklarını sımsıkı kapatıp yüzünü atkısının içine sakladı.

"Gelin, burada durmayalım." (Louis'yi dirseğinden nazikçe tuttu) "Kiliseye doğru yürüyelim. Her zaman iyi gelir."

Louis söylenene sessizce uydu. Üç-beş adım atmıştı ki dizleri çözüldü, kırağıyla kaplı dikenli çalılıklara yığıldı. Julia kalkmasına yardım etti. Yanağı çizilmişti, kanıyordu.

"Böyle durumlara sokmayın kendinizi."

Louis derin derin nefes alıyordu.

"İyiyim Matmazel von Croft. Dert etmeyin."

"Ben artık von Croft değilim, soyadım Rocheleau."

"Özür dilerim, bundan sonra hatırlarım."

"Yok canım, o kadar da önemli değil."

Bapaume karlara bakarak yürüyordu. Kolunun altında Julia'nın kolunu hissediyordu, söyleyeceği şeyi söylemek zorunda olmamayı ne kadar çok isterdi. Onun varlığı ne kadar da değerliydi. Böyle yan yana, sadece yeniden kavuşmanın sevinciyle yürümek nasıl da güzeldi!

"Artık söyleseniz ya..."

"Size kötü davrandım. Çocuklara davranılmayacak şekilde davrandım size."

Sessizce yürümeye devam ettiler. Julia düşünüyordu.

"Düşünüp hatırlamaya çalışıyorum," dedi sonunda Julia, "yemin ederim ki hiçbir şey anlamadım."

Kilisenin yanına gelmişlerdi. Julia kapıya yaklaştı, botlarının ucunda yükselerek kanadın camından içeriyi gözledi. Bir dakikalık bir saygı duruşu yapılıyordu, herkes diz çökmüş, dua ediyordu. Mumlar, başların üstünde yıldızlardan bir örtü gibi parlıyordu. Julia merdivenin ilk basamağına oturdu.

"Size kötü davrandım. Başınızın arkasına vurdum. Hatta bir keresinde, çok iyi hatırlıyorum... bunu söylemek nasıl da zor Tanrım... Cetveli aldım ve... ve kaba etlerinize on kere vurdum. On kere!"

Julia'yı bir gülme aldı.

"Hah şu şey! Hatırlıyorum. Hak etmiştim ama. Kız kardeşimle bir olup birbirimizin yerine geçip sizi kandırmaya çalıştığımız sefer değil miydi? İkizlerin pek çoğu bununla eğlenir, hele de çocukken, bir kötü niyet yok elbette. Ama siz çetin cevizdiniz, bizi piyano çalışımızdan tanırdınız. Soğukkanlılığınızı yitirdiğinizi, o gün çok iyi gördüm."

"Buna hakkım yoktu!"

"Tamam, kabul edelim ki sizin açınızdan pek de hoş değil. Bunun için size söylenmemi mi istiyorsunuz? 'O gün nasıl da rezil bir heriftiniz öyle!' İşte oldu. Şimdi rahatlamış hissediyor musunuz kendinizi?"

Louis yumruklarını şakaklarına götürdü.

"Ben gayet ciddiyim Matmazel von Croft! Yaptığım şey çok ama çok vahim. Öğretmen olarak üstünüzdeki haklarımı kötüye kullandım, anlıyor musunuz? Tanrım, her şeyi anlatacaksam eğer... Saint-Aldor Lisesi'nin şamar oğlanıydım. Öğrenciler sınıfta taşkınlık yapar, öğretmenler, değil destek olmak, müziği öğretme çabalarımı alenen aşağılar, bulduğum yöntemle alay ederlerdi! Kabul ediyorum, saçmalıktı benimkisi, bunun çok çabuk farkına vardım ama en büyük hayalim yerle bir olacaktı. Ve yardım görmedim. Yok, yardım görmedim. Kimseden."

Julia bu parça parça olmuş, vaktinden önce yaşlanmış adamı inceliyordu, belki de aklından zoru vardı. Adam boğuluyordu sanki. Bunu hiç beklemiyordu Julia. Onun akıl almaz günahlar olarak gördüğü o davranışları, Julia birer kabahat olarak bile bir an düşünmüş değildi. Ama belki de yanılıyordu. Louis'nin kendi kendisine yönelttiği yakıcı suçlama o derece etkiliydi ve bir anlamda öylesine işkellendiriyordu ki, Julia yüreğine ekilen kuşku tohumunu söküp atamıyordu. Bapaume çantasını yere bırakıp. Ellerini arkasında kavuşturmuş iç avluda volta atıyordu. Birdenbire duruverdi:

"Siz vardınız her şeye rağmen. Siz Julia, öyle yetenekliydiniz ki müziğe. Cankurtaran simidi misali tutunmuştum size. Lisede yaşadığım bütün o aşağılanma seanslarını inceliğiniz, zekânız ve cıvıl cıvıl oluşunuzla telafi ediyordunuz. Bunu biliyor muydunuz? Sık sık geceleyin geldiğimi, pencerenizden uyuduğunuzu görmek için evin yağmur oluğuna tırmandığımı biliyor muydunuz? Evet, bunu yaptım ben, Louis Bapaume!"

Yumruğuyla dövdü göğsünü; bu kendisine yönelik acı bir itham mıydı yoksa kibirli bir olumlama mıydı, bilinmez.

"Ve sizin için dua ettim, Julia. Her gün, her gece. Dua

etmenin sizi felaketten koruyacağına inanıyordum, aklımı kaçırmıştım büsbütün. Hemen yanı başınızda küçük parçalar besteledim. Size çaldırdığım bütün o şeyler, onlar bana aitti. Onları sizin için bestelemiştim."

Ardından neşeli, canlı bir hava mırıldanmaya başladı. Koluna vurarak da tempo tutuyordu, parram-pappam, parram pam-pa-pam...

Ansızın susuverdi.

"O dönemden karmakarışık şeyler hatırlıyorum. Kendimi, her şeyin, sanatın, dünyanın, bunlar gibi herhangi bir şeyin, yanılsama olduğuna inandırmaya çalışıyordum. Geceleri yorucuydu, sırf bununla uğraşıyordum. Evinize hep aynı saatte, dermansız, kafam buralarda değilken gelirdim ve ayaklarımı yere basmak için bir tek müzik kalırdı geriye. Ve siz, siz *eğlenirdiniz*! Müziğe dair yeteneğinize... kenara atılmış eski bir oyuncak bebek muamelesi yapardınız. Derslerinizi umursamaz, derin derin iç geçirerek belli ederdiniz sıkıldığınızı, kız kardeşinizle birlikte arkamdan, giyimimle veya bazı kelimeleri zor telaffuz etmemle alay ederdiniz, işte bu yüzden kızarırdım!"

"Yalvarırım biraz sakin olun," dedi Julia usulcacık.

"Bütün bunlardan dolayı af dilemeye geldim."

Mırıltılara karışan ilahiler yine duyulmaya başlamıştı, çan sesi gelmeye başladı. Bapaume öyle bir irkildi ki, az daha dengesini kaybediyordu.

"Hay aksi, bu kadar korkmayınız. Sokur o."

Zavallı hayvanın suratı korkunç durumdaydı. Suratının yarısı yoktu, çenesindeki deri yüzülmüştü, kafatasındaki, her an düşecekmiş gibi eğreti duran golf topu büyüklüğündeki o cansız ama deli bakışlı, morarmış gözü göğe dikiliydi.

"Dilencinin köpeği," dedi Julia, hayvanın ensesini okşarken. "Kim neden yaptı bilinmez, biri suratına kızgın yağ boca etmiş. Bu hale geldi hayvan. Sahibinin içine o

kadar işledi ki, aynı gece dünya değiştirdi. Her şey mümkün, biliyorsunuz. Sokur artık kimseye ait olmadığından, neredeyse herkes besler onu. Üç ayda bir çıkıp gelir bir yerlerden. Birkaç günü aramızda geçirir, sahibinin soylu mesleğini icra eder, sonra da anlaşılmayan şeyleri anlamış edasıyla çeker gider. Hiç de güzel değilsin ama bu senin hatan değil, değil mi Sokur'cuğum?"

Yanağını köpeğin boynuna gömdü.

"Ama bakın, ne yumuşak tüyleri var. Buluta dokunmak gibi."

Louis hiç kımıldamadı.

"Sizi temin ederim, bir kötülüğü dokunmaz, Mösyö Bapaume. Kötülerin başına, böyle şeyler gelmez hayatta, inanın."

"Hayvanlar beni ürkütüyor. Hayatımda bir tane köpek sevmişliğim yok."

"Mutluluğa kabiliyetiniz yok demek ki."

Julia, eldiveni hâlâ elinde, Sokur'la oynamaya devam ediyordu.

"Kafama vurduğunuzdan bahsettiniz, Mösyö Bapaume. Ancak hatırladığım kadarıyla, başıma kâğıt tomarıyla vuruyordunuz, kafamı yaracak bir şey değildi. (ve gülerek ekledi) Saksı sağlamdır benim, değil mi Sokur? Sonraları, evet doğru, kaba etlerime cetvel yeme dönemi de vardı. Bir keresinde dikte sırasında, ki siz buna nota koşturmak diyordunuz, beni bir gülme almıştı, siz de beni bir saat dizlerimin üstünde bekletmiştiniz, hem de bileklerim arkadan bağlı olarak, hatta belki biraz fazla sıkı bağlamıştınız..."

Louis Bapaume, gözleri kapalı, yumruğunu dişliyordu.

Julia, aceleyle söze devam etti:

"Bununla birlikte, daha ertesi gün buna güldüğümü hatırlıyorum. Bunun haricinde başka bir şey var mı? Kendinizi suçlayacak başka ne buldunuz? Mösyö Bapaume,

bakın... O sıralar, o kadar mutsuz olduğunuz aklımın ucundan geçmezdi. Asıl ben sizden özür diliyorum."

"Rica ederim böyle söylemeyin. Demeyin böyle. Kız kardeşiniz, size yaşattıklarımı unutmuş değil. Gördüm ki, bana hâlâ diş biliyor."

"Tabii ya. Kız kardeşim belki size biraz surat yaptı öğleden sonra; ama bana yaklaşan herkese karşı öyledir o, biraz fazla sahipleniyor beni."

"Ne olursa olsun, Geneviève şu son yirmi yıldır benden nefret ediyor."

"İnanmayın siz buna," dedi Julia, sesinde bir şaşkınlık ve aynı zamanda şefkat vardı. "Tanırım kız kardeşimi, rahatlayın. Hem belki o dönem, gözünüz sadece ikizinin üzerindeydi, öyle değil mi? Onun çabasını pek de fark etmiyordunuz. Köşesinden bizi ama özellikle de sizi izliyordu bana kalırsa. Yirmi yıl sonra geliyorsunuz ve bir kez daha arzunuz kız kardeşiyle konuşmak. Geneviève belki de bundan acı çekti, bilemiyorum."

"O halde, bu konuda da suçluyum..."

"Hiç de değil."

Köpek doğrulunca Louis bir adım geriledi. Hayvan hiç aldırmadan uzaklaştı. Bapaume çantasını aldı. Karnına sıkıca yaslayarak tutuyordu.

"Daha ne dememi istiyorsunuz Mösyö Bapaume? Yorgunum. Gözlerinizden bir sorunuz olduğunu okuyorum."

"Müzik? Devam ettiniz mi?"

Julia hemen cevap vermedi. Onu hüsrana uğratacağı için üzgündü üzgün olmasına; ama sonuna kadar da gitmek zorundaydı, Bapaume'a acıyarak eldivenini çıkardı. Sol elinin son üç parmağı yoktu.

"Bir kaza," dedi Julia.

Öylesine bir iç geçirdi ve tekrar giydi eldiveni.

Bapaume taş kesilmişti. Yüz çizgilerinde en ufak ha-

reket yoktu. Sonra, bir buz parçasının ucunda beliren, damlayı andırır bir yaş birdenbire büyüyüverdi göz pınarında, usulca çenesine aktı, sonra beyaza kesti. Kiliseden org ve ilahi sesleri yükseliyordu yeniden. Julia'nın duymakta zorlandığı, hayatta bir defa sarf edilecek sözlere yüklenen vurguyla, ta bağırsaklardan gelen sesiyle:

"Julia, yemin ederim ki sizi maruz bırakt[illegible]ğım o affı mümkün olmayan cezalar her ne olursa olsun, bunları size çektirmekten bir an bile en küçük bir keyif almış değilim," dedi Louis.

Julia'dan sinirli bir hıçkırık çıktı, kahkaha atar gibiydi. İzin istedi, yorgunluğunu öne sürdü. Gözlerini kolunun yeniyle kuruladı. Ancak yine de bu sözlerin samimiyeti son bir kuşku kırıntısından da kurtarmış[illegible] Julia'yı, rahat nefes alıyordu. Dikkati bir anlığına Bapaume'dan kaydı. Karda boğuk ve pes bir ses çıkaran saboların sesi. Maurice uzaktaydı, yanında da atlar ve kızak vardı.

"Bu yolu, yirmi yıl sonra benimle bu konuda konuşmak için geldiniz. Yemin ediyorum, eğer bilseydim..."

Louis onun yakınına, daha aşağıdaki bir basamağa oturdu. Julia'nın kalça hizasındaydı suratı. Julia bir anda dalıp gitti.

"Adını Carmen koyacaklar."

"Efendim?"

"Soucy'ler. Doğan bebeğin adını Carmen koyacaklar. Kayyumun kızının adı."

"Benim bir oğlum vardı," dedi Louis. "On iki yaşındaydı. Geçen bahar toprağa verdik."

Julia Soucy'lerin evine doğru bakıyordu. Elinde mumla yürürkenki gibi parıldıyordu gözleri. Kelimeler ağzından dökülmüyor, daha dudaklarına ulaşamadan, yüreğine düşüyorlardı. Louis'nin elini aldı, yanağına koydu. Louis'nin eli sıcaktı, kıllıydı, parmak uçları bir köpeğin burnu gibi nemli ve buz gibiydi.

"Karım ve ben yoksulluğu kabullendik. Özgürlüğümün bedeli buydu. Karım müzikten başka bir şey düşünmeyeyim istiyordu. Bir karış tozun, kilerden gelen kötü kokuların, duvar köşelerinde biriken nem ve küfün içinde, huzurlu ve sefil bir kayıtsızlıkla yaşıyorduk. Bütün bunlar varken neyin öncelikli olduğu duygusu gölge etmiyordu elbette, en pahalı likörleri içiyorduk ama ayakkabımızın tabanı delik deşikti, oğlum altı yaşında partisyonları okuyabiliyor olmasına rağmen okula seyrek gittiğinden tesadüfen ve çok geç söktü okumayı, nasıl da yetenekliydi velet. Fare de vardı evde, bunları size neden anlatıyorum bilmiyorum, büyük eserlere ilham kaynağı olmadılar, bende korku ve tiksinti yarattılar sadece. O kadar parasızdık ki, komşuların geceleri sızdığımız ağıllarındaki fare kapanlarından beslenirdik. Arada karımın dellendiği oluyordu elbette, üç gün boyunca fırça ve bulaşık teli fırtınası esiyordu evde. Sonrasında rüzgârımız kesildiğinde, mutluluğun masumiyetinde her şey yeniden asılı kalmaya, gevşemeye, yosun tutmaya başlıyordu. Size şöyle söyleyeyim, oğlum bütün bunların ortasında büyüdü, hastalanmadan önceye kadar yani. Her şey üst üste geldi, tam bir karmaşa. Ölmekte olan bir çocuktan daha masraflı bir şey yoktur. Verem, bütçesi kısıtlı ailelere göre değil. Elimizden geldiği kadarını yaptık. Aklımdan asla çıkmadı, beş yıl öncesinde o öğretmenlik teklifini kabul etseydim... Oğluma daha makul, daha sağlıklı yaşam koşulları sunmuş olsaydım..."

"Kendinizi böyle suçlamakla yanlış yapıyorsunuz," diye mırıldandı Julia.

Louis'nin elini yanağında tutuyordu hâlâ. Louis avucunda onun sıcak nefesini hissediyordu.

"Ben... uzun süre, bu felaketi beni cezalandırmak için Tanrı'nın yolladığını düşündüm, bir bitki gibi yaşadığım uyuşukluğumdan, iki senedir en ufak bir beste ya-

pamamış olma durumundan beni çıkarmak için yapmıştı bunu. Böylelikle işe koyuldum. Anlıyor musunuz? Tanrı'nın benden, acının ilham verdiği harika bir oratoryo bestelememi beklediğini sanıyordum!.. Tanrı birkaç sayfa müziği bir çocuğun hayatına karşılık alırmış gibi... Ama bunları aslında kulağıma kendi kibrim, kibrimin şeytanı fısıldıyordu. Çocuğum olmadan önce, çocuğun ne demek olduğunu bilmiyordum. Çocuğumuzun olması bize başka da bir şey öğretmiyor ama bu tek başına yeterli, ucu bucağı yok. Size yaptığımı ona yapacak birine asla hoşgörü gösteremezdim. Size kefaretimi ödeme düşüncesinin kafamda apaçık hale gelmesini sağlayan bu işte."

Louis, sevecenlik ve sükûnetle çantasını açtı.

"Bunu kabul etmeniz beni memnun eder Julia."

Julia çekingence ellerini göğsünde kavuşturdu, kendisine sunulana dokunmaya cesaret edemiyordu sanki. Pelüş, oyuncak bir ayı. Karnı sicimle teğellenmişti. Bir gözü yoktu, bir kulağı da kopmuştu.

"Bu, oğlumun küçükken oynadığı ayısı. O kadar çok oynadı ki, görüyorsunuz karın tarafı söküldü, bir gözü ve kulağı koptu. Hatırladığım kadarıyla kendisi tamir etti; külotumdan bir düğme yürütmüştü. Julia, bunu kabul etme iyiliğini bana bahşedin lütfen."

"Mösyö Bapaume, bu olacak şey değil."

"Kabul edin. Ancak ve ancak o zaman, beni affettiğinize inanabilirim."

Julia gözleriyle onu yokluyordu. Sonrasında büyük bir ciddiyetle razı geldi. Bu hediyenin anlamı kafasında şimdi şimdi oturuyordu. Ayıcığı göğsüne bastırdı.

"Bunları bana acımanız için anlattığımı düşünmeyiniz. Pozlar, çalımlar, bunları rafa kaldıralı çok oldu. Matmazel, söylediğim şeylere karşın mutlu, sevgi dolu bir aileydik ve tek bir huyumuz vardı. Birbirimiz için deli

oluyorduk. Oğlumun birçok şeyi eksikti ama paranın satın alamayacağı şeyleri hiç eksik olmadı. Bir pişmanlığım varsa, o da benim için ne ifade ettiğini anlatacak sözleri bulamamaktır... Belki de bütün babalar böyledir."

Kızak geliyordu. Maurice bir hamlede kızaktan atladı.

"İsterim ki... Çünkü ben yapamayacağım... İsterim ki, başsağlığı dileğimi kayyuma iletesiniz. Ona deyin ki, ben de aynısını hissediyorum."

"İhmal etmeyeceğim, yemin ederim."

Julia'nın gözleri doldu yeniden.

"Aman Tanrım, ben ne yaptım? Size karşı nasıl da acımasız davranmışız."

Bapaume çözdüğü atkısını Julia'nın gözlerini silmekte kullandı.

"Saçma şeyler söylemeyin."

Julia gülmek için çabaladı.

"Neden kalmıyorsunuz? Hep birlikte yemek yerdik. Sizin için de bir yatağımız var. Babam bayılır anılardan konuşmaya. İsterim ki... telafi etmeyi isterim..."

"Emin olun mümkün değil."

Julia önce duraksadı, sonra:

"Benim de size söylemek istediğim bir şey vardı," dedi.

Julia gözleriyle Maurice'i yokladı. Louis, delikanlının başıyla gizliden hayır işareti yaptığını fark etti.

"Neyse, bu pek de gerekli değil sanırım..."

Sessizlik oldu. Julia elini yaklaştırdı –Maurice, elinde şöyle bir titretti kamçıyı hışımla, atlar gemlerini silkeledi– ve Louis'yi yürekten etkileyen o şefkat dolu içtenlikle bir makas aldı yanağından.

"Ben de sizi seviyordum Mösyö Bapaume, biliyorsunuz. Ne kadar utangaç, ne kadar dokunaklı bir haliniz vardı. Bugün görüyorum ki... hayranlık uyandırıcı bir cesaretiniz var. Kusura bakmayın, ben de Sokur gibiyim,

konuşamıyorum. Ama sizi hiç unutmayacağım. Hayatımda tanıdığım en iyi adamsınız."

"Bunu hiç düşünmeyin bile," dedi Louis ve sanki Julia'nın söyleyeceği şeyden kaçar gibi arkasını döndü.

Köpekle burun buruna gelir gelmez durdu. Birbirlerine baktılar. Hayvan kuyruğunu salladı, Bapaume eğildi. Biraz da çekinerek okşadı başını. Sokur Julia'nın yanına gitti.

İnananlar küçük kümeler halinde çıkıyordu kiliseden. Orgun ilahisi geliyordu yine. Bapaume'un müziğiydi çalan. Pedalların pes notaları, göğüs kafesindeki bir yürek gibi vuruyordu kilisenin önündeki merdivenlerde. Maurice, Louis'nin kızağa binmesine yardım etti.

"Tanrı sizinle olsun!" diye bağırdı Julia, kalabalığın arasında kalmıştı çoktan.

Bapaume kafasını iki yana salladı, Tanrı'nın bütün bunlara karışmasını özellikle istemiyordu sanki.

* * *

"Bu da tamamlandı işte," diye geçirdi aklından. İyi ama neyi tamamlamıştı? Rahata kavuştuğunu bile söyleyemiyordu, olaydan bile bahsedemiyordu. Yapması gerekeni yapmıştı, orası kesindi. Daha önce hiç yapmadığı gibi, sular seller gibi konuşmuştu. Ancak yine de, sanki hiçbir şey olmamıştı. Öleni toprağa vermekten dönerken duyulan o sersemlik ve boşluk duygusunu taşıyordu.

Maurice'in yanına oturmuştu, kolları ve dizleri birbirine değiyordu. Peder Decelles'in koroya çalıştırdığı parçanın bestecisi olduğunu söylemişti biraz önce ama delikanlı bir tepki vermemişti, belki de inanmamıştı. Maurice dikkatle atların sağrısına diktiği gözlerini, denizi çözmeye çalışan bir denizci edasıyla ufka çevirdiğinde onlardan ayırıyordu ancak. "Yine de, buraya kadar bir hiç

için gelmiş sayılmam," diye içinden geçirdi Bapaume, "bütün bunların bir anlamı olmalı." Amacına ulaşmasına iki parmak kalmıştı sanki, dokundu dokunacaktı ona. Lambalar tamamdı da, ışığın yanması sadece anahtarın yerini bulmaya kalmıştı sanki. Julia ne söylemek istemişti acaba? Maurice konuşmasını neden istememişti?

Yanıt, onun yüzünde, kapalı bir kapının altından sızan ışığı andıran ince gözlerinde gizliymiş gibi von Croft'un oğlunu inceliyordu. Ama aynı babasındaki gibi, her şeyi maskeleyen bir yüzü vardı. Bu yüzü okumaya çalışmak, fotoğrafını inceleyerek birinin sesini tahmin etmeye benziyordu.

"Kayyumun kızını tanır mıydın?" diye sordu Louis.

"Biraz, herkes kadar."

Maurice tembelliğe başlayan atları uyandırmak için damağını şaklattı.

Tel gibi ince ince ışık demetleri yükseliyordu dağların üzerinden, danslarıyla yıldızların mekânını karıştırıyorlardı. Saint-Aldor Lisesi'nde birkaç pencerenin ışığı yanıyordu. Sabah oraya gelirken hissettiği küçük düşme duygusunu hiç değişmemiş olarak buldu gözlerinin önünde. Her halükârda, daha başından, kalkıştığı işin onu iyileştiremeyeceğini bilmiyor muydu zaten. Buraya kadar af dilemeye gelmesi, hemen ardından *kendisini daha iyi hissetmek* için değildi kuşkusuz.

"Biliyor musun, senin yaşındaki halimi düşündürtüyorsun bana. Ben de senin gibi, lisede yatılı okudum. Hiç yakınmadım. Tek sığınağım sessizlik ve müzikti."

Bapaume titriyordu ama üşümekten değil. Sanki duvarla konuşuyormuş gibiydi. Hey Tanrım, ona nasıl ulaşacaktı, hangi dolaylı yoldan erişecekti? Üstelik zaman akıp gidiyordu. Ara sıra içinden, onu omuzlarından tutup sarsmak geçiyordu. Saatine baktı, bir eldivenini kaybetmiş

olduğunu fark etti, ne zaman, nerede, bilemedi. Elini cebine attı, cama dokundu. Kilisede kadının verdiği cam piramit. Aklına bir kere bile gelmemişti.

"Tuhaf, oğlum gibi senin adın da Maurice. Dün, 22 Aralık'ta, on üç yaşına basmış olacaktı."

"Ho!"

Atlar adımlarını sıklaştırdı. Ormanın içinde, keçiyolunu tersine kat ediyorlardı ve tıpkı sabahki gibi dallardan ağır ve yumuşak tabakalar halinde karlar düşüyordu. Louis, başka çaresi kalmayınca, delikanlıyı içini açmaya zorlamak için, annesi hakkında soru sormayı göze aldı.

Basit bir gözlem onu bu kararından vazgeçirdi. Von Croft'ların evindeyken, Maurice'in annesini hatırlatan hiçbir ize rastlamamıştı. Çerçevelenmiş bir resim, bir hatıra, hiçbir şey yoktu. Nasıl olurdu böyle bir şey? Ve neden başka hiçbir yerde yokken, Maurice'in fotoğrafları, sadece Julia'nın odasının duvarlarında ve mobilyalarının üzerindeydi? Buradan sonuçlar çıkarmanın bir gereği yoktu, farkındaydı. Ancak bu iki durum arasındaki yakınlık ona birdenbire çok aydınlatıcı geldi. Topun seçmiş olduğu numarada duracağını bilen rulet oyuncusunun o akıldışı, derinden ve şimşek gibi bir anlık kesinlik duygusuna kapıldı.

Küçük vadinin boylu boyunca uzanan dar yolun başına vardılar. Otuz metre kadar ileride, ayaklarında kar raketi, ellerinde meşalelerle yürüyen bir grup adam gördüler. Teğmen Hurtubise tarafından yollanan adamlar istasyona dönüyordu. Maurice kızağı yavaşlatmadı. Topluluk yol vermek için iki tarafa açılmak zorunda kaldı.

Von Croft'un oğlu, önceki günden beri hendekte kara gömülü duran arabanın yanında durdurdu hayvanları. Bu ne anlama geliyordu? Bapaume yarım yamalak gülümsedi delikanlıya. Şakaydı değil mi?

"Burada ineceksiniz."

"Burada mı? Niye ama? Buradan daha iki kilometre yol var. Bak, saat çoktan beş oldu. Yüzbaşı Hurtubise makinisti sonsuza kadar bekletemez. Hem zaten, bu karda ben hiç yürü..."

"Bana sizi burada bırakmam söylendi. Vadide."

"Hı?"

Bu üçüncü şahsın Geneviève olduğuna dair hiçbir kuşkusu yoktu.

"Anlıyorum," dedi Louis ve indi.

Delikanlı ona yün battaniyeyi de verdi.

"Bekle bir saniye. Ben... korkarım sana benim hakkımda bir şeyler söylemişler. Söylenilenler yanlıştır, demiyorum. Bilirsin, kimi zaman olayları aktarış biçiminde haksızlık yapılabilir. Bunu açıklaması çok uzun sürer. Belki bir gün yazarak anlatırım. Sana yazmama izin verir misin Maurice?"

Delikanlı riske girmedi. Bapaume'un yüzünde garip, yavan ve kurnaz bir gülümseme belirdi.

"Birden aklıma ne geldi biliyor musun," dedi göz kırparak. "Eğer Tanrı dünyaya gelmeye karar verse, sence ne yapardı?"

Maurice, Louis'yi kuşkuyla tartıyordu. Dişlerini sıkıyordu.

"Eh," dedi Bapaume, "sanırım önce özür dilerdi."

Hafif bir rüzgâr döndüre döndüre savuruyordu kar tanelerini. Sivrisinekler gibi her yöne dağılıyorlardı. Bazıları Maurice'in kırmızı teninde eriyordu. Delikanlı burnundan soluk verdi, şöyle der gibiydi: "Anlattığınız hikâye eğlenceli bile değil."

"Bunu aklında tutarsan memnun olurum."

Bapaume, önce karın içindeki ayaklarına, sonra da yukarıya, yıldızların sözlüğüne bakarak söyleyeceği kelimeleri aradı.

"Ne yaparsan yapmış ol veya ne yaptığını sanıyor olursan ol Maurice, nefes almaya hakkın var. Bir başkasından ne daha az ne daha fazla. Varlığından dolayı kendini suçlaman gerekmiyor, utanç duyman gerekmiyor. Diyorum ki... Sevdiğinin ölümünü görme cezasını haklı kılacak hiçbir günah yok. Hayata devam etmeye bizden daha fazla hak edenlerin ardından, hiç hak etmeden hayatta kalmamız bizim hatamız değil. Anlıyor musun? Hayat bize, biz istemeden veriliyor, biz hayat vermek istediğimizde ise, bunu yapamıyoruz. *Hiçbir şey bize ait değil.* Nedenini kimse bilmez. Ama böyle."

Maurice eldivenlerini çıkarmıştı. Usulca, bir tür sevgiyle gerdirdiği parmaklarını uzun uzun inceliyordu. Utangaç gözleri gün boyunca ilk defa Bapaume'unkilerle karşılaşıyordu, Louis o gözlerde kardeşçe bir ışıltı gördüğünü düşündü.

"Julia senin annen, değil mi? Genç kızken doğurdu seni, evlenmeden önce, değil mi? Az önce bana söyleyeceği bu muydu?"

Uzaktan, hareket etmekte olan lokomotifin kalkış düdüğü duyuluyordu. "Ne önemi var," diye içinden geçirdi Bapaume. Julia'nın bu sırrı, merhametten, insanın bir çocuğunun olmasının ne demek olduğunu, birini canından daha çok sevmeyi kendisinin de bildiğini söylemek için açıklamak istediğini düşündü. Bapaume'a öyle geliyordu ki sırf bu yüzden bile, Julia daha büyük bir yer hak ediyordu yüreğinde. Maurice fal taşı gibi açtı gözlerini. Louis elini kaldırdı ve delikanlının bacağına koydu, şöyle demek ister gibiydi: "Aldırma, anlıyorum böyle şeyleri."

Ama delikanlı hışımla itti elini. Öyle edepsizce bir hareket yaptı ki Bapaume olduğu yerde kalakaldı, şiddete uğramışçasına yer kaydı ayağının altından, tek kelime edemedi. Kızak uzaklaştı. Maurice von Croft başını çevirip omzunun üstünden bağırdı:

"Hiç mi anlamadınız size oynanan oyunu? Herkes işin içindeydi! Benim ihtiyar bile! Ama dudağının üstünde ben olan Julia değil, Geneviève!"

Maurice dudaklarını eşeğinkiler gibi sarkıtıp tüm vadiyi inletecek şekilde anırdı, tastamam bir alığın gülüşü gibiydi gülüşü.

Prizma

Hurtubise uzaktan Louis Bapaume'un bodur karaltısını fark edince rahat bir soluk aldı. Tren on beş dakika önce kalkmıştı. Subay yolcusunu karşılamak üzere yanına gitmeye karar verdi. Von Croft'un oğlunun, kararlaştırıldığı gibi, onu neden istasyona kadar bırakmadığını sordu. Louis, yolun geri kalanını yürümek için kendisinin ısrarcı olduğunu ifade etti. Yüzbaşıyı beklettiği için özür diledi.

"Buyurun sıcak kahve alın," dedi Hurtubise şömine ateşinin başında yerlerini alır almaz. "Döndüğünde Chouinard'a söylerim odanızı hazırlar. Yarın öğleden önce başka tren yok."

Bapaume bunun söz konusu olmadığını, bu akşam gitmek arzusunda olduğunu söyledi. Güneydeki en yakın kasabanın ne kadar uzakta olduğunu soruşturdu.

"İyi de, buradan üç saatlik yürüme mesafesinde, Mösyö Bapaume!"

"Kalacak bir yer vardır değil mi? Yahut bir tren? Zaten yeterince sıkıntı verdim..."

Enine boyuna konuştular. Bapaume diğer kasabaya gitmeyi madem bu derece aklına koymuştu, yüzbaşı, gece iki sularında oradan Montreal'e giden yük trenine binmesini salık verdi. Yolculuk rahat olmayacaktı. Ama yatabileceği bir saman yığını bulurdu elbette. Yüzbaşı

istasyon şefini yakinen tanıyordu, bir yolunu bulup hallederdi kuşkusuz. Adama birkaç satır yazardı.

"Ama bunun akıllıca olmadığında ısrarlıyım. Gününüzün zaten korkunç geçmiş olduğunu tahmin ediyorum. Davetimi kabul etmelisiniz. Sizi temin ederim, hiç rahatsızlık vermezsiniz."

Bapaume yeniden değerlendirmeye yanaşmadı.

"Nasıl isterseniz," dedi Hurtubise, yolcudan hiç beklemediği bu kararlılıktan etkilenmişti enikonu.

Yazı masasına oturup Saint-G... İstasyonu'nun şefine hitaben kısa bir not yazdı.

"Alın, size adresimi de verdim. Gerçi annemin adresi ama ne önemi var, aynı şey. Ya siz? Adresinizi yazar mısınız bu kâğıda? Bizim Françoise'ları buluşturma düşüncemden vazgeçmedim... Şimdilik izninizi isteyeyim, adamlarım döndü. Birazdan gelirim."

Hurtubise adamlarından haberleri almak üzere dışarı çıktı. Küçük kızı arama çalışmalarına katılanlardı bunlar. Ekipten biri, kızı omzunda çıkarmıştı çukurdan. Dinî törene katılmadan dönmüşlerdi. Hurtubise yeni bir şey öğrenmedi. Her şeyden telefonla haberdar edilmişti. Adamlar yüzleri asık, moralleri sıfır halde peronda tek sıra halinde dizildiler. İçlerinden biri saçlarını çekiştiriyor, hıçkırıklarla ağlıyordu. Yüzbaşı oturdu, bir dayanışma sigarası yaktı, ses etmeden içtiler.

Yüzbaşı kulübeye geldiğinde Bapaume mektubunu bitirmek üzereydi. Acele etmeden, sanki biri ona dikte ettiriyormuş gibi, kalemi kâğıttan kaldırmadan yazıyordu. Bu iradeli, bu özgüvenli hali önceki günkü kararsızlıklarıyla nasıl da tuhaf bir tezat oluşturuyordu! Yüzbaşı, insan sarrafı olmakla boşa övünmüştü; kabul etmeliydi ki Tanrı bunu yarattıktan sonra kalıbı kırıp atmış olmalıydı. Derin çizgili som yüzü, büyük elleri, geniş omuzları, yabandomuzunu andıran yürüyüşüyle sırtında tuğlalardan yükünü taşıyan bir duvarcıyı andırıyordu. Ancak yine de en

küçük hareketinde, duvar gibi yükselen alnını eliyle silmesinde, kulak kabartmasında, yolunuzu değiştirdiğinizde yandan süzmesinde, sanki en gizli noktalarına kadar araştırıyormuş gibi dikkatini en basit nesnelere yöneltme biçiminde, bunların hepsinde, düpedüz bir zayıflığın belirtisi olarak görünen, hayret verici ve enikonu gizemli bir incelik, birbirinin eşanlamlısı olmak üzere akıl ve sadeliğin, uysallığın ve kuvvetin izi vardı. Bu ağırbaşlı, bu ihtiyatlı, bu utangaç adam, kimi zaman, elinden gelmez, yapamaz zannettiğinizde, o capcanlı, o yıldırım bakışlarıyla ruhunuzu, yüreğinizi yalanlardan, aldatmacalardan soyup çırılçıplak bırakıyordu, tıpkı, yüzbaşının da savaş zamanında tanık olduğu üzere, bir bombanın yakıcı soluğuyla bir anda kıyafetlerini söküp attığı o insanlar gibi.

Yüzbaşı, Bapaume'un yanına oturdu, duygulanmıştı. Kolunu gayriihtiyari onun omzuna attı.

"Peki von Croft'lar nasıllar? İyiler mi?"

"Keyifleri yerinde," dedi Bapaume kâğıdından kafasını kaldırmadan.

Mektubu yazmayı bitirdi ve zarfa koydu. Subaya uzattı.

"Bu size."

"Bana mı?"

"Ben gittikten sonra açmanızı rica ediyorum."

O âna dek Hurtubise'in fark etmediği bir ayrıntı, Louis doğrulduğunda, bir anda kanını dondurdu. Müzisyen, kemer niyetine eskice bir çamaşır ipi takmıştı. Subay, şaşalamış halinin fark edildiğini görünce kızararak öteki tarafa çevirdi yüzünü.

"Hah, nihayet geldin!" diyerek adımını içeri yeni atan Chouinard'a parladı. "Nerede geçirdin bütün günü? Kaç kere ihtiyacım oldu sana!"

Chouinard ipe sapa gelmez mazeretler sıralamaya girişti.

"Bırak, görüşeceğiz daha sonra!"

Louis Bapaume gitmekte acele ediyordu sanki. Hurtubise kapıya kadar geçirdi onu. Yolcunun elini uzunca bir süre sıktı.

"Eliniz müzik dolu. Emin olun, anlaşılıyor."

Ardından gelen, "Laf aramızda, söylesenize, gerçekte ne yapmaya gittiniz oraya?" sorusu yüzbaşının dudaklarını yakıyordu. Ama şöyle söyledi:

"Hem şeref hem de memnuniyet duydum Mösyö Bapaume. Sizi, bir gün tekrar görmeyi diliyorum tüm kalbimle."

Bapaume bir şeyler söylemek üzereymiş gibiydi. Yüzbaşı nefesini tutmuş, gözleriyle: "Bana güvenebilirsiniz," demeye çalışıyordu.

"Mektuba yazmayı unuttuğum bir şey var. Köyde bir hanımefendi var... Kilisede org çalıyor..."

"Evet," dedi Hurtubise devamının gelmesini bekleyerek.

Ama Louis, eliyle, neyse artık önemi yok, der gibi bir hareket yaptı, düz ve geniş kenarlı şapkasını kaldırdı, hoşça kalın, diye geveledi, hepsi buydu.

Hurtubise pencere kenarına gitti. Yolcu, demiryolunda tevekkül ve sükûnetle ilerliyordu. "Ne garip adam..." diye geçirdi içinden tekrar yüzbaşı. İçinden emin bir ses, ona asla yalan söylememiş bir ses, diyordu ki: Bu adam, apaçık görünüyor ki arkadaşlarından biri olacak. Zarfı açtı. İçinde birkaç dolar vardı.

Saint-Aldor
23 Kasım 1946

Yüzbaşı Hurtubise,

Çok sevgili arkadaşım,

Zarfta, otel sahiplerine borçlu olduğumu düşündüğüm parayı bulacaksınız, vermeyi unutmuştum. Size emanet etti-

ğimden, gerektiği yere ulaşacağına eminim. Siz dürüst bir adamsınız. Zannetmem ki, birine bundan daha büyük bir övgü olsun. Bunu size, günahkârların sonuncusu söylüyor.

İki Françoise'ımızın, tanışma olasılığına gelince, şunu bilin ki, maalesef, bu hiçbir zaman gerçekleşmeyecek. Tek oğlumuzu geçen nisanda kaybettik ve karım bunu hâlâ atlatamadı. Gerek yüreğiyle gerek aklıyla yüksek vasıflı biridir; ancak hayatımızın bu kadar temel bir parçasının çökmesine dayanamadı, bu çığ onu yuttu.

Aylar boyunca şu korkunç şeye tanık oldum; bir hayatın buz tutması. Françoise üşüyordu, hep üşüyordu. Sokakta, güneşin alnında, temmuz ortasında. Ağaçların, kırların, çiçeklerin manzarası onu tir tir titretiyordu. Göğe bakarken de aynı şey oluyordu, o boşluk yüzünden. Sonunda kendisini odaya kapattı. Odasında, dişleri birbirine vurarak fır dönüyordu. Buna inanabilir misiniz yüzbaşı? Ağzından buhar çıkıyordu. Hem de ağustosta, o çöl sıcaklarında. Dedikleri gibi, onu doğru yola çekmeye çalıştım. Kadınlarla nasıl konuşacağımı iyi bilirim, bunu bir kusur olarak söylüyorum. Ne var ki, Françoise'la bu artık mümkün değildi. Gittikçe daha sık, gittikçe daha uzun sürelerle reddetti beni görmeyi. Bana mektuplar yazıyordu. Çalışmaya devam etmem, onu sıcak tutacak müziği bestelemem yönünde uyarıyordu. Canlı cenazeden farksız olduğunu, göğsüne elini götürdüğünde kalbinin atmadığını öne sürüyordu. Ruhunu tekrar bulmak, hani kaçan hayvanı yakalamak gibi, onu geri getirip bedenindeki yuvasına yeniden yerleştirmek gerekiyordu. Bu hasta kuşu yakalamak için benim müziğim germeliydi ağını, bu mucizeyi, besteleyeceğim oratoryo tamamına erdirmeliydi. Yapamadım.

Abanoz gibi siyah saçları beyazlamaya başladı. Buzlar örüyordu etrafını. Her sabah kapısının kolu buz tutuyordu. Gün geldi, giremedim bile içeri. Oradaydı sevdiğim, o kapının öte tarafında, kırağıdan bir cehennemde tükenmekteydi ve ben hiçbir şey yapamıyordum. Dağlar, kayalar ve kış bir

yüreği hep birlikte kaplamışlarsa, onun kurtarmanın yolu yoktur.

Sonlara doğru, bilemiyorum, biraz yatışmıştı sanki. Odasından çıkmaya başladı yeniden. Alıp başını gidiyordu bazen, üç gün görmüyordum. Bir sabah parkta, bir banka uzanmış buldular onu; bazen de evsizlerin arasında dolanırdı, her daim usulca gülümserdi onlara, mantolarını verirdi. Benim bulunduğum noktada, kanım böylesine donmuşken, ince bir yün tabakası ısıtamaz beni, böyle derdi.

Françoise'ın ne canına kastedecek bir hareketi ne de bu yönde bir düşüncesi oldu, aklınıza bile getirmeyin. Soğuk onun yerine karar verdi. O tipide, kendi yöntemince, benden daha cesur davrandı kuşkusuz, ama aynı zamanda beni saflıkta da aştığından, çocuğuna borçlu olduğunu düşündüğü hatıraya kendi hayatını yeğleyecek bencillik dozuna sahip değildi. Bunu böyle bilmenizi çok önemli addediyorum. Bunları size yazarak iletiyorum çünkü bir şeyleri her zaman yüksek sesle söylemeye cesaretim olmuyor. Bazilikada org çalabilmemin nedeni, orada SAKLI olmam, YARADAN da dahil üstümde hiçbir bakış hissetmiyorum.

Karımın Avrupa'da zaten pek fazla akrabası yoktu ama şimdi, Tarih yüzünden, kimsenin kalmamış olduğundan endişeliyim. Bu acı kayıptan haberdar ettiğim ilk kişisiniz. Olur da birkaç kuruş artarsa, kayyumun kızı için benim adıma bir mum yakın.

Hoşça kalın ve savaşta çarpışmanız da dahil olmak üzere, her şey için sağ olun.

A.M.D.G[1]

Louis-Joseph Bapaume

Hurtubise uzaklaşmakta olan yolcuyu gözleriyle ta-

1. **(Lat.)** ***Ad maiorem Dei gloriam*****: "Tanrı'nın daha büyük zaferi için" anlamına gelen ve Cizvitler tarafından kullanılan Latince deyiş. (Ç.N.)**

kip etti. Bapaume aklına ansızın bir şey gelmiş gibi durdu ve bir şey çıkardı cebinden. Hurtubise ne olduğunu göremedi. Yolcu, bir fotoğrafın negatifine bakıyormuşçasına havaya kaldırdı o şeyi. Ay ışığına tuttu. Sonra nesne elinden düştü ve öyle alışılmadık bir şey yaptı ki, yüzbaşı doğru görüp görmediğini hayatının sonuna kadar düşünecekti.

"Yüzbaşım! Yüzbaşım!" diye bağırıyordu Chouinard, yangın vardı sanki.

Hurtubise koşarak içeri girdi, tezgâhın yanına gitti.

"Ne? Ne var? Ne oluyor?"

"Pelüş ayı!" Chouinard yerinde duramıyordu. "Nerede? Sabah buraya koymuştum, tezgâhın üstüne, eminim!"

"Beni ne ilgilendirir, o senin oyuncak ayın!"

Hurtubise yeniden pencereye gitti. Hatta paltosunu bile giymeden perona çıktı. Boşuna. Louis Bapaume görünürde yoktu.

Sonra ansızın, bu da neydi böyle? Dağdan bir yerlerden, belli belirsiz bir müzik sesi geliyordu sanki. Kulak kabarttı... Yok hayır. Rüzgârın bir oyunuydu kuşkusuz.

Chouinard, elleri belinde odanın ortasında duruyordu. Kafasından fışkıran soru işaretleri görülebiliyordu.

"Ayıcığına ne olmuş olabilir ki sersem! Çaldığımdan mı korkuyorsun? Mösyö Bapaume mu alıp götürecek? Salak olduğundan bir köşede unutmuşsundur, yeter bu kadar!"

Yüzbaşı hem kızgınlığını hem de hüsran duygusunu yatıştırmak için odasına çıktı.

Bapaume yorganı titizlikle katlamış, çarşafı ve yastığı kâğıt gibi düzlemişti. Hurtubise yazı masasında *The Nazi Tyranny* adlı fotoğraf albümünü gördü, kitap açıktı. Bapaume albüme bakmıştı demek ki. Ölüm kamplarının resimleri... Düşünceli düşünceli birkaç sayfa çevirdi. Yarma odun ve taş istiflenmiş kağnıların çamur ve pislik ka-

ışını yığınlarında, ansızın seçilen bir şekil insanın kanını donduruyor, kocaman bir çift oyuk, dişler ve kemikler, bu zifosun daha önceleri kadınlar, çocuklar olduğunu söylüyordu. Hurtubise lavaboya gitti, yüzüne biraz su çarpacaktı. Fare, evyenin altında cansız yatıyordu. Yüzünü tiksintiyle ekşitirken mendiliyle onu yerden aldı. Bir süre etrafta dolandı. Sonunda fareyi, yolcunun bırakmış olduğu bir kese kâğıdına koydu.

Diğer taraftan, tuzak ortada yoktu. Çömelip yatağın, mobilyaların altına baktı. Önemsediğinden değildi, ama aklına aykırıydı, huzursuzdu bu durumdan. Yazı masasının bir ayağının yanında, iki latanın arasına sıkışmış, üçe katlı bir kâğıt gördü.

İçeriğinden emin olmak için, ayıp olmasın diye, şöyle bir göz gezdirdi sadece.

> ... aşkım, kocam, sonsuz ırmağım... – çocuğumuz adına... – ve kendi kendini mahvetmenden, aynı şekilde benim de mahvolmamdan başka anlam taşımayan bir yola girdiğini düşünüyorum... – bir başına, kendi iradenle boşluğa yuvarlanmak üzere koşmakta böyle ısrar ederek uçuruma gidiyorsun... – eserine dön Louis, eserine!.. – Tanrı katındaki karın, Françoise...

Hurtubise kâğıdı usulca cebine koydu. Bapaume adresini bırakmamıştı. Bu mektubu ona nasıl ulaştıracaktı? Yanında böyle taşıdığına göre, sevgili yolcudaki karşılığı büyük olmalıydı. Belki de karısının son mektubuydu. Yüzbaşı, Notre-Dame Bazilikası'na ulaştırmasının yeterli olacağını düşündü. "Vekil orgcunun dikkatine."

Çatı penceresinden demiryolu seçilebiliyordu. Bapaume'un elinden düşen şeyin hâlâ orada olabileceği geldi aklına... Yüzbaşı indi, paltosunu aldı.

Rayları takip etti. Aynı yeri bulmakta hiç zorlanma-

dı. Etrafı gözleriyle taradı; kimse yoktu, otlar kımıldamıyor, demir çiviler soğukla gıcırdıyordu. Ayağının dibinde, ilkin, demir kirişin üstünde sarımtrak bir çakıltaşı fark etti Hurtubise, bir diş. Zınk diye kalakaldı. Kökü işaret parmağının yarı uzunluğundaydı neredeyse. Burada dişin ne işi vardı? Ardından, karlı balastın üzerinde cam bir piramit buldu. İncelerken çömeldi: Bir tür prizmaydı. Kesişen iç yüzeylerin meydana getirdiği bu karmaşık yapıya, bir geometri sevdalısı olarak çocukluğundan beri hayrandı. Aya doğru tuttu piramidi yüzbaşı, ışık oynaşıyordu şimdi. Daha da büyüleyici bir şey gördü. Cama kazınmış kelimeler bakılan açıya göre beliriyordu. *Gerçek* kelimesi, *felaket* ve *hiç* kelimeleri böyle çıktı ortaya. Deneye deneye en iyi kırılma açısına getirdi prizmayı. *Hiçbir felaket erişemez bana*, ardından prizmayı hafifçe kendi etrafında döndürünce: *nasılsa hiçbir şey gerçek değil*. Tarih okunabiliyordu: *Paris, 8 Nisan 1926*. Ve şu başharfler göründü: L.B. Hurtubise doğruldu. İnsanın ancak yirmi yaşında düşünebileceği türden şeyler bunlar, diye geçirdi içinden, ve hayat er geç, bize bunları yedirmeyi becerir.

Yüzbaşı sahneyi kafasında canlandırmaya çalıştı. İstasyondan oraya kadar, güzergâhtaki ayak izlerine, sanki yürümekte olan birinin takibindeymiş gibi ağır ağır göz gezdirdi. Yolcunun hareketlerini tekrarladı, prizmayı aldı, aya tuttu, vesaire, elinden yere bıraktı... İşte yüzbaşı, tam da bu noktada emin olamıyordu. Yolcu acaba prizmayı karda aramak için mi çömelmişti? (Peki o halde, niye orada bırakmıştı?) Veya Hurtubise yanlış görmemiş, yolcu gerçekten de bir esrime içindeydi – dizlerinin üstüne, kollarını göğsünde kavuşturmuş, yüzü gökyüzüne dönük olarak yığılmıştı rayların ortasına...

Hurtubise camdan piramidi bırakmadı. Azı dişini de aldı, cebine, prizmanın yanına koydu, onları ayırmaya

cesaret edememişti sanki, hiçbir şey yalnız var olmayı başaramazdı. Hepsini bazilikaya teslim edecekti.

Tepelerin karaltısını seyrederek istasyona döndü. Ayın solmakta olan ışığı altında kıvrımlı yüzleri alacalanıyordu. Bunun, küçük kız için devasa bir anıt olduğunu düşündü. Yere bakarak yürümeyi tercih etti. Rüzgâr kesinlikle tuhaf esiyordu, zaman zaman müzik kırıntıları duyulur gibi oluyordu.

Yüzbaşı peronun ortasında durakladı. Yolcunun verdiği mektubu açıp çocuğun öldüğü tarihi gözden geçirdi. *Geçen nisan* yazıyordu... Bir cam parçasına *"Hiçbir felaket erişemez bana, nasılsa hiçbir şey gerçek değil"* yazdırdıktan neredeyse günü güne tam yirmi yıl sonra. İç geçirdi Hurtubise.

Zarfı tekrar cebine koydu, bütün bunları annesine nasıl anlatacağını daha şimdiden kurarken, ansızın içine bir şüphe düştü. İzlendiği belli belirsiz içine doğan biri gibi baktı arkasına. Ama izlenmiyordu. Evrenin sınırı veya Yaratılış'tan önce Tanrı'nın yalnızlığı gibi şeyleri düşündüğünde, küçüklüğünden beri karşı karşıya kaldığı şiddetli baş ağrılarından birine tutulduğunu hissediyordu. Françoise ıınzalı mektubu çıkarıp sokak lambasının altına tuttu, Bapaume'unkiyle yan yana getirdi.

Hiç şüphe yoktu; ikisi de aynı elden çıkmıştı.

Longueuil,
4 Kasım 1996 – 10 Şubat 1997

Aradan geçen yirmi yıldan sonra yetişkin hayatının başladığı, karın ve soğuğun hüküm sürdüğü kasabaya dönen esrarengiz bir adam... Bir de, ağırlığı altında ezildiği büyük günahı. Yetimhanede müzik öğretmenliği yaptığı yıllardan kalan ve kefaretini mutlaka ödemek istediği gizemli bir günahın mahvettiği Louis Bapaume'un tüm hayatını altüst eden tek bir günün, tersinden anlatılan bir polisiyenin inceliğiyle işlenmiş, sırı dökülmüş bir aynada yansımasını arayan yalnız bir müzisyenin karanlık, hatta barok hikâyesi.

Alberto Manguel'in de adını övgüyle andığı, Kanada'nın en güçlü ve özgün kalemlerinden biri olan Gaétan Soucy, insanı ve yaşamı kavrama biçimiyle, çevrildiği her dilde okuyucunun heyecanla karşıladığı bir yazar.

THG
0824471
CFP

can

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi

ISBN: 978-975-07-1820-5

9 789750 718205